

**33 402 Wijziging van enkele belastingwetten en enige andere wetten
(Belastingplan 2013)**

Nota naar aanleiding van het nader verslag

Inhoudsopgave

1. Algemeen	2
2. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD	2
3. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA	8
4. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV	15
5. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP	24
6. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA	36
7. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66	59
8. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de ChristenUnie	64
9. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SGP	72

1. Algemeen

Het kabinet heeft met interesse kennisgenomen van de vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van de VVD, de PvdA, de PVV, de SP, het CDA, D66, de ChristenUnie en de SGP.

Het kabinet is zich bewust van de buitengewone situatie die ontstaan is als gevolg van het op maandag 29 oktober 2012 verschenen regeerakkoord VVD – PvdA¹ (het regeerakkoord). Het kabinet heeft dan ook alle begrip voor het uitbrengen van een nader verslag.

Het kabinet maakt graag van de gelegenheid gebruik om te vermelden dat, gezien het regeerakkoord, de primaire verantwoordelijkheid voor het wetvoorstel Wet herziening fiscale behandeling eigen woning en van het wetsvoorstel Wet verhuurderheffing vanaf heden overgaat op de Minister voor Wonen en Rijksdienst. Desalniettemin blijft de Staatssecretaris van Financiën verantwoordelijk voor het fiscale stelsel als geheel, voor de systematiek van de fiscale wetgeving en voor de uitvoeringsaspecten van deze wetsvoorstellen. Uit dien hoofde blijft de Staatssecretaris van Financiën betrokken bij de behandeling van deze twee wetsvoorstellen. Gezien deze situatie is deze nota naar aanleiding van het nader verslag mede ondertekend door de Minister voor Wonen en Rijksdienst. Deze medeondertekening ziet op de antwoorden op de vragen van de leden van de verschillende fracties naar aanleiding van de wetsvoorstellen Wet herziening fiscale behandeling eigen woning en Wet verhuurderheffing.

Hierna wordt bij de beantwoording van de vragen zo veel mogelijk de volgorde van het verslag aangehouden. Waar meerdere fractie vragen van gelijke strekking hebben gesteld, zijn deze vragen gezamenlijk beantwoord bij de eerste fractie die de vraag heeft gesteld.

2. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

Ik ben de leden van de fractie van de VVD erkentelijk voor de steun die deze leden uitspreken voor de wijzigingen die met de bestuurders van Caribisch Nederland zijn afgesproken. Zoals deze leden zich herinneren is bij de totstandkoming van het fiscale stelsel afgesproken dat er jaarlijks bestuurlijk overleg over dit stelsel zal plaatsvinden, omdat de eilanden, gezien onder meer de bevolkingsomvang van de drie eilanden, de grote afstand met Nederland en het insulaire karakter, een ander belastingstelsel hebben dan Europees Nederland. De afspraak over het terugsluizen van de meeropbrengsten gemaakt met de eilandbesturen en de Tweede Kamer is dat de opbrengst van het nieuwe fiscale stelsel in het jaar van invoering, rekening houdend met de inflatie, ongeveer gelijk zou moeten zijn aan de opbrengst die het oude Nederlands Antilliaanse fiscale stelsel op Bonaire, Sint Eustatius en Saba

¹ Bijlage bij Kamerstukken II 2012/13, 33 410, nr. 15.

genereerde. Met de onderhavige voorstellen en de maatregelen die zijn gerealiseerd in de wet Overige fiscale maatregelen 2012 is aan deze afspraak tegemoet gekomen.

De leden van de fractie van de VVD informeren naar de wijze waarop het toezicht op het fiscale stelsel van Caribisch Nederland wordt vormgegeven. Sinds 10 oktober 2010 zijn de drie eilanden van Caribisch Nederland openbaar lichaam van het land Nederland. Dit betekent dat de beleidsverantwoordelijkheid voor de fiscale rijkswet- en regelgeving bij het Ministerie van Financiën ligt. De uitvoering van de wet- en regelgeving vindt plaats door de Belastingdienst/Caribisch Nederland, die integraal onderdeel vormt van de Belastingdienst. De wijze van toezicht is dus op dezelfde wijze vormgegeven als voor het Europese deel van Nederland.

De leden van de fractie van de VVD informeren naar de wijze waarop gegevens zullen worden uitgewisseld tussen Caribisch Nederland en Curaçao. Op de gegevensuitwisseling tussen Caribisch Nederland en Curaçao is de Belastingregeling voor het Koninkrijk van toepassing. Verzoeken om gegevensuitwisseling lopen via de Belastingdienst².

Ter zake van het goederenverkeer tussen Curaçao en Caribisch Nederland is op 26 september 2012 met de Minister van Financiën van Curaçao een Convenant getekend. Hierin zijn afspraken neergelegd om de fiscale belemmeringen in het inter-landelijk goederenverkeer tussen Curaçao en Caribisch Nederland zo veel mogelijk weg te nemen. In het kader hiervan zullen er afspraken gemaakt worden tussen Belastingdienst/Caribisch Nederland en de Curaçaose belastingdienst voor de benodigde gegevensuitwisseling.

De leden van de fractie van de VVD zijn voorstander van transparantie van algemeen nut beogende instellingen (ANBI's). Zij vragen of in de uitwerking van de verplichting tot openbaarmaking via internet alle soorten ANBI's worden betrokken, dus ook geloofshuizen, zoals kerken. Dat is inderdaad het geval. Met het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO-K) is in het kader van de Visie op toezicht en transparantie in de filantropische sector³ afgesproken dat ook kerken via internet inzage gaan geven in de bestedingen. Zoals bekend geven kerkgenootschappen momenteel alleen informatie op geaggregeerd niveau. Via een ingroeimodel zal dat niveau worden verfijnd naar het niveau van de afzonderlijke parochies en kerkgemeenten. Dit onderwerp komt mede aan de orde in het kader van het komende overleg over een herziening van het bestaande convenant dat de Belastingdienst heeft gesloten met het CIO-K. Voor vermogensfondsen gaan geen speciale regels gelden voor publicatie van gegevens op internet.

De leden van de fractie van de VVD spreken hun zorg uit over de wildgroei aan ANBI's. Het kabinet constateert ook een sterke groei in het aantal ANBI's, maar deelt die zorg evenwel niet, althans niet wat betreft de aard van de ANBI's. Wat onder

² *Stcrt.* 2011, 10575.

³ Bijlage bij Kamerstukken II 2012/13, 32 740, nr. 13.

algemeen nut moet worden verstaan, is wat in de maatschappij als zodanig wordt beleefd en vorm krijgt. Met de Geefwet is daarin geen wijziging gekomen, maar is slechts het wettelijk algemeen nut-begrip voor de ANBI-regeling verduidelijkt. In de wettelijke ANBI-definitie is een aantal categorieën opgenomen die traditioneel en op grond van de bestaande jurisprudentie in het kader van de ANBI-regeling als algemeen nut worden beschouwd. Het is uiteraard mogelijk dat de opvattingen over wat als algemeen nut wordt beschouwd veranderen, wellicht mede op grond van internationale ontwikkelingen. In andere landen worden bijvoorbeeld kerkgenootschappen of politieke partijen niet geschaard onder de algemeen nuttige instellingen die fiscaal gefaciliteerd behoren te worden. Discussies over wat onder het algemeen nut dient te worden geschaard, moeten in mijn ogen tot een breed gedragen uitkomst leiden en kunnen dan een wijziging in de reikwijdte van de definitie tot gevolg hebben. Zoals gezegd is bij de totstandkoming van de Geefwet de huidige stand van zaken gecodificeerd. Aan het begin van dit kalenderjaar heeft de Hoge Raad⁴ voor het eerst uitgesproken dat mag worden aangenomen dat werkzaamheden van een instelling op het gebied van de volkshuisvesting die op de voet van artikel 70 van de Woningwet is toegelaten, als algemeen nuttig kunnen worden aangemerkt. Het gaat om het verschaffen van huisvesting in de sociale huursector, door een instelling die valt onder de toezichtsregels van de Woningwet. Het kabinet volgt de Hoge Raad hierin, in zoverre dat instellingen die zijn toegelaten in de zin van artikel 70 van de Woningwet en die ook voldoen aan de andere aan ANBI's gestelde voorwaarden, op verzoek als ANBI kunnen worden aangemerkt. Of en in hoeverre woningcorporaties behoefte hebben aan de ANBI-status, zal in de praktijk blijken. De ANBI-status levert immers geen voordelen op in de vennootschapsbelasting, althans niet meer met ingang van 1 januari 2012.

De leden van de fractie van de VVD merken op uit het veld signalen rond de Geefwet te ontvangen over het feitelijk onder de vennootschapsbelasting vallen van instellingen zoals musea. Deze leden vragen welke mogelijkheden de staatssecretaris ziet om hieraan tegemoet te komen, bijvoorbeeld door middel van een beperkte verruiming van de winstvrijstellingsdrempel, die eventueel wordt gedekt door een beperking van de reikwijdte van het begrip 'algemeen nut'. In de Geefwet en in het Belastingplan 2012 is een aantal gunstige maatregelen opgenomen voor culturele instellingen zoals musea.⁵ Culturele instellingen (waaronder musea) kunnen profiteren van de verdubbeling van de grens voor de subjectvrijstelling in de vennootschapsbelasting voor verenigingen en stichtingen van € 7500 tot € 15.000 per jaar. Culturele instellingen waarbij de winst boven die grens ligt, zijn belastingplichtig en niet vrijgesteld. Die culturele instellingen kunnen wel gebruikmaken van een aantal regelingen dat tot een vermindering van de voor de vennootschapsbelasting in aanmerking te nemen winst kan leiden. Zo bestaat de mogelijkheid voor culturele instellingen om te kiezen voor integrale belastingplicht waardoor verrekening tussen het – veelal verlieslatende – niet-

⁴ Hoge Raad van 13 januari 2012, nr. 10/03464, LJN:BQ0525.

⁵ Zie ook Kamerstukken II 2012/13, 33 006, nr. 20.

ondernemingsgedeelte en het winstgevendende ondernemingsgedeelte mogelijk is. Ook is de bestedingsreserve voor culturele instellingen versoepeld. Hierdoor mogen culturele instellingen hun winst voor belastingheffing reserveren in een bestedingsreserve. Deze gereserveerde winsten moeten dan binnen vijf jaar (dit was voor 1 januari 2012 nog drie jaar) worden besteed aan in de wet genoemde uitgaven, zoals culturele projecten. Verder kunnen culturele instellingen gebruikmaken van de fictieve vrijwilligerskostenaf trek. Deze maatregelen uit de Geefwet en het Belastingplan 2012 hebben er dus niet toe geleid dat culturele instellingen belastingplichtig zijn geworden of meer belasting zijn gaan betalen. Dat sommige culturele instellingen vanaf 2012 feitelijk onder de vennootschapsbelasting vallen, kan onder meer verband houden met de aanscherping van de fondswerversaftrek in de vennootschapsbelasting. In Overige fiscale maatregelen 2012 is deze faciliteit met ingang van 1 januari 2012 teruggebracht tot haar oorspronkelijke bedoeling. Maar de hiervoor genoemde faciliteiten bieden in veel gevallen de mogelijkheid feitelijke belastingheffing te voorkomen of te beperken. Al met al is met het Belasting2012 c.a. een evenwichtig pakket aan maatregelen voor culturele instellingen opgenomen in de vennootschapsbelasting. In de nota naar aanleiding van het verslag inzake het wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2013 is aangegeven dat de winstvrijstellingsdrempel in de vennootschapsbelasting verder worden verhoogd zou kunnen worden van € 15.000 naar € 30.000. Dit leidt tot een derving van € 2 mln. Hierbij wordt wel gewezen op het groeiende onderscheid tussen stichtingen en verenigingen enerzijds en andere Vpb-plichtige lichamen anderzijds dat door een verdere verruiming moeilijker rechtvaardigbaar wordt in het licht van het level playing field, wat ook aan de orde is geweest bij de behandeling van de Geefwet. Het is in dat kader overigens ongewenst om een tegemoetkoming aan de genoemde signalen te financieren door de reikwijdte van het begrip 'algemeen nut' te beperken, aangezien – zoals hiervoor is aangegeven – hetgeen onder algemeen nut moet worden verstaan, datgene is dat in de maatschappij als zodanig wordt beleefd en vorm krijgt. Inperking van dit begrip op initiatief van het kabinet ligt daarom niet in de rede.

De leden van de fractie van de VVD vragen naar de voor- en nadelen van een verhoging van de assurantiebelasting per 1 januari 2013 zonder tijdvakbenadering en per 1 maart 2013 (op grond van het regeerakkoord 1 april 2013) met tijdvakbenadering. De leden van de fractie van de PvdA vragen waarom het kabinet niet gekozen heeft voor het alternatief van de branche: een verhoging per 1 januari 2013 zonder tijdvakbenadering. Ook de leden van de fractie van D66 vragen om op de door het Verbond van Verzekeraars voorgestelde variant in te gaan. De leden van de fractie van de SP vragen naar de mogelijkheden voor anticipatie bij de tariefsverhoging van de assurantiebelasting en de gevolgen daarvan. In de brief die op 6 november 2012 aan uw Kamer is verzonden met kenmerk DV/2012/423M wordt ingegaan op de gevolgen van de twee genoemde varianten voor de verhoging van de assurantiebelasting. In deze brief is tevens een oplossing beschreven die ingegeven is door de wens om tegemoet te komen aan de wensen van de branche,

maar ook een terugvaloptie bevat om de risico's van anticipatie te beheersen. Deze oplossing, die samen met het Verbond van Verzekeraars is bedacht en de steun geniet van de koepels van de tussenpersonen (de NVGA en Adfiz), is in de nota van wijziging die gelijktijdig met deze nota naar de Kamer is gestuurd, in het wetsvoorstel Belastingplan 2013 opgenomen.

De leden van de fracties van de VVD, PvdA en D66 verzoeken een nader voorstel uit te werken voor aanpassing van het overgangsrecht voor de levensloopregeling. In reactie op dit verzoek merk ik op dat in aanvulling op het amendement van de leden Harbers en Plasterk⁶ dat inmiddels in de tweede nota van wijziging op het wetsvoorstel Belastingplan 2013 is verwerkt het overgangsrecht voor de levensloopregeling bijvoorbeeld als volgt zou kunnen worden vormgegeven. De deelnemers aan de levensloopregeling die op 31 december 2011 een aanspraak ingevolge de levensloopregeling hadden waarvan de waarde in het economische verkeer op die datum € 3000 of meer bedroeg krijgen in het jaar 2013 de mogelijkheid om hun volledige aanspraak ingevolge de levensloopregeling ineens bestedingsvrij op te nemen. Bij deze opname wordt belasting geheven en worden de op 31 december 2011 opgebouwde aanspraken ingevolge de levensloopregeling in aanmerking genomen voor 80% van hun waarde in het economische verkeer op die datum (80%-regeling). Met deze 80%-regeling kan door werknemers min of meer worden bewerkstelligd dat een eventueel progressienadeel vanwege de eenmalige opname van het levenslooptegoed wordt weggenomen. Door de 80%-regeling alleen te laten gelden voor degenen die in 2013 het volledige tegoed opnemen, kan er mogelijk ook in het jaar 2013 een impuls aan de economie worden gegeven. De toepassing van de 80%-regeling zou wel beperkt moeten worden tot aanspraken ingevolge de levensloopregeling die op 31 december 2011 reeds aanwezig waren, zodat wordt voorkomen dat mensen aan het eind van het jaar 2012 kunnen anticiperen op de regeling (snel in levensloop inleggen en aftrek van de volledige inleg claimen, waarna vanaf 1 januari 2013 mogelijk wordt gemaakt de inleg bestedingsvrij op te nemen en slechts over 80% van de opname belasting te betalen). Mogelijk lukt het softwarebouwers niet de 80%-regeling reeds vanaf 1 januari 2013 in de salarisadministratie mee te nemen, zodat de 80%-regeling niet direct bij de opname toegepast kan worden. In dat geval kan uiteraard in het kader van de aangifte inkomstenbelasting 2013 de te veel betaalde belasting teruggevraagd worden. Bij de belastingheffing worden ook de in het verleden opgebouwde rechten op de levensloopverlofkorting verrekend. Nadat gebruik is gemaakt van deze eenmalige aanwendingsmogelijkheid van de aanspraken ingevolge de levensloopregeling kan men niet meer aan het overgangsrecht deelnemen.

Om redenen van rechtsgelijkheid zou het aanbeveling verdienen de 80%-regeling in deze variant ook toe te passen bij de vrijval op 1 januari 2013 van de aanspraken

⁶ Kamerstukken II 2012/2013, 33 402, nr. 5.

ingevolge de levensloopregeling waarvan de waarde in het economische verkeer op 31 december 2011 niet meer bedroeg dan € 3000. Ook in deze gevallen kan immers sprake zijn van een progressienadeel. Daarnaast verdient overweging ook vanaf 1 januari 2013 de voorwaarde te laten vervallen dat de levensloopregeling slechts voor verlof opgenomen kan worden. De opnames worden ook dan volledig bestedingsvrij gemaakt. Daarmee worden de administratieve lasten voor de werkgevers beperkt en wordt de arbeidsparticipatie gestimuleerd. Bij deze opnames wordt uiteraard ook belasting geheven en worden de in het verleden opgebouwde rechten op de levensloopverlofkorting verrekend. Toepassing van de 80%-regeling is in deze gevallen niet nodig, omdat de opnames verdeeld kunnen worden over verschillende jaren, zodat een eventueel progressienadeel beperkt kan worden. Het overgangsrecht voor de levensloopregeling zou bijvoorbeeld definitief kunnen vervallen per 1 januari 2022. De op 31 december 2021 resterende aanspraken ingevolge de levensloopregeling worden dan voor 100% van de waarde in het economische verkeer op die datum in aanmerking genomen en belast. Toepassing van de 80%-regeling wordt ook in deze gevallen niet als noodzakelijk gezien, omdat mensen voldoende tijd hebben gekregen om de aanspraken ingevolge de levensloopregeling over een langere periode op te nemen om het progressienadeel te beperken. Ook hier worden bij de belastingheffing uiteraard de in het verleden opgebouwde rechten op de levensloopverlofkorting verrekend. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de opname uit de levensloopregeling tot verhoging van het verzamelinkomen leidt en daarmee gevolgen kan hebben voor de eventuele toeslagen die de deelnemers ontvangen. Zeker in situaties waarin het levenslooptegoed in 2013 ineens wordt opgenomen is dat een punt van aandacht. Vanaf 1 januari 2022 wordt de levensloopregeling in deze variant definitief beëindigd.

De leden van de genoemde fracties vragen hoeveel het levenslooptegoed thans bedraagt en naar de opbrengst van een mogelijke overgangsregeling. Naar schatting bedraagt het totale saldo van het ingelegde spaargeld voor de levensloopregeling per ultimo 2012 circa € 5,5 miljard. De opname van dit levenslooptegoed leidt tot een belastingopbrengst. Bij het afschaffen van de levensloopregeling in het Belastingplan 2012 is deze opbrengst ingezet ter dekking van de invoering van het vitaliteitssparen. In het regeerakkoord is vervolgens afgesproken het vitaliteitssparen niet in te voeren en de opbrengst daarvan in te boeken. Het overgangsrecht betekent dat de levensloopregeling na 10 jaar in plaats van na 30 jaar wordt beëindigd. Omdat de levensloopregeling reeds is beëindigd en de budgettaire opbrengst daarvan is ingeboekt, is het versneld opnemen van het spaartegoed, volgens het bovengeschetste overgangsrecht, slechts een verschuiving van belastingopbrengst van latere jaren naar eerdere jaren. Het eerder ontvangen van de belastingopbrengst over het opgenomen levenslooptegoed, leidt tot een rentevoordeel voor de schatkist. Naast dit voordeel ontstaat door het overgangsrecht een budgettaire besparing doordat de periode waarin de deelnemers aan de levensloopregeling nog kunnen inleggen is verkort van 30 naar 10 jaar. In totaal

leidt het geschetste overgangsrecht tot een structurele opbrengst van € 15 miljoen per jaar. Als gevolg van de 80%-regeling zal in 2013 een groot deel van het thans uitstaande spaartegoed worden opgenomen. Deze opname zal een impuls aan de bestedingen kunnen geven, afhankelijk van de mate waarin het opgenomen geld gespaard dan wel geconsumeerd wordt.

3. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de fractie van de PvdA hebben met betrekking tot de mogelijkheden rond het inperken van het overgangsrecht levensloop gevraagd of ook een ruimere vrijvalperiode van bijvoorbeeld twee of drie jaar mogelijk zou zijn, waarin de 80%-regeling geldt. Het is inderdaad mogelijk te regelen dat de eenmalige, volledige opname van de aanspraken ingevolge de levensloopregeling waarvoor de 80%-regeling geldt in meerdere jaren toepassing vindt, maar gezien het feit dat alle opnames uit de levensloopregeling bestedingsvrij gemaakt kunnen worden is daartoe weinig aanleiding. Met het verlaten van de bestedingsdoelen wordt in de genoemde variant feitelijk een vrijvalperiode van bijna tien jaar ingevoerd. Nu door deze geleidelijke opnamemogelijkheid progressienadeel beperkt kan worden is er geen aanleiding voor de toepassing van de 80%-regeling in deze situaties.

De leden van de fractie van de PvdA vragen of het beleid in het kader van het techniekneutraal stimuleren van zeer zuinige auto's niet heeft geleid tot een bevoordeling van met name semi-elektrische auto's ten opzichte van volledig elektrische auto's en auto's die op de biobrandstof/groengas rijden. Deze leden vragen zich voorts af of de verdeling tussen de verschillende soorten technieken evenwichtig is en merken daarbij op dat de plug-in-hybrides, omdat je er ook gewoon benzine mee kunt tanken, veel minder schoon zijn dan de elektrische auto's en de auto's die kunnen rijden op groengas. Derhalve vragen deze leden zich af of er op deze manier niet teveel wordt uitgegeven voor auto's met beperkte milieuwinst en te weinig voor echt schone auto's. In de Wet uitwerking autobrief heeft het kabinet tijdelijk het gedrag beloond waarbij een fabrikant of importeur, maar ook een consument, zijn nek durft uit te steken om te investeren in doorbraaktechnologieën. Het doel van de tijdelijke stimulering is om bij de verkoop van zeer zuinige auto's met een uitstoot van maximaal 50 gr/km een dusdanig volume te realiseren dat de prijs van het product kan dalen, waardoor een doorbraak van het product een kans krijgt. Alle technieken komen in aanmerking voor de tijdelijke stimulering, mits de CO₂-uitstoot maximaal 50 gr/km bedraagt. Daarmee is er dus geen sprake van bevoordeling van de ene motortechniek (als semi-elektrisch) ten opzichte van de andere technieken (elektrisch en gas). Voor de bepaling van de BPM, MRB en bijtelling van auto's wordt er geen rekening mee gehouden dat de toegepaste brandstoffen (voor een deel) van hernieuwbare oorsprong kunnen zijn en daardoor (mogelijk) een lagere CO₂-uitstoot over de hele keten (Well to Wheel) kunnen hebben.

Het op de markt brengen van hernieuwbare brandstoffen wordt met andere (niet-fiscale) beleidsinstrumenten geregeld (verplichting hernieuwbare energie vervoer). Hernieuwbare brandstoffen worden breed ingezet, dus ook in de benzine die semi-elektrische auto's tanken. Daarnaast kunnen aardgasauto's op groengas rijden, flexfuel auto's op E-85 (mengsel van 85% ethanol en 15% benzine) en dieselauto's op HVO (biodieselvariant). Voor de bepaling van de belasting wordt in alle gevallen uitgegaan van de CO₂-uitstoot uit de uitlaat op basis van fossiele brandstof, respectievelijk aardgas, fossiele benzine en fossiele diesel. Bij rijden op groengas wordt de brandstof gewoon via het aardgasnetwerk geleverd. De facto wordt dus gewoon fossiel aardgas getankt met een 'vleugje' groengas (momenteel minder dan 1%), dat op het gasnetwerk wordt ingevoerd. Bij rijden op groengas wordt in het net gevoed groen gas administratief toegerekend aan het wegverkeer, waardoor in de praktijk ook wel wordt gesproken van groengasauto's. De administratieve toerekening van groengas aan het verkeer is niet erg transparant. Onbekend is welk deel van het aan het verkeer geleverd aardgas administratief wordt vergroend en of er bij opschaling van gebruik van aardgas door het verkeer voldoende groengas in het net wordt gevoed. Voor de biocomponent in benzine en diesel bestaat geen administratieve toerekening aan eindgebruikers. Sinds 1 januari 2007 zijn de partijen die benzine en diesel op de Nederlandse markt brengen verplicht om een bepaald percentage van hun afzet in de vorm van hernieuwbare energie (waaronder begrepen groengas) aan te leveren. Voor 2012 is het verplichte aandeel biobrandstoffen 4,5%. Na de invoering van deze verplichtingenregeling worden biobrandstoffen die in het wegverkeer worden ingezet niet langer fiscaal of anderszins gestimuleerd. Op dit moment wordt de Nederlandse productie van groen gas gestimuleerd via de SDE+, ook als het groene gas wordt ingezet in het wegverkeer. Daarbij geldt overigens wel de hiervoor al genoemde logische voorwaarde dat dit groene gas dan niet meetelt voor de eerder genoemde verplichtingenregeling. Alleen dan wordt met de inzet van groengas een additionele reductie van CO₂ bewerkstelligd. Op deze wijze wordt de keuze van de inzet van groengas in het wegverkeer of in het aardgasnet voor huishoudens en industrie volledig overgelaten aan de markt en niet beïnvloed door de wijze van financiële stimulering.

De leden van de fractie van de PvdA merken overigens terecht op dat volledig elektrische auto's voor meer milieuwinst zorgdragen dan semi-elektrische auto's. Daar staat echter tegenover dat de doorbraak van elektrische auto's in belangrijke mate afhankelijk is van het doorlopen van de kosten-leercurve die optreedt bij omzetvergroting en de beschikbaarheid van voldoende oplaadpunten. Door de snellere groei van het aantal semi-elektrische auto's zullen er naar verwachting van het kabinet op termijn meer oplaadpunten komen, waardoor op langere termijn ook de vraag naar volledig elektrische auto's zal worden gestimuleerd. De semi-elektrische auto's zijn daarmee een belangrijke schakel in de transitie naar volledig elektrisch rijden. Indirect bewerkstelligt de huidige tijdelijke stimulering van semi-elektrische auto's dus de doorbraak van volledig elektrische auto's, die overigens al

maximaal fiscaal gestimuleerd worden door een volledige vrijstelling in de BPM en door een nihilbijtelling.

De leden van de fractie van de PvdA vragen wat de opmars van de semi-elektrische auto (waaronder plug-in-hybrides) betekent voor de belastinginkomsten. In het verlengde daarvan vragen de leden van de fractie van de PvdA of het kabinet bereid is op korte termijn een brief te sturen over de stand van zaken en kan aangeven of inderdaad sprake is van sterk afwijkende ontwikkelingen en of dit aanleiding geeft tot bijstellingen. Ook de leden van de fractie van het CDA vragen hoeveel elektrische auto's en plug-in-hybrides er de afgelopen twee jaar zijn geregistreerd en of deze aantallen overeenstemmen met de verwachtingen. Bij de behandeling van de zogenoemde autobrief⁷ is toegezegd om bij de jaarlijkse cyclus van het Belastingplan over de ontwikkelingen in de verkoop van deze zeer zuinige auto's te rapporteren. Een groot deel van de wijzigingen van de Wet uitwerking autobrief is in werking getreden op 1 juli 2012. Om die reden is het in deze belastingplancycclus nog niet goed mogelijk om aan de hand van de daadwerkelijke nieuwverkoop te controleren of deze overeenkomen met het geprognosticeerde percentage vrijgestelde auto's in de Wet uitwerking autobrief⁸. Deze vergelijking kan al wel worden gemaakt voor de maatregel uit de Wet uitwerking autobrief die in werking is getreden op 1 januari 2012. Sinds die datum geldt voor personenauto's met een CO₂-uitstoot van niet meer dan 50 gr/km gedurende de gebruikelijke leaseperiode een bijtellingpercentage van nihil. Deze maatregel is tijdelijk van aard en geldt tot 2014. Voor de jaren 2014 en 2015 geldt voor personenauto's met een CO₂-uitstoot van niet meer dan 50 gr/km gedurende de gebruikelijke leaseperiode een bijtelling van 7%. Bij de Wet uitwerking autobrief is voor 2012 uitgegaan van een budgettaire derving in 2012 van € 2 miljoen.

In de eerste drie kwartalen van 2012 zijn in totaal ongeveer 3000 personenvoertuigen verkocht met een uitstoot van niet meer dan 50 gr/km. Naar schatting komt ongeveer de helft van deze voertuigen in aanmerking voor de nihilbijtelling. Hoewel het nog om relatief kleine volumes gaat heeft de introductie van de zeer zuinige (semi-)elektrische auto's vooralsnog op wat grotere schaal plaatsgevonden dan geraamd. Er is, gezien de beperkte volumes, nog geen sprake van extreme (budgettaire) afwijkingen. Markontwikkelingen van nieuwe technologieën zijn gebaat bij voldoende continuïteit in het overheidsbeleid, zowel voor producent als voor consument. In de onderstaande tabellen wordt inzicht verschaft in het aantal geregistreerde voertuigen en de top-5 van geregistreerde modellen. Tevens is een tabel toegevoegd die inzicht geeft in de ontwikkeling van het aantal aardgasvoertuigen om zo inzicht te verschaffen in de verdeling, (semi)-elektrisch en voertuigen die kunnen rijden op groengas.

⁷ Kamerstukken II, 2010/11, 32 800, nr. 21, blz. 23.

⁸ Kamerstukken II, 2012/13, 33400-IX, nr. 4.

Top 5 geregistreerde modellen elektrische auto (30-09-2012)

Model	Voertuigtype	Aantal
Opel Ampera	Extended-RangeElectricVehicle	1.935
Toyota Prius Plug-in	Plug-in hybrid electric vehicle	600
Nissan Leaf	FullElectricVehicle	448
Smart Fortwo	FullElectricVehicle	322
Renault Kangoo Bedrijfsauto	FullElectricVehicle	231

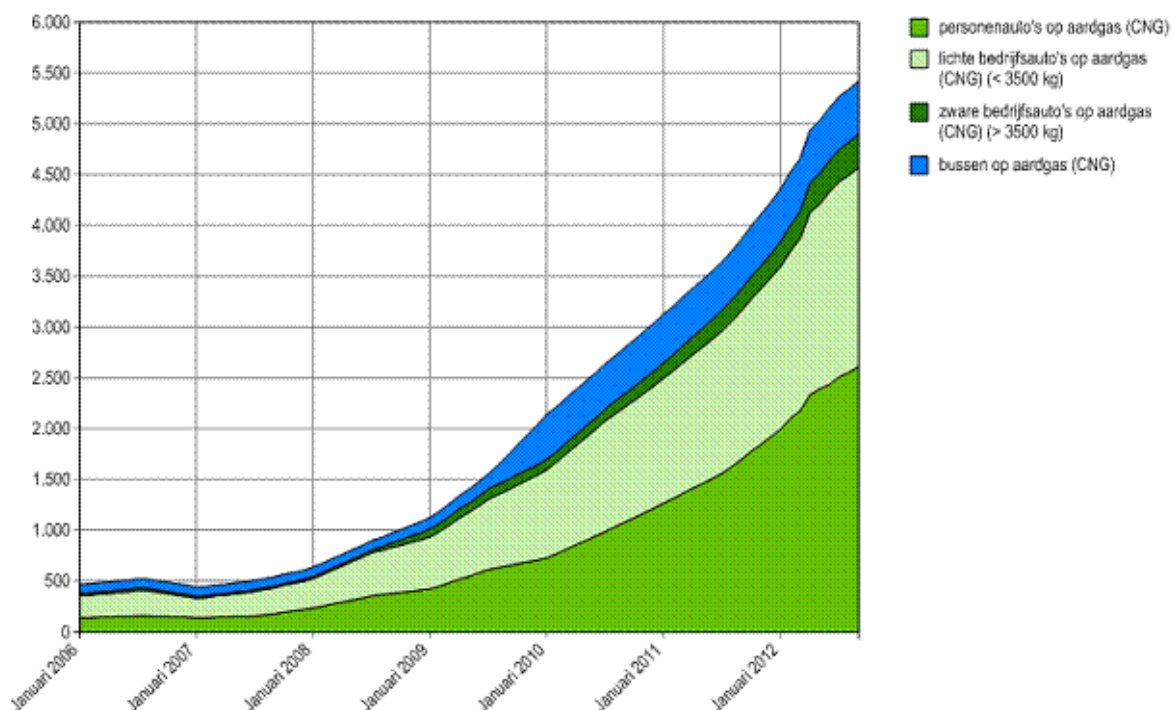
Ontwikkeling aantallen geregistreerde (semi)-elektrische voertuigen

Voertuigtype	dec-09	dec-10	dec-11	feb-12	mrt-12	apr-12	mei-12	jun-12	jul-12	aug-12	sep-12
Volledig elektrisch	146	266	1.124	1.338	1.418	1.446	1.517	1.606	1.636	1.686	1.749
Plug-in + range extender	0	0	17	141	580	785	1.183	1.510	1.883	2.403	2.880
Totaal	146	266	1.141	1.479	1.998	2.231	2.700	3.116	3.519	4.089	4.629

Bron: RDW

Ontwikkeling aantal aardgasvoertuigen

Aardgasvoertuigen Januari 2006, Juli 2006, Januari 2007, Juli 2007, Januari 2008, Juli 2008, Januari 2009, Juli 2009, ...
Nederland

Bron: RDW - Rijksdienst voor het Wegverkeer

Uit de cijfers kan geen substantiële terugval in de groei van het aantal FullElectricVehicles en groengasauto's in 2012 worden afgeleid. Ook in de tweede helft van 2012 en de eerste helft 2013 zullen de verkopen worden gemonitord. Hierover zal uw Kamer bij de jaarlijkse belastingplancycclus worden geïnformeerd.

De leden van de fractie van de PvdA hebben aangegeven begrip te hebben voor de maatregel inzake het bodem(voor)recht vanuit de gedachte dat de huidige rat race tussen Belastingdienst en zekerheidsgerechtigden onwenselijk is. Deze leden en de leden van de fractie van de ChristenUnie vragen in hoeverre bodemzaken meetellen bij de beoordeling van kredieten aan (kleine) bedrijven. Voorts vragen zij naar de gevolgen van de maatregelen voor de kredietverlening. In het algemeen speelt de bedrijfsinventaris, waaronder bodemzaken, binnen de praktijk van de kredietverlening nauwelijks een rol van betekenis. Bij de kredietverlening gaat het in de eerste plaats immers om de continuïteit, de cashflow van de onderneming. Vertaald in activa zijn de "zekerheidsdragers" voor het verstrekte krediet: voorraden, onderhanden werk, debiteuren. Anders is dat bij de (veel kleinere) groep van bedrijven die voor het bedrijfsproces is aangewezen op bijvoorbeeld een machinepark, althans op waardevolle bedrijfsinventaris. Bij de kredietverlening wordt de bedrijfsinventaris – mits van enige substance en ongeacht of het bodemzaken betreft – betrokken tegen een vast percentage van de economische waarde. Wat opvalt is dat het hiervoor bedoelde percentage in de fase van kredietverlening niet afwijkt naar gelang de financier meer of minder actief is met het gebruik van bodemrechtconstructies. Dat laatste zal naar verwachting anders zijn in het geval de ondernemer de kredietvoorwaarden niet meer nakomt. Bij de vraag of, en zo ja onder welke voorwaarden de financier bereid is het kredietarrangement voort te zetten, zullen de voorgestelde maatregelen onder omstandigheden een rol spelen. In de nota naar aanleiding van het verslag is in dit verband opgemerkt dat positieve bijkomstigheid van de voorgestelde maatregel inzake het bodem(voor)recht is, dat de ondernemer en de financier op dat moment de financiële problemen van de onderneming kunnen bespreken met de Belastingdienst en in overleg kunnen bekijken of een oplossing mogelijk is. Zoals in de nota naar aanleiding van het verslag is opgemerkt, is niet op voorhand te zeggen of er een direct gevolg van de maatregelen zal zijn op de kredietverlening aan ondernemingen en zo ja, wat de omvang daarvan is en bij wie de effecten uiteindelijk zullen neerslaan. De commentaren op de voorgestelde maatregel geven ook geen nauwkeurig inzicht in die gevolgen voor de kredietverlening. Het kabinet ontkent dus niet dat de voorgestelde maatregel een effect op de kredietverlening zou kunnen hebben. Wel is de vraag daarbij, welk effect de maatregel – mede in het grotere geheel van maatregelen – precies zal hebben. Juist om een betere uitspraak over de gevolgen van de hier voorgestelde maatregel op de kredietverlening te kunnen doen, is in de nota naar aanleiding van het verslag aangegeven de effecten van de hier voorgestelde maatregel op de kredietverlening mee laten nemen bij de monitoring die bij de parlementaire behandeling van de Wet bankenbelasting is toegezegd.⁹

De leden van de fracties van de PvdA, het CDA en de ChristenUnie vragen naar een reactie op het door de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) aangedragen alternatief. De NVB stelt voor om het bodem(voor)recht af te schaffen en in plaats

⁹ Kamerstukken I 2011/12, 33 121, J.

daarvan een standaardafdracht door de pandhouders en andere zekerheidseigenaren aan de Belastingdienst in het leven te roepen. Deze afdracht zou dan een vast percentage van de opbrengst van de bodemzaken bedragen. Op grond van het huidige bodem(voor)recht kan de ontvanger van de Belastingdienst zich bij voorrang verhalen op de opbrengst van bodemzaken. De pandhouder neemt in deze gevallen positie in na de ontvanger. Het voorstel van de NVB brengt een ingrijpende wijziging in de onderlinge verhaalsposities ten nadele van de Belastingdienst met zich mee. Daarmee brengt het – anders dan het voorstel van het kabinet – een fundamentele wijziging aan in de bevoegdheidsverdeling en leent zich naar de mening van het kabinet daarom niet als alternatief voor de in het wetsvoorstel Belastingplan 2013 opgenomen maatregel dat zich uitsluitend richt op het constructiebestendig maken van het bodem(voor)recht. Daarnaast zijn er verschillende andere gronden waarop het voorstel van de NVB wordt afgewezen:

- Pandhouders krijgen een 'monopolie' op de uitwinning van zekerheidsrechten. Dit is een ongewenste versterking van hun incassobevoegdheden ten opzichte van andere schuldeisers.
- In het voorstel van de NVB ligt het initiatief geheel in handen van de banken. Eén van de positieve neveneffecten van het voorliggende voorstel is nu juist dat de Belastingdienst in een vroeg stadium betrokken wordt bij de liquiditeits- en solvabiliteitsvraagstukken van de onderneming zodat tijdig kan worden gezien of door middel van een herstructurering - waarbij ook andere crediteuren dan de bank betrokken zijn - de onderneming kan "overleven".
- De Belastingdienst kiest zijn crediteuren niet uit en heeft daarom een stok achter de deur nodig in de vorm van het fiscale voorrecht/bodemrecht. Afschaffing van het bodem(voor)recht zou leiden tot een situatie waarin de Belastingdienst de betaling van zakelijke belastingschulden de facto niet meer kan afdwingen.
- De lege boedelproblematiek in faillissementen wordt versterkt doordat pandhouders als separatisten buiten de boedel om opereren, terwijl bij de mededelingsregeling juist meer middelen in de boedel terechtkomen, vanwege het feit dat de Belastingdienst geen separatist is. Dit heeft gevolgen voor onder meer de bestrijding van faillissementsfraude.

De leden van de fractie van de PvdA hebben gevraagd wanneer zij de brief rond de intensivering van het verticale toezicht kunnen verwachten. Versterking van het toezicht door de Belastingdienst is een van de doelstellingen in het regeerakkoord. Het streven is erop gericht om uw Kamer nog deze maand via een brief meer gedetailleerd te informeren. Het kabinet geeft uw Kamer in overweging deze brief te betrekken bij het eerstvolgende AO over de halfjaarlijkse rapportage van de Belastingdienst.

De leden van de fracties van de PvdA, de SP, D66, en de ChristenUnie stellen vragen over de in het regeerakkoord voorgestelde maatregel voor aftrekbaarheid van rente op restschulden. De leden van de fracties van de PvdA, D66, en de ChristenUnie

vragen ook nader in te gaan op de voor- en nadelen van de voorgestelde maatregel voor restschulden en willen weten welke voorwaarden in dit verband gaan gelden.

Door de prijsdalingen op de huizenmarkt zijn er steeds meer huizen waarvan de waarde lager is dan de eigenwoningschuld die de belastingplichtige heeft op die woning. Indien die woning wordt verkocht zal de verkoopopbrengst van die woning niet voldoende zijn om de eigenwoningschuld en de verkoopkosten te dekken en kan er een schuld overblijven. Een dergelijke schuld (ook wel restschuld) van een vervreemde eigen woning behoort onder de huidige regels tot de rendementsgrondslag van box 3 en rente daarover is niet aftrekbaar in box 1. De restschulden die ontstaan vanwege een negatief vervreemdingssaldo vormen op dit moment een belemmering voor de doorstroming in de woningmarkt. Het kabinet deelt de analyse van de verschillende vragenstellers en hun zorgen op dit punt. Daarom is het kabinet van zins om bij nota van wijziging bij dit wetsvoorstel een regeling voor te stellen als gevolg waarvan de rente over een restschuld tijdelijk aftrekbaar wordt. Over de uitwerking van deze maatregel vindt, binnen de budgettaire kaders zoals weergegeven in het regeerakkoord, thans nog overleg plaats. Om die reden kan op dit moment dan ook nog geen antwoord gegeven worden op de vraag van de leden van de fractie van de PvdA wat het budgettaire beslag zou zijn als de maximale duur van de maatregel van vijf jaar wordt losgelaten. Bij voorkeur vindt die verzending nog deze week plaats zodat de nota van wijziging in het wetgevingsoverleg dat thans gepland staat voor vrijdag 9 november a.s. kan worden meegenomen. De nota van wijziging zal in ieder geval voor de plenaire afronding aan uw Kamer worden gezonden.

Het kabinet rekent erop dat de uitvoering en handhaafbaarheid van de eigenwoningregeling hierdoor tijdelijk (nog) iets complexer wordt. Het is namelijk niet te verwachten dat het bestaan van restschulden in alle gevallen kan worden gedestilleerd uit de door de kredietverstrekkers gerenseigneerde gegevens. De uitvoeringslasten voor de Belastingdienst zullen daarom hoe dan ook toenemen wanneer een faciliteit voor de aftrek van rente op restschulden wordt gecreëerd. Het kabinet is desondanks van mening dat de restschulden thans leiden tot problemen waaraan op deze wijze tegemoet wordt gekomen.

De leden van de fractie van de PvdA vragen of er in de wet een mogelijkheid kan worden opgenomen om een zekere mate van verevening te bereiken tussen 'rijke' en armlastige corporaties. Het wetsvoorstel Wet verhuurderheffing leent zich niet voor een vereveningsmechanisme. Een dergelijk mechanisme is voor woningcorporaties wel opgenomen in de Woningwet en het daarop gebaseerde Besluit Centraal Fonds Volkshuisvesting. Woningcorporaties die niet langer kredietwaardig zijn kunnen op grond daarvan in aanmerking komen voor saneringssteun. De daartoe benodigde middelen worden opgebracht door andere (financieel gezonde(re)) woningcorporaties.

4. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De leden van de fractie van de PVV vragen naar een volledig overzicht van alle in Nederland geheven belastingen. Deze leden geven daarbij een zeer ruime interpretatie van het begrip belastingen. Op deze vraag naar een volledig overzicht van alle in Nederland geheven heffingen, retributies of rechten en overige publiekrechtelijke geldschulden moet het antwoord schuldig worden gebleven, omdat de Staatssecretaris van Financiën niet over een dergelijk overzicht beschikt. In Nederland kunnen niet alleen de rijksoverheid, maar ook gemeenten, provincies, waterschappen, openbare lichamen voor beroep en bedrijf en andere openbare lichamen bevoegd zijn heffingen, retributies of rechten uit te vaardigen. Het streven naar volledigheid van een dergelijk overzicht zou daarom een schier onmogelijke opgave blijken. Wel geeft het kabinet de leden van de fractie van de PVV graag meer specifiek inzicht in de heffing en invordering van rijksbelastingen en enkele heffingen door de onder de Staatssecretaris van Financiën ressorterende rijksbelastingdienst. Alle bestaande rijksbelastingen, waarvan het gemeenschappelijke doel is dat deze een opbrengst genereren voor de schatkist, worden door de rijksbelastingdienst geheven en ingevorderd. Op grond van de Algemene wet inzake rijksbelastingen (AWR) is de inspecteur de heffende instantie. De Invorderingswet 1990 (IW 1990) schrijft voor, dat de ontvanger verantwoordelijk is voor de invordering. Naast de rijksbelastingen is de Belastingdienst ook verantwoordelijk voor de uitvoering van enkele heffingen die niet onder de definitie van rijksbelasting in formele zin vallen. Doorgaans is daarvoor gekozen omdat de heffing en inning ervan nauw aansluit bij en in sommige gevallen zelfs moeilijk los gezien kan worden van een rijksbelasting. Bekende voorbeelden zijn de heffing van de premies volks- en werknemersverzekeringen, de inkomensafhankelijke bijdrage Zorgverzekeringswet, de werkgeversbijdrage kinderopvang en de provinciale opcenten. Bovendien int Nederland op grond van verdragen en overeenkomsten met buitenlandse overheden belastingen, premies en EU-heffingen voor buitenlandse belastinginstanties. Bij alle hier genoemde voorbeelden maakt de Belastingdienst gebruik van de 'eigen' heffings- en invorderingssystematiek zoals die in de AWR en de IW 1990 is opgenomen. Het uitvoeren van belastingen of heffingen door de Belastingdienst met toepassing van een ander juridisch kader, zoals dat van de Algemene wet bestuursrecht (Awb), sluit niet aan op de binnen de dienst aanwezige kennis en specialismen en leidt tot wezensvreemde elementen en daarmee tot inefficiënties in de uitvoering. Op dezelfde wijze zullen andere heffingsbevoegde overheden dan de rijksoverheid de wijze van heffing nauw laten aansluiten bij de heffende instantie en het karakter van de heffing. Voor een uitputtend overzicht van de heffing en invordering van zowel rijksbelastingen als de (niet strikt fiscale) heffingen, waar de Belastingdienst verantwoordelijkheid voor draagt, verwijs ik de leden van de fractie van de PVV naar het Beheerverslag van de Belastingdienst.¹⁰

¹⁰ Kamerstukken II 2011/12, bijlage bij 33000-IXB nr. 24.

De leden van de fractie van de PVV menen dat hun vraag waarom de voorgestelde wijziging van artikel 33f van de Wok past in het streven naar vermindering van taken van de belastingdeurwaarder ten behoeve van derden nog niet volledig is beantwoord en herhalen daarom dat zij dit niet begrijpen. In de IW 1990 is bepaald dat de belastingdeurwaarder uitsluitend bevoegd is werkzaamheden te verrichten in opdracht van een ontvanger en betreffende vervolgingen voor de invordering van rijksbelastingen. De kansspelheffing is een heffing die door de kansspelautoriteit in de gereguleerde kanspelsector ter dekking van haar kosten wordt geheven van een relatief klein aantal houders van een kansspelvergunning op grond van de Wok. De kansspelheffing moet niet verward worden met de kansspelbelasting. Anders dan bijvoorbeeld de kansspelbelasting is de kansspelheffing geen rijksbelasting. Uit dien hoofde is er dus geen aanleiding om de belastingdeurwaarder dwangbevelen voor de kansspelheffing te laten betekenen. Het (permanente) streven van het kabinet is om de beschikbare capaciteit van de belastingdeurwaarder primair aan te wenden voor de hem wettelijk toebedeelde taken in het kader van de inning van rijksbelastingen en niet of zo min mogelijk voor taken ten behoeve van derden als de kansspelautoriteit. De inzet van de belastingdeurwaarder voor de kansspelheffing is dan ook uitdrukkelijk een tijdelijke voorziening.

De leden van de fractie van de PVV stellen terecht dat de heffing en inning van kansspelheffing zou kunnen geschieden met overeenkomstige toepassing van de AWR en de IW 1990. Dit gebeurt ook, tijdelijk, waarbij de kansspelautoriteit inderdaad bij mandaat als ontvanger is aangewezen. Het ontgaat het kabinet echter waarom de leden van de fractie van de PVV voorstander zijn van structurele toepassing van fiscale wetgeving op de kansspelheffing. De kansspelautoriteit kiest ervoor om de kansspelheffing in het vervolg te heffen en innen met toepassing van de Awb. Het kabinet respecteert en begrijpt dit. De AWR en de IW 1990 zijn – anders dan de leden van de fractie van de PVV stellen – niet aanmerkelijk eenvoudiger dan de regeling van de Awb. Dit geldt te meer omdat de kansspelautoriteit anders dan de Belastingdienst geen decennialange kennis van en ervaring met de toepassing van deze wetten heeft opgebouwd.

Wat betreft de heffings- en invorderingsstructuur waarnaar de leden van de fractie van de PVV vragen, pleit de overdracht van taken van de belastingdeurwaarder naar een andere 'ontvanger' voor toepassing van de Awb. Behoudens voor de Belastingdienst en enkele andere, met name decentrale overheden, zou juist het werken met de IW 1990 met een geheel nieuw wettelijk kader betekenen. Voor de heffing geldt dat de wijziging voor de daarmee nu al belaste ambtenaren van de kansspelautoriteit te overzien is. Zoals gezegd geeft de kansspelautoriteit zelf de voorkeur aan de Awb.

De leden van de fractie van de PVV vragen of het niet meer in de lijn zou liggen om binnen de kansspelautoriteit ambtenaren aan te wijzen die de bevoegdheid van inspecteur, ontvanger en belastingdeurwaarder gaan uitoefenen. Bij de voorgestelde

toepassing van de Awb hoeven geen ambtenaren van de kansspelautoriteit meer als inspecteur of ontvanger te worden aangewezen. Aanwijzing van een ambtenaar van de kansspelautoriteit of een gerechtsdeurwaarder als belastingdeurwaarder is wettelijk niet mogelijk, omdat de IW 1990 bepaalt dat de belastingdeurwaarder een ambtenaar van de rijksbelastingdienst is.

Naar aanleiding van vragen van de leden van de fractie van de PVV heeft het kabinet getracht in de nota naar aanleiding van het verslag inzake het wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2013 de verwarring over de term niet-fiscale bestuurlijke geldschulden weg te nemen. Daarbij is de kansspelheffing als voorbeeld van zo'n niet-fiscale bestuurlijke geldschuld genoemd. De (rijks)belastingen die de Belastingdienst wel heft en int, zijn qua opbrengst en aantal belastingplichtigen in het algemeen (relatief) massale belastingen die integraal ten goede komen aan de algemene middelen. Zoals gezegd heft en int de Belastingdienst op dit moment geen niet-fiscale bestuursrechtelijke geldschulden met toepassing van de Awb. Of daarvoor in de toekomst al dan niet ruimte is – dit in antwoord op de vraag hiernaar van de leden van de fractie van de PVV – zal de toekomst leren. Dit lijkt echter om de eerdergenoemde redenen niet voor de hand te liggen.

Over de complexiteit en kosten van de heffing en inning met toepassing van de AWR en de IW 1990 heeft het kabinet zich kennelijk onduidelijk uitgedrukt en het kabinet zet dit graag bij deze recht. Voor de net ingevoerde kansspelheffing en de nieuw met de uitvoering daarvan belaste ambtenaren is de fiscale wetgeving complex en zijn de kosten met name daardoor hoog, zeker in verhouding tot de voorziene opbrengst van € 4,6 miljoen in 2012 en € 6,2 miljoen in 2013. Het kabinet heeft geen signalen dat dit ook zou gelden voor de door de leden van de fractie van de PVV genoemde gemeenten en waterschappen. Toepassing van de Awb zou overigens bij hen wel ingrijpen op een bestaande heffings- en invorderingsstructuur en daarvoor zouden dan ook goede redenen moeten zijn.

De leden van de fractie van de PVV vragen naar de rechtvaardiging voor het verschil in kosten dat de belastingdeurwaarder rekent voor de betekening van een dwangbevel ten opzichte van de kosten bij niet-betaling van kansspelheffing aan de kansspelautoriteit die een gerechtsdeurwaarder daarvoor rekent.

De (vaste) tarieven die een gerechtsdeurwaarder in rekening mag brengen zijn opgenomen in het Besluit tarieven ambtshandelingen gerechtsdeurwaarders. De Kostenwet invordering rijksbelastingen (Kostenwet) bevat de tarieven voor vervolgingsmaatregelen, zoals het verzenden van aanmaningen, de betekening van dwangbevelen en het leggen van beslag, die kunnen worden genomen om belastingsschuldigen te dwingen tot betaling van de op hen rustende belastingverplichtingen. Aan de vaststelling van de hoogte van deze tarieven van de belastingdeurwaarder liggen andere uitgangspunten ten grondslag. Deze zijn dat de totale invorderingskosten gedekt moeten worden door de totale opbrengst van de kosten die in rekening zijn gebracht ter zake van de diverse vervolgingsmaatregelen

en dat het bedrag een stimulans moet zijn voor het tijdig voldoen van de belastingsschuld. Tevens wordt als uitgangspunt gehanteerd dat de hoogte van het kostenbedrag in verhouding moet staan tot de hoogte van het belastingbedrag en dat in de tarieven van de Kostenwet geen elementen van boete of gederfde rente aanwezig mogen zijn. Deze uitgangspunten vormen de rechtvaardiging voor het verschil in kosten voor de betekening van een dwangbevel door een belastingdeurwaarder ten opzichte van die van een gerechtsdeurwaarder.

De leden van de fractie van de PVV vragen duidelijkheid te verschaffen over de kostendekkendheid van de invordering van rijksbelastingen. Uit het beheersverslag 2011 van de Belastingdienst blijkt dat de totale opbrengst van bij belastingsschuldigen in rekening gebrachte kosten van vervolging circa € 190 miljoen bedraagt. Daar staat tegenover een bedrag van circa € 175 miljoen aan personele en materiële uitgaven van de Belastingdienst in 2011 die toegerekend kunnen worden aan het invorderingsproces van belastingsschulden. Daarnaast spelen ook automatiseringskosten een rol, waarmee in 2011 een bedrag van ruim € 15 miljoen was gemoeid.

De leden van de fractie van de PVV vragen of het kabinet in het kader van het gelijkheidsbeginsel het tarief voor het betekenen van het dwangbevel niet zou moeten maximeren op € 77,13. Zoals hiervoor aangegeven acht het kabinet het gerechtvaardigd dat op grond van de uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de Kostenwet andere tarieven worden gehanteerd door de belastingdeurwaarder dan door de gerechtsdeurwaarder. Ook vanuit het oogpunt van rechtsgelijkheid is er geen aanleiding daar verandering in aan te brengen. De Kostenwet maakt geen onderscheid tussen de verschillende groepen in gebreke zijnde belastingbetalers. De belastingdeurwaarder brengt aan alle belastingsschuldigen die in een gelijke positie verkeren dezelfde kosten in rekening. Het kabinet merkt overigens op dat het bedrag van € 77,13 uitsluitend de kosten van betekening van het exploit zijn die de gerechtsdeurwaarder aan de schuldenaar in rekening brengt. Daarnaast brengt de gerechtsdeurwaarder kosten per kwartier aan de schuldenaar in rekening en spreekt hij met zijn opdrachtgever een prijs voor zijn dienstverlening af.

De leden van de fractie van de PVV vragen in hoeverre de dwangbevelkosten een punitief karakter hebben en er sprake is van schending van het EVRM. Zoals hiervoor aangegeven ligt aan de Kostenwet onder meer het uitgangspunt ten grondslag dat geen boete-elementen mogen zijn begrepen in de tarieven. De Hoge Raad oordeelde dat in rekening gebrachte (dwangbevel)kosten weliswaar zo hoog kunnen zijn in vergelijking met de werkelijke kosten van de verrichte werkzaamheden, dat daarvan een preventieve en afschrikwekkende werking uitgaat jegens (potentiële) wanbetalers maar dat dit aspect niet zodanig overheersend is dat de kostenberekening daardoor over het geheel genomen een strafkarakter krijgt in

de zin van artikel 6 EVRM.¹¹

De leden van de fractie van de PVV vragen naar aanleiding van de passage uit de nota naar aanleiding van het verslag over het al dan niet prijsgeven van een efficiënte manier van dwanginvordering, welke effectievere methode van dwanginvordering het kabinet in gedachte heeft in vergelijking met een dwangbevel per post gevolgd door een bankvordering.

In de passage uit de nota naar aanleiding van het verslag waar deze leden op doelen wordt geen gewag gemaakt van een gedachte om te komen met een effectievere methode van dwanginvordering. Het kabinet heeft in de betreffende passage slechts duidelijk willen maken dat het prijsgeven van het instrument van de overheidsvordering de facto weinig verschil maakt omdat voor wat betreft de kansspelheffing de ontvanger in de huidige situatie ook niet of nauwelijks gebruik kan maken van dit instrument.

De leden van de fractie van de PVV vragen naar de criteria bij het beoordelen of er sprake is van hoofdverblijf in Nederland voor de heffing van motorrijtuigenbelasting ten aanzien van auto's met een buitenlands kenteken. Waar iemand woont, wordt op basis van de AWR naar de omstandigheden beoordeeld. Volgens vaste jurisprudentie gaat het hierbij om het duurzame middelpunt van de persoonlijke en economische levensbelangen. De woonplaats is daarmee afhankelijk van de omstandigheden van het concrete geval. Van belang zijn daarbij onder meer de verblijfplaats van het gezin, de plaats waar een woning wordt aangehouden, de duur van het verblijf, de plaats waar gewerkt wordt, enz. Deze bepaling is voor de heffing van alle belastingen, dus ook voor de motorrijtuigenbelasting van toepassing. Nederlandse ingezetenen die in een auto met buitenlands kenteken rijden (en deze auto in Nederland duurzaam ter beschikking hebben) zijn belastingplichtig voor de motorrijtuigenbelasting. Derhalve moeten ze motorrijtuigenbelasting betalen behoudens de situaties waarin één van de wettelijke vrijstellingen van toepassing is, te weten de vrijstelling van maximaal twee aaneengesloten weken per jaar, de vrijstelling ingeval een buitenlandse auto door een buitenlandse werkgever ter beschikking wordt gesteld aan een inwoner van Nederland en de vrijstelling ingeval een buitenlandse auto wordt gebruikt door een Nederlandse inwoner die hoofd/directeur- grootaandeelhouder is van een in het buitenland gevestigde onderneming.

De leden van de fractie van de PVV vragen hoe wordt beoordeeld of een auto langer dan 12 maanden in Nederland wordt gebruikt. Op basis van wederkerigheid wordt vrijstelling verleend voor motorrijtuigen die zijn ingeschreven in een ander land en waarvan de houder niet in Nederland woont. In beginsel wordt geacht aan deze voorwaarde te zijn voldaan als het motorrijtuig hoogstens twaalf maanden in Nederland wordt gebruikt en daarbij niet wordt gebruikt voor het vervoeren van personen of goederen tegen betaling. Met de termijn van twaalf maanden wordt

¹¹ Hoge Raad 23 oktober 2009, LJN BK0896.

aangesloten bij het Verdrag van Geneve van 18 mei 1956¹². De termijn van twaalf maanden vangt aan vanaf het moment dat met die auto gebruik wordt gemaakt van de openbare weg in Nederland.

De leden van de fractie van de PVV vragen waarom niet-Nederlanders die duurzaam in Nederland verblijven, een BSN-nummer hebben en daarnaast werkzaam zijn als ondernemer of in loondienst, wel als belastingplichtige worden aangemerkt voor de heffing van de inkomstenbelasting en de loonbelasting, maar niet voor de motorrijtuigenbelasting. Voorts vragen deze leden op welke wijze er van houders van buitenlandse auto's, die hun hoofdverblijf in Nederland hebben, motorrijtuigenbelasting wordt geheven.

De hoofdregel is dat niet-Nederlanders die duurzaam in Nederland verblijven en die een in het buitenland geregistreerd motorrijtuig in Nederland feitelijk ter beschikking hebben, belastingplichtig zijn voor de motorrijtuigenbelasting. De belastingplicht voor een auto met een buitenlands kenteken vangt aan op het moment dat met die auto gebruik wordt gemaakt van de openbare weg in Nederland. Deze belasting moet op aangifte worden voldaan. Wordt er bij aanhouding geconstateerd dat geen belasting is betaald, dan krijgt de houder van de auto als waarschuwing een informatieformulier uitgereikt en niet meteen een naheffingsaanslag met boete. Daardoor ontstaat er de gelegenheid de auto alsnog te laten registreren en belasting te betalen of om vrijstelling aan te vragen.

De controle hierop wordt o.a. verricht met behulp van (inter)nationale gegevensuitwisseling, (steekproef)onderzoek, en met waarnemingen op de weg bij buitenlandse kentekens. Ook vindt gericht toezicht plaats op plaatsen waar relatief veel buitenlandse kentekens worden aangetroffen en waar mogelijk sprake is van een woonsituatie.

Op de bovenstaande hoofdregel geldt een uitzondering op basis van het beginsel van wederkerigheid. Dit beginsel is bedoeld om dubbele belastingheffing te voorkomen en geldt voor een maximale periode van twaalf maanden. De vrijstelling beoogt een mogelijke dubbele belastingplicht voor niet-ingezetenen te voorkomen.

In dit kader vragen de leden van de fractie van de PVV hoe wordt beoordeeld of een auto langer dan 12 maanden in Nederland wordt gebruikt en of het mogelijk is om buitenlandse kentekens in het Nederlandse kentekenregister op te nemen.

Op basis van wederkerigheid wordt vrijstelling verleend voor motorrijtuigen die zijn ingeschreven in een ander land en waarvan de houder niet in Nederland woont. In beginsel wordt geacht aan deze voorwaarde te zijn voldaan als het motorrijtuig hoogstens twaalf maanden in Nederland wordt gebruikt en daarbij niet wordt gebruikt voor het vervoeren van personen of goederen tegen betaling. Met de

¹² *Trb.* 1957, nr. 123.

termijn van twaalf maanden wordt aangesloten bij het Verdrag van Geneve van 18 mei 1956¹³. De termijn van twaalf maanden vangt aan vanaf het moment dat met die auto gebruik wordt gemaakt van de openbare weg in Nederland. De vraag of het mogelijk is om buitenlandse kentekens in het Nederlandse kentekenregister op te nemen is reeds neergelegd in de motie van Bemmeling¹⁴ waarin wordt verzocht de Buitenlandse kentekens op te laten nemen in het kentekenregister. De Minister van Infrastructuur en Milieu heeft de Kamer bij brief van 5 maart 2012¹⁵ geïnformeerd over de uitvoering van deze motie.

De leden van de fractie van de PVV vragen naar de criteria bij het beoordelen of er sprake is van hoofdverblijf in Nederland voor de heffing van motorrijtuigenbelasting ten aanzien van auto's met een buitenlands kenteken. Waar iemand woont, wordt op basis van de Algemene wet inzake rijksbelastingen (hierna: de AWR) naar de omstandigheden beoordeeld. Volgens vaste jurisprudentie gaat het hierbij om het duurzame middelpunt van de persoonlijke en economische levensbelangen. De woonplaats is daarmee afhankelijk van de omstandigheden van het concrete geval. Van belang zijn daarbij onder meer de verblijfplaats van het gezin, de plaats waar een woning wordt aangehouden, de duur van het verblijf, de plaats waar gewerkt wordt, enz. Deze bepaling is voor de heffing van alle belastingen, dus ook voor de motorrijtuigenbelasting van toepassing. Nederlandse ingezetenen die in een auto met buitenlands kenteken rijden (en deze auto in Nederland duurzaam ter beschikking hebben) zijn belastingplichtig voor de motorrijtuigenbelasting. Derhalve moeten ze motorrijtuigenbelasting betalen behoudens de situaties waarin één van de wettelijke vrijstellingen van toepassing is, te weten de vrijstelling van maximaal twee aaneengesloten weken per jaar, de vrijstelling ingeval een buitenlandse auto door een buitenlandse werkgever ter beschikking wordt gesteld aan een inwoner van Nederland en de vrijstelling ingeval een buitenlandse auto wordt gebruikt door een Nederlandse inwoner die hoofd/ directeur- grootaandeelhouder is van een in het buitenland gevestigde onderneming.

De leden van de fractie van de PVV vragen of er voor de motorrijtuigenbelasting geen algemene richtlijn van toepassing is. Daarnaast vragen ze waar de knelpunten liggen om de heffing van de motorrijtuigenbelasting in dergelijke gevallen mogelijk te maken en of het kabinet bereid is die eventuele knelpunten op korte termijn te verwijderen en of de regering van mening is dat er tussen Nederlandse ondernemers en niet-Nederlandse ondernemers die beide ondernemen in Nederland ook op het gebied van de motorrijtuigenbelasting een gelijk speelveld moet zijn. Er zijn geen bilaterale verdragen afgesloten die de heffingsbevoegdheid van de landen met betrekking tot de heffing van de motorrijtuigenbelastingen verdelen. De heffing en de vrijstellingen in de motorrijtuigenbelasting worden binnen de EU beheerst door het beginsel van wederkerigheid, op basis waarvan dubbele belastingheffing moet

¹³ *Trb.* 1957, nr. 123.

¹⁴ Kamerstukken II 2011/12, 29 398, nr. 309

¹⁵ Kamerstukken II 2011/12, 29 398, nr. 398.

worden voorkomen. Binnen de EU geldt voorts een Richtlijn¹⁶ waarbij lidstaten onder voorwaarden vrijstelling verlenen voor een uit een andere lidstaat ingevoerd motorrijtuig. Ook deze Richtlijn gaat uit van heffing van motorrijtuigenbelasting in het land waar men gewoonlijk verblijft, hetgeen wordt bepaald op grond van de persoonlijke en beroepsmatige bindingen van de ingezetene. Daarnaast gelden uiteraard de Europese vrijheden die de belemmeringen op interne markt moeten wegnemen. Het feit dat alleen Nederlandse ingezetenen belasting betalen met betrekking tot auto's met buitenlandse kentekens, wordt beheerst door de bovenstaande beginselen alsmede de jurisprudentie van het Europese Hof van Justitie, die in de nationale wetgeving dienen te worden gerespecteerd.

De leden van de fractie van de PVV lichten toe dat het er bij hun pleidooi voor de heffing van een vast bedrag aan verhuurderheffing per huurwoning om gaat dat er anders na het definitief worden van de uitspraken op bezwaar tegen de WOZ-waarde weer aanslagen moeten worden opgelegd en dat ditzelfde geldt voor het definitief worden van de uitspraken op beroep, hoger beroep en in cassatie. De verhuurderheffing wordt geheven bij wege van voldoening op aangifte. De Belastingdienst legt dus geen aanslagen op; de verhuurder betaalt de verhuurderheffing op eigen beweging overeenkomstig de aangifte. In de aangifte moet de vastgestelde WOZ-waarde van een huurwoning worden opgenomen, ook als de verhuurder die waarde bestrijdt. Indien de WOZ-waarde in bezwaar of beroep verminderd wordt, geeft de Belastingdienst de (achteraf gezien) te veel betaalde verhuurderheffing terug op het moment dat de procedure geheel is afgerond. Dit leidt niet tot uitvoeringsproblemen bij de Belastingdienst, aangezien dit de gebruikelijke werkwijze is. Het is daarnaast niet aannemelijk dat verhuurders op grond van efficiencyoverwegingen afzien van een teruggaaf.

De leden van de fractie van de PVV vragen naar het aantal belastingplichtige verhuurders wanneer de grens zou worden gelegd bij vijf in plaats van bij tien huurwoningen. In dat geval zou er sprake zijn van ruim 12.000 belastingplichtige verhuurders.

De leden van deze fractie vragen of het niet eenvoudiger zou zijn wanneer de heffing betrekking zou hebben op alle huurwoningen. Het kabinet wijst erop dat aan een dergelijke uitbreiding – naast een niet te ontkennen vereenvoudigingsaspect – ook een toename van het aantal heffingsplichtigen is verbonden. Ook verhuurders die minder dan 10 gereguleerde huurwoningen bezitten, zullen dan immers in de heffing worden betrokken. Dat betekent ook een toename van de met de heffingsplicht samenhangende administratieve lasten voor deze verhuurders.

De leden van de fractie van de PVV vragen verder of het niet eenvoudiger is om de verhuurderheffing te laten uitvoeren door de gemeenten. Bij de uitvoering van de verhuurderheffing maakt de Belastingdienst al volledig en optimaal gebruik van de

¹⁶ Richtlijn 83/182/EEG.

kennis van gemeenten. Al hun kennis over de waarde van een bepaalde woning en de Wet WOZ komt tot uitdrukking in de WOZ-beschikking. In de basisregistratie WOZ zijn de waardegegevens, dat wil zeggen de op de voet van hoofdstuk IV van de Wet WOZ door de gemeenten vastgestelde waarde van een onroerende zaak, opgenomen. De Belastingdienst is afnemer van deze basisregistratie WOZ. De daarin vermelde waardegegevens zijn de basis voor de verhuurderheffing. Het daarnaast ook nog laten heffen en innen van de verhuurderheffing door de gemeenten ten behoeve van het Rijk betekent een onnodige taakverzwaring voor de gemeenten die uitsluitend een extra financiële stroom creëert. De heffing en inning door de Belastingdienst is mede door de betrekkelijk eenvoudige opzet van de Wet verhuurderheffing en het gebruik van bestaande structuren zo goedkoop en efficiënt mogelijk gehouden.

De leden van de fractie van de PVV vragen of het klopt dat uit efficiencyoverwegingen voor de registratie van onderhandse pandakten geen registratierecht wordt geheven. In het verleden werd voor de registratie van akten wel een registratierecht geheven. In de praktijk bleek echter de opbrengst van deze heffing, die ten tijde van de afschaffing € 3 per akte bedroeg, niet op te wegen tegen de administratieve kosten die gemoeid waren met de heffing en inning. Daarom is besloten dat het beter was van die heffing af te zien en is met ingang van 1 januari 2008 de wettelijke grondslag voor het in rekening brengen van een registratierecht uit de Registratiewet geschrapt.

De leden van de fractie van de PVV vragen wat de kosten per registratie van een pandakte zijn en hoeveel van dergelijke akten jaarlijks worden geregistreerd. De kosten van registratie bedragen per pandakte ongeveer € 2. In 2010 werden circa 55.000 pandakten geregistreerd en in 2011 circa 40.000.

De leden van de fractie van de PVV vragen of de Belastingdienst voor de registratie van pandakten een vergelijkbaar bedrag in rekening zou kunnen brengen als wat de gemeenten vragen voor de legalisatie van een handtekening, middels voldoening op aangifte bij de registratie van een akte. In het huidige, "papieren" stelsel van registratie van pandakten gelden voor het in rekening brengen van een iets hogere vergoeding vrijwel dezelfde bezwaren die hebben geleid tot de afschaffing van de vergoeding in het verleden. Er wordt echter onderzocht op welke wijze het proces van de registratie van pandakten kan worden gemoderniseerd zodat ook de registratie van deze akten langs elektronische weg kan plaatsvinden. Hierover loopt overleg tussen de Belastingdienst en de banken. In dit kader wordt ook gesproken over de vergoeding van de kosten van een dergelijk systeem. Het zou daarom niet voor de hand liggen om nu nog, voor een betrekkelijk korte periode, opnieuw een registratierecht met een heffings- en inningssysteem in te voeren voor het huidige papieren stelsel. De gedachtevorming over een nieuw systeem voor de registratie van onderhandse akten loopt nog en ook over de vraag of onder een nieuw stelsel de registratie van pandakten nog via de Belastingdienst moet lopen bestaat nog geen

duidelijkheid. Naar verwachting kan ik uw Kamer in het voorjaar van 2013 nader informeren. Dat is de reden waarom, dit in antwoord op de vraag van de leden van de fractie van de PVV, voor pandakten geen regeling in het voorliggende wetsvoorstel is opgenomen.

De leden van de fractie van de PVV vragen of het feit dat nog geen regeling is getroffen voor pandakten voortvloeit uit een kostenaspect of een gebrek aan bereidheid bij de banken om een bijdrage te leveren in de kosten. Zoals hiervoor is aangegeven, verkeert de gedachtevorming over een nieuw stelsel van registratie van pandakten nog in een beginstadium. Dat nu nog geen nieuw stelsel wordt voorgesteld, houdt geen verband met een kostenaspect. Van een gebrek aan bereidheid bij de banken om een bijdrage te leveren aan de kosten van een nieuw registratiesysteem voor pandakten is overigens niets gebleken.

De leden van de fractie van de PVV vragen waarom de banken niet zelf een systeem voor de registratie van pandakten opzetten. De essentie van de vestiging van een zekerheidrecht, zoals een pandrecht, is dat het niet alleen werking heeft tussen de betrokken partijen die het recht vestigen, maar ook tegen derden. Hieruit vloeit voort dat het niet wenselijk is dat de registratie van een pandakte, die een bewijs vormt voor het bestaan van een pandrecht op een bepaalde datum, wordt beheerd door de schuldeiser die belang heeft bij het bestaan van dat recht. Het ligt daarom niet voor de hand deze registratie door de banken te laten opzetten. De registratie moet worden beheerd door een onafhankelijke instantie.

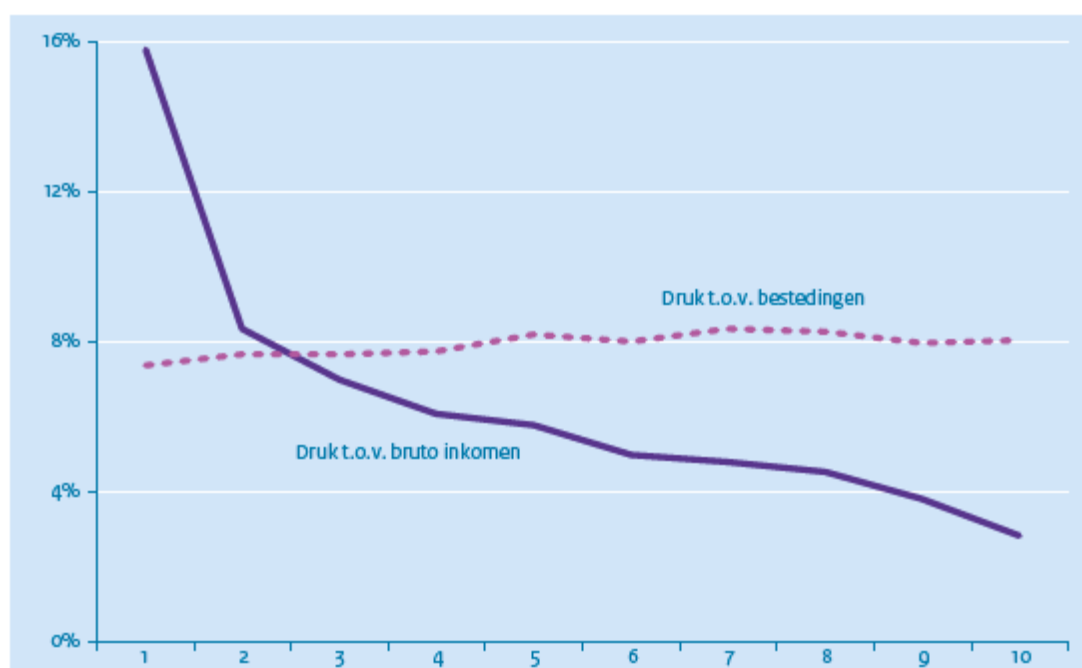
5. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de fractie van de SP vragen of het belastingstelsel in de voorstellen van de commissie Van Dijkhuizen als geheel minder progressief wordt. Deze leden constateren namelijk dat het tarief van de eerste schijf omhoog gaat naar 37% en het tarief van de huidige hoogste schijf verlaagd wordt naar 49%. In de toekomst zullen deze tarieven verder dalen naar 33% respectievelijk 46%. De commissie Van Dijkhuizen stelt een tariefstructuur voor met twee schijven. Het tarief van de huidige tweede en derde schijf wordt verlaagd tot dat van de huidige eerste schijf en het tarief van de huidige vierde schijf wordt verlaagd van 52% tot 49%. Het is echter een misverstand dat de commissie Van Dijkhuizen voorstelt het tarief van de eerste schijf te verhogen. In haar voorstellen heeft de commissie namelijk de tarieven voor 2013 die volgen uit het voorliggende Belastingplan 2013 als uitgangspunt genomen. In het Belastingplan 2013 wordt voorgesteld om het tarief van de eerste schijf te verhogen van 33% in 2012 tot 37% in 2013. Die verhoging maakt dus geen deel uit van de voorstellen van de commissie Van Dijkhuizen.

Het is niet zo dat een verdere verschuiving van belasting op inkomen naar belasting op consumptie zou betekenen dat mensen met de smalste beurs harder getroffen worden dan mensen met hogere inkomens, zoals de leden van de fractie van de SP

veronderstellen. In de doorrekening van de voorstellen van de commissie Van Dijkhuizen constateert het CPB dat de door de commissie voorgestelde verhoging het btw-stelsel progressiever maakt¹⁷. Dit wordt ook inzichtelijk gemaakt in figuur 4.3.2 van het rapport van de commissie Van Dijkhuizen. Het aandeel van de btw in het bruto inkomen is voor hogere inkomens lager dan voor lagere, maar het aandeel van de btw in de bestedingen neemt licht toe met het inkomen. Dit is deels te verklaren door de progressiviteit van de inkomstenbelasting. Wanneer de belastingdruk op de laatstgenoemde manier wordt gemeten, is het btw-stelsel licht progressief. Deze manier sluit bovendien beter aan bij het koopkrachtbegrip, dat immers wordt gedefinieerd als netto besteedbaar inkomen. Verder kan de uitwerking van een lastenverschuiving van directe naar indirecte belastingen alleen worden vastgesteld als ook wordt gekeken naar de manier waarop de directe belastingen worden verlaagd.

Figuur 4.3.2 BTW-druk als percentage van het bruto inkomen en van de bestedingen naar inkomensdecielen van huishoudens, 2009

Bron: Bettendorf, Cnossen en Van Ewijk (2012).

De leden van de fractie van de SP willen tevens weten wat de verwachtingen zijn voor het aantal faillissementen, mocht het btw-tarief naar 23% verhoogd worden, zoals de commissie Van Dijkhuizen voorstelt. Uiteindelijk leiden de voorstellen van deze commissie tot meer werkgelegenheid en dus meer economische activiteit. Het ligt niet in de rede dat deze extra activiteit gepaard gaat met een hoger aantal faillissementen.

¹⁷ CPB-Notitie Economische effecten pakket Commissie Van Dijkhuizen, blz.14.

Het antwoord op de vraag van de leden van de fractie van de SP of het kabinet al zicht heeft op de eerste gevolgen voor de bestedingen, de werkgelegenheid en het aantal faillissementen van ondernemingen door de verhoging van het btw-tarief naar 21% op 1 oktober van dit jaar is ontkennend. Daarvoor is het nog te vroeg. Er zijn wel geluiden dat ondernemers verschillend hebben gereageerd. Sommige ondernemers hebben de btw-verhoging direct doorberekend, maar er zijn ook ondernemers die dit niet hebben gedaan. Overigens zal het niet mogelijk zijn om achteraf precies aan te kunnen geven wat het effect is geweest van een enkele maatregel. Hoe de bestedingen, werkgelegenheid en andere relevante macro-economische indicatoren zich over 2012 en latere jaren zullen ontwikkelen zal blijken uit de opeenvolgende reguliere CPB-ramingen van de macro-economische ontwikkelingen (CEP, MEV) over 2012 en latere jaren. Maar ook dan zal het effect van de btw-verhoging niet geïsoleerd kunnen worden.

Naar aanleiding van de aanbeveling van de commissie Van Dijkhuizen om de zelfstandigenaftrek en de startersaftrek over een periode van acht jaar te schrappen vragen de leden van de fractie van de SP een reactie op de stelling dat een forse stijging van lasten voor zelfstandigen momenteel ongewenst en economisch onverantwoord is. Tevens vragen deze leden om bevestiging dat ondernemerschap moet worden gestimuleerd en niet moet worden gestraft en op welke wijze het kabinet dit wil doen. Zoals in het regeerakkoord is opgenomen, zal in deze kabinetsperiode een winstbox worden ingevoerd, waarbij ondernemersfaciliteiten worden betrokken zoals de zelfstandigenaftrek en de startersaftrek. Het kabinet zal hiertoe met een concrete uitwerking van de winstbox komen. In deze uitwerking zal onder andere aandacht worden besteed aan de vormgeving en de effecten van een winstbox.

De leden van de fractie van de SP vragen hoe het kabinet aankijkt tegen de belastingverhogingen die de commissie Van Dijkhuizen voorstelt voor ouderen. De commissie Van Dijkhuizen heeft onder meer voorgesteld om het tarief in de huidige eerste en tweede tariefschijven voor gepensioneerden met één procentpunt per jaar te laten stijgen tot het tarief voor deze groep gelijk is aan dat voor personen die de AOW-gerechtigde leeftijd nog niet hebben bereikt. Dit is een versnelling van het reeds ingezette traject van de zogenoemde fiscalisering van de AOW-premies. Ouderen met een laag aanvullend pensioen worden daarbij ontzien.

Op de vraag van de SP of het kabinet bereid is te onderzoeken hoeveel er wordt misgelopen aan belastingopbrengst door fraude en constructies, wordt nogmaals opgemerkt dat illegale activiteiten zich per definitie aan het zicht onttrekken waardoor dit aspect niet goed objectief meetbaar is. De meeste landen in EU- en OESO-verband publiceren ook geen tax gap. De landen die wel de tax gap publiceren, doen dit voor zover bekend met de nodige aannamen en waarschuwingen. Niettemin ben ik bereid te bekijken of het mogelijk is op een

zinnvolle en methodisch verantwoorde wijze meer inzicht te verkrijgen in de gemiste inkomsten.

De leden van de fractie van de SP vragen welke gevolgen de beperking van de uitgaven voor specifieke zorgkosten heeft voor personen met hoge zorgkosten en waarom er geen uitzondering in de wet is opgenomen voor lagere inkomens. Voorts vragen zij wat de budgettaire gevolgen zijn van het volledig in stand houden van de aftrek. Tot slot vragen zij waarom er geen overgangsmaatregel wordt getroffen voor kosten die vóór 2013 zijn gemaakt, maar in 2013 als drukkende uitgaven worden aangemerkt.

De regeling uitgaven voor specifieke zorgkosten is bedoeld als tegemoetkoming voor de meerkosten aan zorg die verbonden zijn aan het hebben van een chronische ziekte of een handicap. Kosten die voortvloeien uit versoberingen van het basispakket treffen in beginsel iedereen. Het onverkort in aftrek toelaten van dergelijke kosten binnen de uitgaven voor specifieke zorgkosten leidt dan ook tot een regeling die steeds verder van de beoogde doelgroep af komt te staan. Om deze reden wil het kabinet dan ook geen uitzonderingen op de beperking van de specifieke zorgkosten opnemen. Verder heeft de beperking niet per definitie gevolgen voor personen met hoge zorgkosten. Hoge zorgkosten kunnen immers voortvloeien uit geheel andere categorieën kosten dan waarvan nu met de maatregel de aftrek wordt beperkt. Wat de budgettaire gevolgen zijn als de kosten die van het basispakket worden uitgesloten wel in aftrek zouden kunnen worden gebracht, is niet bekend. De inschatting is dat het om een budgettair beslag van enkele miljoenen zou gaan. Dit bedrag zal jaarlijks verder oplopen als gevolg van verdere versoberingen van het basispakket.

Het kabinet ziet geen aanleiding tot het treffen van een overgangsmaatregel. Voor de aftrek uitgaven voor specifieke zorgkosten geldt de systematiek van het kasstelsel. Uitgaven zijn aftrekbaar in het jaar waarin ze drukken. Deze systematiek brengt met zich mee dat voor de aftrekbaarheid van uitgaven het fiscale regime bepalend is zoals dat luidt in het jaar waarin de kosten drukken. Hierop wordt alleen in uitzonderlijke gevallen inbreuk gemaakt. Zo is bij de overgang van de buitengewone uitgavenregeling naar de uitgaven voor specifieke zorgkosten in beginsel geen overgangsmaatregel getroffen voor maatregelen die onder de oude maatregel wel aftrekbaar waren, maar dat onder de nieuwe regeling niet zijn. Slechts voor betalingen van eigen bijdragen AWBZ aan het Centraal Administratie Kantoor (CAK) is destijds een tijdelijke overgangsmaatregel getroffen. In dat geval was sprake van een combinatie van grote verwerkingsachterstanden bij het CAK en een groot financieel belang voor de belastingplichtige. Bij de onderhavige aftrekbeperkingen speelt een dergelijke situatie niet. Het gaat hier bij betalingen die over de jaargrens heengaan vooral om eigen bijdragen Zorgverzekeringswet. Het fiscale belang van deze eigen bijdragen is beperkt. Bovendien is er geen sprake van grootschalige verwerkingsachterstanden bij de zorgverzekeraars.

De leden van de fracties van de SP, D66 en de ChristenUnie hebben diverse vragen gesteld over de maatregelen binnen de afdrachtvermindering onderwijs. Daarbij is tevens gevraagd hoe deze maatregelen zich verhouden tot de in het regeerakkoord aangekondigde afschaffing van de afdrachtvermindering onderwijs met ingang van 1 januari 2014.

Het overgrote deel van de in het onderhavige wetsvoorstel opgenomen maatregelen zou niet eerder in werking treden dan met ingang van het studiejaar 2013-2014. Deze maatregelen zouden wel een zekere mate van impact hebben op de uitvoering, omdat de maatregelen zouden leiden tot een nieuwe systematiek van claimen van de afdrachtvermindering onderwijs. Het kabinet acht het invoeren van deze maatregelen voor slechts een (deel van het) jaar niet opportuun gezien de in het regeerakkoord aangekondigde afschaffing van de afdrachtvermindering onderwijs met ingang van 1 januari 2014. Via nota van wijziging worden de thans in het onderhavige wetsvoorstel opgenomen maatregelen binnen de afdrachtvermindering onderwijs dan ook ingetrokken. Daarbij worden de bedragen van de afdrachtvermindering onderwijs ter dekking van de gemiste besparing verlaagd met 3,41%. Als gevolg van de intrekking van de maatregelen komt ook de basis voor een verdere inhoudelijke behandeling van de gestelde vragen te vervallen.

De leden van de fractie van de SP vragen hoe het staat met de uitvoering van de motie van de leden Bashir en Braakhuis waarin de regering wordt verzocht zich in te spannen voor country-by-country-reporting.

Nederland steunt de EU-voorstellen in de ontwerprichtlijn voor het jaarrekeningrecht over "country by country reporting". Het Ministerie van Veiligheid en Justitie doet voor Nederland de onderhandelingen in Brussel over dit richtlijnvoorstel. In het BNC fiche¹⁸ is de Nederlandse inzet uitgewerkt, verder is in antwoord aan de Tweede Kamer¹⁹ nader ingegaan op de voor- en nadelen van projectmatige rapportage. In aanvulling daarop kan het kabinet melden dat de voorbereidingen voor de informele triloog zijn gestart. Dit is een informeel overleg tussen het Europees Parlement, Europese Raad en Europese Commissie. Op 7 november a.s. zal de eerste informele triloog-bijeenkomst worden gehouden die gaat over "country by country reporting", daarna volgen triloggen over de rest van de jaarrekeningrichtlijn. In januari vergadert het Europees Parlement plenair over de richtlijn. Dan zal meer zicht zijn op het formele standpunt van het Europees Parlement en zal worden gezien of de richtlijn in eerste lezing afgerond kan worden.

Verder stellen de leden van de fractie van de SP een aantal vragen over het grote aantal zogenoemde brievenbusfirma's in Nederland en de belastingontwijking die daarmee gepaard zou gaan. Bij de behandeling van de Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011, bij de uitvoering van de zogenoemde substance motie van de leden Braakhuis en Groot en in antwoord op verschillende Kamervragen is het kabinet uitgebreid ingegaan op deze materie. Het is voor de Nederlandse economie belangrijk dat

¹⁸ Kamerstukken II 2011/12, 22112, nr. 1284.

¹⁹ Kamerstukken II 2011/2012, 21501-04, nr.142.

ondernemingen het aantrekkelijk vinden zich in ons land te vestigen. Daarbij speelt, naast een groot aantal niet-fiscale aspecten, ook de fiscaliteit een belangrijke rol. De deelnemingsvrijstelling, de afwezigheid van bronheffingen op uitgaande rente en royalty's, het uitgebreide verdragennetwerk en de open houding van de Belastingdienst met de daaraan gekoppelde mogelijkheid zekerheid vooraf te krijgen, zijn factoren die voor een gunstig fiscaal klimaat in Nederland zorgen. Het kabinet sluit zijn ogen niet voor het feit dat de aantrekkingskracht van dat fiscale klimaat ook werkt op vennootschappen die niet voor veel economische activiteit in Nederland zorgen en die zich in Nederland vestigen, vooral vanwege de fiscale voordelen. Dat deze vennootschappen zich vooral om fiscale redenen in Nederland vestigen en dan gebruikmaken van de door Nederland gesloten verdragen, wil echter niet zeggen dat zij daarmee ook in strijd met die verdragen handelen of dat Nederland dan tekort schiet in zijn verdragsverplichtingen. Tegelijk begrijpt het kabinet ook dat de relatief grote investeringsbedragen die Nederland in- en uitgaan vragen kunnen oproepen, ook bij verdragspartners. Nederland is daarom altijd bereid in belastingverdragen afspraken te maken antimisbruikmaatregelen. Het kabinet vindt dan overigens dat die gericht en proportioneel moeten zijn.

De leden van de fractie van de SP vragen waarom het kabinet de Kamerbreed aangenomen motie Bashir-Van Vliet²⁰, waarin de regering wordt opgeroepen het Bosalgat te dichten, niet in haar geheel heeft uitgevoerd. Het vorige kabinet heeft in de memorie van toelichting bij de Wet uitwerking fiscale maatregelen Begrotingsakkoord 2013²¹ aangegeven dat deze motie niet onverkort wordt uitgevoerd omdat in de motie wordt verzocht om de aftrek van rente te beperken voor zover sprake is van een deelneming in een buitenlandse dochtermaatschappij. Dit betekent dat de motie in strijd is met het zogenoemde Bosal-arrest²² waarin het HvJ EU heeft geoordeeld dat geen onderscheid mag worden gemaakt in de fiscale behandeling van deelnemingen in binnenlandse en buitenlandse dochtermaatschappijen.

De leden van de fracties van de SP en het CDA vragen om een nadere onderbouwing van de opbrengst van de maatregel inzake het bodem(voor)recht. De invorderingsverliezen ter zake van loon- en omzetbelasting – de twee belastingen waarop het bodem(voor)recht in de meeste gevallen ziet – die de afgelopen jaren als gevolg van faillissementen zijn geleden, bedragen gemiddeld € 730 miljoen. Ingeschat wordt dat zo'n 10 à 20% daarvan, dus ongeveer € 75 à € 150 miljoen, kan worden toegeschreven aan bodem(verhuur)constructies, die zich in de regel in het zicht van faillissement afspelen. In afstemming met het Centraal Planbureau is de opbrengst van de voorgestelde maatregel tegen deze achtergrond behoudend geraamd op € 100 miljoen. Naar het oordeel van het kabinet is derhalve sprake van een realistische inschatting. Ook de opvatting dat de budgettaire opbrengst teniet zou worden gedaan door een veronderstelde negatieve uitwerking van de

²⁰ Kamerstukken II 2010/11, 32 800, nr. 17.

²¹ Kamerstukken II 2011/12, 33 287, nr. 3, blz. 10.

²² HvJ EU 18 september 2003, C-168/01, BNB 2003/344.

voorgestelde maatregel op de economie en in het verlengde daarvan de belastingopbrengsten deelt het kabinet niet. Zoals opgemerkt in de nota naar aanleiding van het verslag ziet het Centraal Planbureau geen aanleiding om bij de macro-economische doorrekening van de voorgestelde maatregel anders dan generiek rekening te houden met dergelijke in- en uitverdieneffecten.

De leden van de fractie van de SP vragen of bedrijfsfitness volledig belastingvrij vergoed kan blijven worden via de werkkostenregeling (WKR). Ook onder de WKR blijft een aantal vormen van fitness al buiten het loon van de werknemer. Het gaat daarbij om vormen van fitness met een direct verband met de uitoefening van de dienstbetrekking, zoals zich dat bijvoorbeeld voordoet bij de brandweer. Voor fitness op de werkplek geldt uit oogpunt van efficiency een nihilwaardering. Overige vormen van fitness zijn onbelast voor zover de inhoudingsplichtige hiervoor de vrije ruimte benut en deze niet wordt overschreden.

Het kabinet onderschrijft de mening van de leden van de fractie van de SP dat ANBI's een prikkel moeten hebben om bestuurders niet al te hoge beloningen toe te delen. Ook de sector zelf, verenigd in de Stichting Samenwerkende Brancheorganisaties Filantropie (SBF), is die mening toegedaan. In de op 20 september 2012 aan de Kamer toegezonden Visie op toezicht en verantwoording in de filantropische sector komt dit tot uiting in het "validatiestelsel". Onderdeel daarvan is een gedragscode die bindend is voor de door de SBF vertegenwoordigde ANBI's. De hoogte van de (bestuurders)beloning is een van de onderwerpen waaraan in die gedragscode aandacht wordt geschonken. Daarnaast zal de verplichte transparantie vanaf 2014 het publiek in staat stellen zelf een afweging te maken of zij willen schenken aan een ANBI waarvan de bestuurders naar hun oordeel te hoog worden beloond.

De leden van de fractie van de SP vragen of het kabinet het gerechtvaardigd zou vinden om geen energiebelasting te heffen over zelf geproduceerde elektriciteit, ook als deze gezamenlijk is geproduceerd in een wijk of in een flat. Voorts vragen deze leden of een vrijstelling van belasting voor zelf geproduceerde elektriciteit een goede stimulans zou zijn voor innovatie op dit gebied. Er wordt nu geen belasting geheven over zelf opgewekte elektriciteit, mits het gaat om opwekking achter de meter. In het geval van gezamenlijke productie in een wijk of in een flat in de rechtsvorm van een vereniging of coöperatie, is de individuele gebruiker niet dezelfde persoon als de 'collectieve opwekker' en wordt de elektriciteit ook niet opgewekt achter dezelfde meter als waar het verbruik plaatsvindt. In die situatie is de vrijstelling dan ook niet van toepassing. Het kabinet ziet geen uitvoerbare mogelijkheden om de huidige salderingsregels voor zelf opgewekte energie achter de eigen meter uit te breiden naar collectieve opwekking vóór de meter. Wel is in het regeerakkoord opgenomen dat kleinschalig, duurzaam opgewekte (zonne-) energie waarvoor geen rijkssubsidie wordt ontvangen, fiscaal gestimuleerd gaat worden door de invoering van een verlaagd tarief in de eerste schijf van de energiebelasting op elektriciteit. Deze

elektriciteit moet afkomstig zijn van coöperaties van particuliere kleinverbruikers, aan deze verbruikers geleverd worden en in hun nabijheid zijn opgewekt. Het kabinet verwacht dat deze maatregel een bijdrage zal leveren aan de ontwikkeling van kleinschalig opgewekte duurzame energie. Het komende jaar wordt deze fiscale stimulering via de energiebelasting verder uitgewerkt.

De leden van de fractie van de SP zijn blij dat voor het wetsvoorstel Wet herziening fiscale behandeling woon-werkverkeer geen meerderheid meer lijkt te bestaan in de Tweede Kamer. Zij vragen wat de reactie van het kabinet hierop is en vragen of het kabinet bereid is het wetsvoorstel in te trekken. Deze leden geven voorts aan dat het wellicht beter was geweest als het wetsvoorstel niet gemaakt was en vragen hoeveel werk en geld het maken van het wetsvoorstel heeft gekost. Het wetsvoorstel is voorbereid op basis van het in de Tweede Kamer tot stand gekomen Begrotingsakkoord 2013 en in een periode dat het voorstel nog kon rekenen op een meerderheid in de Tweede Kamer. In het regeerakkoord is voorzien in het geheel terugdraaien van de maatregel uit het Begrotingsakkoord 2013 rond de afschaffing van de fiscale reiskostenaftrek, inclusief de maatregel "auto van de zaak". Het ligt daarom voor de hand dat het kabinet het wetsvoorstel Wet herziening fiscale behandeling woon-werkverkeer zal intrekken. Het streven is om die intrekking zo mogelijk nog voor het wetgevingsoverleg van vrijdag 9 november 2012 te laten plaatsvinden. Indien dat niet lukt is de verwachting dat de intrekking nog geschiedt vóór de plenaire behandeling van het pakket Belastingplan 2013 in de Tweede Kamer.

De leden van de fractie van de SP vragen om een reactie op de uitspraak van het Verbond van Verzekeraars dat met het afschaffen van het belasten van het woon-werkverkeer de forens niet langer financieel geraakt wordt op de weg, maar wel thuis door de verhoging van de assurantiebelaasting. Met het verhogen van de assurantiebelaasting wordt de extra belastingdruk verdeeld over een grotere groep personen. Bovendien pakt de verhoging van de assurantiebelaasting evenwichtiger uit. Het belasten van het woon-werkverkeer zou zeer nadelig uitpakken voor personen met veel woon-werkkilometers, terwijl personen zonder woon-werkverkeer geen gevolgen van de maatregel ondervonden zouden hebben.

De leden van de fractie van de SP vragen om een reactie op een artikel waaruit zou blijken dat de verhoging van de assurantiebelaasting vooral lagere inkomens en gezinnen met kinderen extra hard raakt. Het CBS publiceert gegevens over de druk van de assurantiebelaasting naar inkomen en huishoudtype. Op grond van deze gegevens kan een indicatie worden gegeven van de effecten van de verhoging van de assurantiebelaasting. Daaruit blijkt dat het verschil in belasting tussen paren met minderjarige kinderen respectievelijk paren zonder kinderen minder dan € 10 per jaar bedraagt. De verschillen hangen vooral samen met één of meerpersoonshuishoudens en met het inkomen. In de onderstaande tabel zijn voor de inzichtelijkheid daarom tevens gegevens opgenomen waarbij het inkomen is

gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden (gestandaardiseerd inkomen).

Tabel Assurantiebelasting in euro's naar inkomen*

Groep	Verdeling naar bruto inkomen	Verdeling naar gestandaardiseerd inkomen	Naar bruto inkomen	Naar gestandaardiseerd inkomen
	assurantiebelasting in 2010 in euro per huishouden		effect tariefsverhoging van 9,7% naar 21% in euro per huishouden	
1e 10%-groep	30	45	54	81
2e 10%-groep	25	30	45	54
3e 10%-groep	40	35	72	63
4e 10%-groep	45	50	81	90
5e 10%-groep	50	45	90	81
6e 10%-groep	60	60	108	108
7e 10%-groep	70	65	126	117
8e 10%-groep	65	65	117	117
9e 10%-groep	80	75	144	135
10e 10%-groep	85	80	153	144

Tabel Effect tariefsverhoging assurantiebelasting in euro's naar huishoudtype*

Huishoudtype	Effect tariefsverhoging assurantiebelasting in euro's
Totaal eenpersoonshuishouden	54
Totaal meerpersoonshuishouden	126
Totaal paar	126
Paar, zonder kinderen	117
Paar, alleen kinderen < 18	126
Paar, minstens één kind >= 18	135

*Bron: berekeningen op basis van:

<http://statline.cbs.nl/StatWeb/selection/?DM=SLNL&PA=81290NED&VW=T>

Overigens merkt het kabinet op dat niet gekeken moet worden naar de effecten van een individuele maatregel uit het regeerakkoord, maar naar de effecten van het regeerakkoord als geheel. Voor een overzicht van de integrale koopkrachtplaatjes wordt verwezen naar de CPB-notitie "Analyse economische effecten financieel kader Regeerakkoord".

De leden van de fractie van de SP juichen regelgeving toe die een beperking van de aftrekbare kosten met betrekking tot een eigen woning (of – in het spraakgebruik – hypotheekrenteaftrek) betekenen. In die zin beschouwen deze leden het wetsvoorstel tot herziening van de fiscale behandeling eigen woning als een stap in de juiste richting. Deze leden willen echter weten waarom niet gekozen is voor, in de woorden van deze leden, een aftopping voor villabewoners.

In het regeerakkoord is afgesproken dat naast de maatregel in genoemd wetsvoorstel tevens – met ingang van 2014 – het maximale tarief waartegen de aftrekbare kosten met betrekking tot een eigen woning kunnen worden vergolden, in 28 gelijke jaarlijkse stappen van een half procentpunt zal worden verlaagd (van maximaal 52% tot maximaal 38%). Op deze manier wordt de aftrek beperkt voor belastingplichtigen met de hoogste inkomens. Doorgaans zullen deze belastingplichtigen een duurdere eigen woning en dus een hogere hypotheek hebben dan belastingplichtigen met een lager belastbaar inkomen.

De leden van de fractie van de SP zijn voorts van mening dat de in genoemd wetsvoorstel gekozen vormgeving van het overgangsrecht rechtsongelijkheid creëert. Zij wijzen erop dat belastingplichtigen met een bestaande eigenwoningschuld over die bestaande eigenwoningschuld niet hoeven af te lossen ter behoud van de aftrek van rente, terwijl belastingplichtigen zonder bestaande eigenwoningschuld pas recht op aftrek van rente krijgen als zij een aangegane lening in maximaal 360 maanden, ten minste volgens een annuïtair schema volledig aflossen. Deze leden vinden daarom dat ook belastingplichtigen met een bestaande eigenwoningschuld moeten gaan aflossen. Ook de leden van de fractie van SGP vragen hiernaar, omdat volgens deze leden door de vormgeving van dit wetsvoorstel de lastenverzwaring eenzijdig bij de nieuwe generatie huizenbezitters wordt gelegd.

Het kabinet is er geen voorstander van dat ook belastingplichtigen met een bestaande eigenwoningschuld moeten gaan aflossen. Deze belastingplichtigen zijn hun financiering aangegaan indachtig de destijds geldende wet- en regelgeving. Op basis daarvan hebben zij ook de wijze van en de hoogte van die financiering vastgesteld. Het kabinet wil deze belastingplichtigen niet dwingen om de in het verleden aangekochte eigen woning op een andere, ten minste annuïtaire wijze te herfinancieren. Het zal niet voor alle bestaande gevallen mogelijk zijn om in het verleden afgesloten, niet kwalificerende leningen in nieuwe, wel kwalificerende leningen om te zetten, bijvoorbeeld omdat volgens de huidige normen de destijds verstrekte lening niet meer verstrekt zou mogen worden.

Ook moet in ogenschouw worden genomen dat veel belastingplichtigen met een bestaande eigenwoningschuld (deels) voor de aflossing sparen door middel van een kapitaalverzekering eigen woning (KEW), spaarrekening eigen woning (SEW) of beleggingsrecht eigen woning (BEW). Vroegtijdige afkoop van de KEW, SEW of BEW is vaak niet voordelig voor belastingplichtigen omdat de vormgeving van het product zo is dat het rendement vooral in latere jaren aangroeit, terwijl de kosten van het product voor de gehele looptijd in het begin van de looptijd in rekening worden gebracht. Overigens kan bij eerdere afkoop ook een boete verschuldigd zijn en is het op grond van de huidige fiscale regels ook niet altijd mogelijk om belastingvrij vroegtijdig tot uitkering over te gaan. Hierdoor zullen belastingplichtigen met een bestaande eigenwoningschuld het gevoel hebben vast te zitten aan hun KEW, BEW of SEW, waardoor zij premies zullen blijven inleggen. Die premies komen bovenop de

maandelijkse annuïteit, met daarin een rente- en aflossingscomponent. Dat is dubbelop.

In het verlengde hiervan vragen de leden van de fractie van D66 hoe het voorgaande is te verenigen met de in het regeerakkoord aangekondigde maatregel waardoor het percentage waartegen de aftrekbare kosten met betrekking tot een eigen woning kunnen worden vergolden stapsgewijs wordt verlaagd. Dit treft immers ook belastingplichtigen met een bestaande eigenwoningschuld.

Het kabinet acht dit goed verdedigbaar. Met de maatregel uit het regeerakkoord worden bestaande financieringsvormen gerespecteerd en wordt de maatregel zeer geleidelijk ingefaseerd. De belangen van de groep belastingplichtigen met een bestaande eigenwoningschuld worden hiermee zo goed mogelijk in het oog gehouden. Vanwege deze omstandigheden acht het kabinet deze maatregel ten aanzien van belastingplichtigen met een bestaande eigenwoningschuld wel verantwoord. Deze maatregel gaat per 1 januari 2014 in en wordt, ter verzekering van een zorgvuldige parlementaire afweging, niet in dit wetsvoorstel opgenomen maar zal in de loop van 2013 bij uw Kamer aanhangig worden gemaakt.

De leden van de fractie van de SP vragen wat de financiële gevolgen zijn van het aanpassen van het wetsvoorstel naar een systeem van forfaitaire aflossing in plaats van een systeem van verplicht annuïtair aflossen van hypotheeklen. Een forfaitair aflossingsschema kan – afhankelijk van de gekozen vormgeving – tot gevolg hebben dat de aflossingsprikkel kleiner wordt, hoewel vormgeving ook zo mogelijk is dat de aflossingsprikkel nagenoeg even sterk zal zijn. De stimulans om de eigenwoningschuld maximaal te laten zijn wordt weggenomen. Zowel bij een systeem van forfaitaire aflossing als bij verplichte aflossing geldt dat de schuldpositie van de koper wordt verbeterd en dat de risico's voor de financiële stabiliteit worden verkleind. Voorts is de afbouw van de hypotheekrenteaftrek in beide systemen identiek waardoor de budgettaire opbrengst gelijk is. De uitvoeringskosten nemen bij een forfaitair aflossingsschema echter wel verder toe dan bij het voorliggende voorstel.

De leden van de fractie van de SP vragen wat andere gevolgen dan financiële en uitvoeringsgevolgen zijn van het aanpassen van het wetsvoorstel naar een forfaitaire aflossing in plaats van verplichten tot annuïtair aflossen van hypotheeklen. De leden van de fractie van de SP denken in dit verband aan maatschappelijke gevolgen, zoals het niet echt aflossen en het op termijn in financiële problemen komen van huizenbezitters. Dergelijke maatschappelijke gevolgen zijn inderdaad een belangrijke andere reden waarom in het regeerakkoord, in overeenstemming met het Begrotingsakkoord 2013, is gekozen voor verplicht aflossen als voorwaarde voor hypotheekrenteaftrek. Het wetsvoorstel bevat een forse prikkel om de hypotheek daadwerkelijk gedurende de looptijd af te lossen, net als dat vroeger gebruikelijk was. Dat verkleint de risico's op financiële problemen voor huishoudens aanzienlijk.

De leden van de fractie van de SP vragen verder of het kabinet in overleg wil treden met banken over boeterentes bij vervroegd en versneld aflossen van de hypotheekschuld. Zoals eerder aangegeven vindt het kabinet deze boeterente niet zo zeer wenselijk, maar tot op zekere hoogte wel begrijpelijk, omdat huishoudens vaak met de bank afspreken om rentes voor een bepaalde periode vast te zetten. Banken passen hier hun financieringsmodel op aan en dekken vaak eventuele toekomstige renteschommelingen af. Op dit moment mogen huishoudens bij de meeste banken jaarlijks maximaal 10% van de lening boetevrij aflossen. Dit is vastgelegd in de Gedragscode Hypothecaire Financiering. In het regulier overleg met de sector kan worden besproken in hoeverre ruimte voor verruiming van dit beleid bestaat.

De leden van de fractie van de SP vragen een reactie op hun analyse van de gevolgen van de verhuurderheffing voor woningcorporaties op het gebied van investeringen, huurstijgingen en verkoop van woningen. De woningcorporaties moeten op grond van onderhavig wetsvoorstel, net als anderen, een bijdrage leveren aan het Nederlandse huishoudboekje. Ook van huurders wordt een dergelijke bijdrage verwacht, met behoud van de betaalbaarheid voor de laagste inkomens via de huurtoeslag. Bij huurders met een relatief hoog inkomen, die relatief goedkoop wonen in een betaalbare huurwoning, kunnen de huurprijzen meer worden verhoogd dan bij de laagste inkomens. Deze extra huurinkomsten worden deels afgedragen via de heffing. Daarnaast kunnen corporaties besparen op hun bedrijfslasten. Ook de verkoop van huurwoningen kan liquide middelen verschaffen, maar anders dan vragenstellers veronderstellen zal dit naar verwachting niet zodanige aantallen betreffen dat sprake zal zijn van een prijsval bij andere te koop staande woningen. Al eerder is gewezen op de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksaangelegenheden van 5 april 2012²³ met de rapportage "Mogelijke effecten van de kabinetsmaatregelen op de woningmarkt – doorkijk tot 2020-" van het onderzoeksbureau ABF. Een belangrijke relevante conclusie ten aanzien van dit onderzoek was dat "...de ruimte in het huurbeleid (en extra verkoop van woningen) verhuurders voldoende mogelijkheden biedt de financiële effecten van de heffing te compenseren." Het kabinet verwacht dan ook dat woningcorporaties ook de komende jaren zullen blijven investeren in hun kerntaken, met name de realisatie en verbetering van betaalbare huurwoningen.

De leden van deze fractie vragen of een verdere stijging van de huren de groep mensen die nu amper hun huur kunnen betalen, niet nog verder in de problemen brengt. Het kabinet wijst erop dat de betaalbaarheid van huren voor huurders met de laagste inkomens wordt gewaarborgd door de huurtoeslag. Bij huurders met een relatief hoog inkomen, die relatief goedkoop wonen in een betaalbare huurwoning, kunnen de huurprijzen meer worden verhoogd dan bij de laagste inkomens.

²³ Kamerstukken 2011/12, 29 453, nr. 244.

De leden van deze fractie stellen dat het verkopen van huurwoningen door woningcorporaties slecht is voor de huizenmarkt en vragen of het kabinet een verdere daling van woningprijzen een gewenste ontwikkeling vindt, waarbij zij ook refereren aan mogelijk negatieve gevolgen daarvan voor de vermogenspositie van de corporaties. Het kabinet deelt niet de mening van de leden van deze fractie dat verkoop van woningen slecht is voor de woningmarkt, waarbij ook wordt aangetekend dat niet de verwachting wordt gedeeld, zoals hiervoor reeds aangegeven, dat naar aanleiding van deze heffing de verkoop van huurwoningen een veel grotere vlucht gaat nemen dan de thans bekende jaarlijkse aantallen. Woningcorporaties verkopen thans jaarlijks circa 15.000 huurwoningen, hetgeen iets meer dan een half procent is van hun bezit en minder dan een half procent is ten opzichte van de bestaande koopwoningen in Nederland.

De leden van de fractie van de SP vragen of het kabinet zich de toezegging herinnert om te komen met regelgeving over openbaarheid van belastingrechtspraak. Het kabinet beantwoordt deze vraag bevestigend. Het wetsvoorstel Openbaarheid belastingrechtspraak is ter internetconsultatie aangeboden. De reacties op het wetsvoorstel, zowel bij de internetconsultatie als in de (vak)pers, zijn wisselend. Het kabinet concludeert dan ook dat de keuze om belastingrechtspraak al dan niet openbaar te maken, voornamelijk de uitkomst is van een weging tussen belangen en daarmee meer fundamenteel is dan een keuze die is ingegeven vanuit de noodzaak om een maatschappelijk ervaren probleem op te lossen. Het kabinet ziet niet af van het voorstel, maar geeft het voorstel mede gelet op de andere taken die op het kabinet afkomen op dit moment geen prioriteit. Het kabinet zal dan ook op een passend moment met een reactie komen, daarbij de beschikbare ambtelijke capaciteit op het ministerie in ogenschouw nemend.

6. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de fractie van het CDA stellen enkele vragen over de in het regeerakkoord aangekondigde wijzigingen in de financiering van het zorgstelsel. Dit onderwerp valt onder de verantwoordelijkheid van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, en niet onder de Staatssecretaris van Financiën.

De leden van de fracties van het CDA en de ChristenUnie vragen naar mogelijkheden en budgettaire gevolgen van uitbreiding van de eenmalige vrijstelling in de schenkbelasting ten behoeve van de aankoop van een eigen woning, anders dan door verhoging van het vrijstellingsbedrag. In het bijzonder informeren zij daarbij naar de mogelijkheid van verruiming van de huidige leeftijdsbegrenzing van 18-35 jaar en de mogelijkheid van uitbreiding van het huidige verwantschaps criterium tot bijvoorbeeld grootouders en andere familieleden. De leden van de fractie van de SGP vragen of het kabinet nu anders aankijkt tegen het vergroten van de vrijstelling. Gelet ook op de toegenomen levensverwachting zijn de budgettaire gevolgen van een geringe verruiming van de leeftijdsbegrenzing beperkt. Als gevolg van het

eenmalige karakter van de vrijstelling blijft het aantal relaties waarbinnen de schenking kan plaatsvinden immers gelijk, zij het dat de tijdspanne waarbinnen de schenking kan plaatsvinden in geringe mate wordt verlengd. Verhoging van de bovengrens van thans 35 jaar tot 40 jaar zou dan ook vrijwel budgettair neutraal kunnen plaatsvinden. Met uitbreiding van het verwantschaps criterium tot grootouders en andere verwanten neemt het aantal relaties waarbinnen de vrijgestelde schenking kan plaatsvinden aanzienlijk toe. Tevens krijgt de vrijstelling naar het oordeel van het kabinet daarmee in overwegende mate het karakter van estateplanningsinstrument, met name wat betreft de relatie grootouder-kleinkind. Als gevolg van een en ander zal uitbreiding van het verwantschaps criterium wel gepaard gaan met een substantiële budgettaire derving. Om genoemde redenen is het kabinet geen voorstander van uitbreiding van het verwantschaps criterium.

De leden van de fractie van het CDA vragen hoeveel steunstichtingen voor sociaal belang behartigende instellingen (SBBI's) tot nu toe zijn opgericht, hoeveel dat gekost heeft en of het kabinet bereid is steunstichtingen mogelijk te maken voor alle SBBI's. Op de site van de Belastingdienst zijn op dit moment twee steunstichtingen te vinden, één op de lijst voor 2012 en één op de lijst voor 2013. Daarbij moet worden aangetekend dat sprake is een nieuwe regeling waar de praktijk zich nog op in zal moeten stellen. De regeling waarin de voorwaarden voor een steunstichting SBBI zijn uitgewerkt, is namelijk pas op 22 juni 2012 officieel vastgesteld door publicatie in de Staatscourant.²⁴ Schenkingen aan steunstichtingen kunnen onder de gebruikelijke voorwaarden bij de aangifte inkomstenbelasting in aftrek worden gebracht. Een verruiming van deze faciliteit naar alle SBBI's acht het kabinet, gelet op een te verwachten derving van enkele tientallen miljoenen, niet aan de orde.

De leden van de fractie van het CDA vragen wanneer het kabinet het rapport evaluatie WKR heeft ontvangen en waarom het na ontvangst niet onmiddellijk is doorgestuurd aan de Kamer. Zoals de vermelding op het rapport al duidelijk maakt, heeft Panteia het rapport eind augustus – digitaal – naar het Ministerie van Financien verzonden. Feitelijke oplevering vond overigens plaats op 20 september 2012. Er is voor gekozen, alvorens het rapport aan uw Kamer te zenden, eerst de uitkomsten grondig te bestuderen en te analyseren. Met name was het noodzakelijk daar voldoende tijd voor in te ruimen omdat er eigenlijk geen duidelijk beeld uit de evaluatie komt. Daarom is in de begeleidende brief nader ingegaan op de vraag hoe verder te gaan.

De leden van de fractie van het CDA vragen naar de voorspellingen over het gebruik van de WKR bij de introductie daarvan. Bij de voorstellen in 2009 voor de introductie van de WKR per 1 januari 2011 is reeds in oktober van het eerstgenoemde jaar geconstateerd dat de regeling kan rekenen op brede steun, ook bij werkgevers, maar dat de overgang ernaartoe en de onduidelijkheden over de eis van

²⁴ Stcrt. 2012, nr. 12737.

macrolastenneutraliteit een probleem vormen.²⁵ Om aan deze problemen tegemoet te komen is voorzien in een overgangsregime van drie jaar. In de brief over de tussenevaluatie²⁶ is een schatting gemaakt van het gebruik van de WKR in 2011, te weten 10%. Het valt op dat uit het rapport van Panteia blijkt dat het percentage werkgevers dat de WKR toepast in 2012, ook uitkomt op 10% en daarmee globaal overeenkomt met het in de tussenevaluatie genoemde percentage voor 2011. Naar alle waarschijnlijkheid heeft de schatting uit de tussenevaluatie voor 2011 een vertekend beeld gegeven, omdat onvoldoende rekening is gehouden met het feit dat de meeste werkgevers zich bevinden in de groep met minder dan 5 werknemers en deze groep in de tussenevaluatie daarom waarschijnlijk ondervertegenwoordigd is geweest.

Voorts vragen de leden van de fractie van het CDA of het kabinet tevreden is met de WKR en of deze voldoet aan de verwachtingen. De systematiek van de WKR is goed. Echter, zonder in herhalingen te vallen van de conclusies die in de brief bij het rapport²⁷ al zijn getrokken, is het ook duidelijk dat er nog gestudeerd moet worden op de oorzaak van het als beperkt ervaren van de beoogde administratieve lastenverlichting.

De leden van de fractie van het CDA vragen waarom werknemers niet zijn betrokken bij de evaluatie. Afspraken over vergoedingen en verstrekkingen zijn een arbeidsvoorwaardelijk gegeven, waar de fiscale behandeling op hoort te volgen, niet andersom. Uitgaande van het civielrechtelijke karakter van loonafspraken zijn werknemers niet betrokken bij het onderzoek. Dat uitgangspunt neemt niet weg dat de invoering van de WKR gevolgen voor werknemers zou kunnen hebben in het geval werkgevers hun arbeidsvoorwaardelijke afspraken gaan aanpassen aan de WKR. Uit de evaluatie is gebleken dat de forfaitaire ruimte voldoende is voor 78% van de werkgevers, en dus voor hun werknemers. Dat betekent dat deze werkgevers zonder extra eindheffing verschuldigd te zijn, alle vergoedingen en verstrekkingen die zij deden in 2010 kunnen handhaven. Daarom ligt het niet in de verwachting dat de WKR werkgevers aanleiding geeft hun afspraken inzake vergoedingen en verstrekkingen ingrijpend te gaan aanpassen, al kan dat voor specifieke groepen anders liggen.

Ook vragen de leden van de fractie van het CDA of het onderzoek van Fit!Vak dat aan de Staatssecretaris van Financiën is gezonden, betrokken is bij de evaluatie van de WKR en hoe het kabinet het verschil verklaart tussen de uitkomsten in dat onderzoek en die van de evaluatie op het punt van de bedrijfsfitness. Het past niet om in een onafhankelijk onderzoek op voorhand uitkomsten te betrekken van andere onderzoeken. De evaluatie WKR is volledig onafhankelijk door onderzoeksbureau Panteia uitgevoerd. Daarbij heeft Panteia een steekproef genomen waarbij per sector en per aantal werknemers per werkgever ongeveer een gelijk aantal werkgevers is

²⁵ Kamerstukken II 2009/10, 32 130, nr. 13.

²⁶ Kamerstukken II 2011/12, 32 504, nr. 70.

²⁷ Kamerstukken II 2012/13, 33 402, nr. 9.

betrokken, maar waarvan de selectie voor het overige volledig willekeurig was. Hierdoor kan een evenwichtig beeld worden geschetst hoe werkgevers denken over de verschillende onderwerpen die bij de evaluatie zijn betrokken, waaronder de bedrijfsfitness. Overigens is de onderzoeksopzet in het rapport van Fit!Vak ook anders dan in de door Panteia uitgevoerde evaluatie en alleen daarom al is een vergelijking niet goed mogelijk. Dat neemt niet weg dat met interesse is kennisgenomen van de uitkomsten van het onderzoek van Fit!vak. Er valt wel een gemeenschappelijke lijn in beide rapporten te onderkennen: werkgevers zijn nog niet vastbesloten over het in de toekomst aanbieden van fitness.

Vervolgens vragen de leden van de fractie van het CDA of er onder de WKR fiscaal een onderscheid bestaat tussen werkgevers met en werkgevers zonder fitnessmogelijkheden op de werkplek en hoe zich dit verhoudt tot het uitgangspunt van fiscale neutraliteit. Bij de ontwikkeling van de WKR is getracht tot een eenvoudige regeling te komen waarbij het aantal regels zoveel mogelijk beperkt is. Om dit te bereiken zijn vrijwel alle zaken die mede op de werkplek ter beschikking zijn gesteld door middel van een nihilwaardering van belastingheffing vrijgesteld. Hoewel het fiscaal gezien mogelijk vreemd overkomt om het voordeel dat een werknemer geniet van fitness op de werkplek op nihil te waarderen, is hier in het kader van de eenvoud toch voor gekozen om zo een detailregeling ter waardering van de bedrijfsfitness op de werkplek achterwege te kunnen laten. Dit voordeel voor werkgevers met een fitnessmogelijkheid op de werkplek is daarom niet gericht op de benadeling van bepaalde groepen werkgevers ten opzichte van anderen, maar het gevolg van een vereenvoudigde systematiek. Voor het overige zorgt de systematiek van vrije ruimte er voor dat de fiscale neutraliteit niet in het geding hoeft te komen

Tot slot vragen de leden van de fractie van het CDA hoe de gevolgen van de WKR zich verhouden tot het staande beleid ter preventie van arbeidsongeschiktheid en ter bevordering van het langer doorwerken door werknemers. De zorg voor preventief beleid om arbeidsongeschiktheid te voorkomen deelt het kabinet. De samenwerking tussen werkgever en werknemers om te komen tot een arbeidsomstandighedenbeleid op grond van de Arbeidsomstandighedenwet leidt tot wat in de praktijk vaak een ARBO-plan genoemd wordt. Voorzieningen die de werknemer geheel of gedeeltelijk op de werkplek gebruikt of verbruikt en die een werkgever verstrekt of aanbrengt op grond van een dergelijk ARBO-plan worden op nihil gewaardeerd. Daarmee zijn er onder de WKR mogelijkheden voor werkgevers dergelijk beleid te voeren.

In absolute zin mag op grond van het rapport van Panteia verwacht worden dat de introductie van de WKR van marginale invloed is op het aantal werknemers dat aan bedrijfsfitness doet. Daarnaast valt nog te bezien of het aantal werknemers dat voor invoering van de WKR de mogelijkheid had tot (gratis) fitness door de invoering van de WKR lager wordt. Voor het overige wordt verwezen naar het antwoord op de vraag van de leden van de SP over de bedrijfsfitness.

De leden van de fractie van het CDA vragen waarom de maatregel inzake het bodem(voor)recht niet in een separaat wetsvoorstel is gegoten. Deze fractieleden wijzen op de discussie die al langer over het bodem(voor)recht ten principale wordt gevoerd en de ingrijpende gevolgen die volgens hen aan de maatregel verbonden zijn. Allereerst wordt benadrukt dat de voorgestelde aanpassing van het bodem(voor)recht uitsluitend als doel heeft om het bodem(voor)recht effectief te kunnen laten toepassen door de Belastingdienst, en dus niet om de verhaalspositie van de Belastingdienst uit te breiden ten koste van andere schuldeisers. Het budgettaire belang dat gemoeid is met het bodem(voor)recht – in het CPB-rapport uit 2004²⁸ becijferd op € 700 miljoen en sinds 2006 toegenomen door toevoeging van de premies werknemersverzekeringen – is te groot om niet effectief te benutten. Bovendien ziet het bodem(voor)recht op zakelijke belastingen die de ondernemer namens een derde onder zich heeft. Het niet afdragen van deze belastingen zou betekenen dat de Belastingdienst als bank van lening gaat fungeren. De maatregel is wat het kabinet betreft dus niet bedoeld als 'definitieve regeling' inzake het bodemrecht in de zin van artikel 70 van de IW 1990. Dit blijkt ook uit het feit dat geen nieuwe zekerheidsrechten worden voorgesteld, zoals een wettelijk pandrecht of een fiscaal voorrecht op onroerende zaken dat in rang boven het recht van hypotheek gaat.) Nu het gaat om een reparatie van het bestaande bodem(voor)recht teneinde bodemconstructies onmogelijk te maken en de budgettaire opbrengst wordt ingezet binnen het wetsvoorstel Belastingplan 2013 is gekozen voor opname in dit wetsvoorstel.

De leden van de fracties van het CDA en de ChristenUnie vragen of het kabinet voor indiening van het wetsvoorstel in gesprek is gegaan met de NVB over de maatregel inzake het bodem(voor)recht. Zoals in de nota naar aanleiding van het verslag inzake het wetsvoorstel Belastingplan 2012 is aangegeven, is zowel ruim voorafgaand aan de indiening van het wetsvoorstel (begin juni) als kort na die indiening ambtelijk overleg gevoerd met de NVB over de voorstellen voor bestrijding van bodemconstructies en verruiming van het uitstelbeleid voor ondernemers. In deze gesprekken zijn zowel het voorstel van het kabinet aan bod gekomen alsmede het door de NVB voorgestelde alternatief. Op dit alternatief is bij de beantwoording van de vragen van de fractie van de PvdA hiervoor reeds ingegaan. De leden van de fractie van het CDA suggereren dat tijdens de technische briefing is gebleken dat de voorgestelde maatregel beoogt uitsluitend tijdig bodembeslag te kunnen leggen. Deze suggestie berust op een foutieve weergave van het gesprek. In het gesprek met de NVB is helder tot uitdrukking gebracht dat de hier voorgestelde maatregel tot doel heeft in een zo groot mogelijk aantal gevallen met alle betrokken partijen om de tafel te gaan om op minnelijke wijze te komen tot een levensvatbare continuering dan wel herstructurering van de betreffende onderneming. Op die wijze zal de voorgestelde maatregel het door het CPB vastgestelde welvaartsverlies dat met het voortbestaan van de bodemverhuurconstructies gepaard gaat, juist voorkomen. Overigens zijn in de gesprekken met de NVB ook twee meer technische opmerkingen

²⁸ CPB Document in samenwerking met Ecorys-Nei, februari 2004 als uitvloeisel van de MDW-werkgroep 'Modernisering Faillissementswet'.

van de NVB aan de orde geweest, namelijk het belang van een regresrecht van de pandhouder op de belastingschuldige en de relatie van de mededelingsplicht van de pandhouder tot de geheimhoudingsplicht die de bank heeft ten opzichte van zijn cliënten. Het eerste punt heeft geleid tot aanvulling van het voorstel in de eerste nota van wijziging. Op het tweede punt wordt bij de vragen van de fractie van het CDA hieronder verder inhoudelijk ingegaan.

De leden van de fractie van het CDA vragen voorts of het kabinet bekend is met de berichtgeving²⁹ dat banken meer zekerheden eisen bij het verstrekken van nieuw krediet sinds het uitbreken van de crisis en of een goede monitoring in te richten is. Sinds de financiële crisis van 2008 hebben banken hun criteria voor het verstrekken van leningen aan bedrijven, zoals de verlangde zekerheden, aangescherpt (zie Overzicht Financiële Stabiliteit najaar 2012). Dit past bij de huidige economische situatie waarin banken door de economische onzekerheid grotere risico's lopen. Niettemin is het belangrijk dat voor goede projecten en bedrijven voldoende financiering beschikbaar blijft. In de brief van de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie van 31 mei jl. is aan uw Kamer een aantal rapporten toegestuurd over de ontwikkeling van de kredietverlening.³⁰ Hierin is geconstateerd dat het niveau van kredietverlening in Nederland voor het bedrijfsleven als geheel, maar ook voor het grootste deel van het midden- en kleinbedrijf (MKB) gemiddeld redelijk in stand is gebleven. Deze onderzoeken laten verder zien dat de afname in de groei van de kredietverlening niet alleen komt door strengere verstrekkingscriteria, maar ook door afname in de vraag als gevolg van de onzekere economische omstandigheden. Eind van dit jaar biedt de Minister van Economische Zaken u een nieuwe financieringsmonitor aan, die verder licht zal werpen op de ontwikkelingen omtrent kredietverlening aan het bedrijfsleven.

De leden van de fractie van het CDA vragen of het onderhavige voorstel zal leiden tot een verergering van de knelpunten van kredietverstrekking aan het MKB. Voorts vragen zij of het kabinet van mening is dat dit voorkomen moet worden. Het is niet op voorhand te zeggen of er een direct gevolg van de aanpassing in het bodem(voor)recht op de kredietverlening aan het MKB zal zijn, en zo ja, wat de omvang daarvan zou zijn en bij wie de effecten uiteindelijk zouden neerslaan. In de interne modellen die banken gebruiken om te berekenen hoeveel kapitaal ze moeten reserveren voor leningen aan het bedrijfsleven wordt inboedel doorgaans meegenomen als onderpand. Of dit ook betekent dat ondernemers door de voorgestelde maatregel moeilijker krediet krijgen hangt echter mede af van de mate waarin een bedrijf alternatieve zekerheden heeft voor inboedel waarop bodembeslag kan worden gelegd. Daarnaast is de mate waarin en snelheid waarmee banken hun leningenportfolio kunnen herzien een belangrijke factor voor de macro-effecten van de bodemrechtmaatregel op de balansen van de banken, en daarmee op de kredietverlening voor de samenleving en het MKB in het bijzonder.

²⁹ Algemeen Dagblad van 24 oktober 2012 "Klachtenregen over strengere banken".

³⁰ Kamerstukken II 2011/12, 32 637, nr. 34.

Tot slot is het bodem(voor)recht niet de enige factor die een effect op de kredietverlening kan hebben. Ook de stand van de economie, de toestand op financiële markten en diverse wetgevingstrajecten zoals de invoering van Basel III en de voorgestelde ex ante financiering van het depositogarantiestelsel spelen hier bijvoorbeeld een belangrijke rol. Het is daarom belangrijk de ontwikkelingen in de kredietverlening in hun totaliteit te volgen en op basis daarvan conclusies te trekken.

Voorts vragen de leden van de fractie van het CDA wanneer er sprake is van een schadelijk effect als gevolg van het deze maatregel en hoe het kabinet dit zal corrigeren. Op voorhand is het niet mogelijk in te schatten wanneer het concrete punt wordt bereikt waarop er sprake is van een substantieel schadelijk effect op de kredietverlening voor het bedrijfsleven ten gevolge van de wijzigingen in het bodem(voor)recht. Zoals hiervoor al is aangegeven, zijn er vele factoren van invloed op de kredietverlening. Naast andere maatregelen waarmee de financiële sector geconfronteerd wordt (zoals onder andere de bankenbelasting, de invoering van Basel III en het ex ante gefinancierde depositogarantiestelsel), speelt bijvoorbeeld ook de stand van de economie en de toestand op de financiële markten een belangrijke rol. Tijdens de parlementaire behandeling van de Wet bankenbelasting heb ik uw Kamer toegezegd dat de effecten van diverse maatregelen door DNB gemonitord zullen worden. Conform de aangenomen gewijzigde motie Sent van de Eerste Kamer der Staten-Generaal³¹, zal de Eerste Kamer uiterlijk 1 juni 2013 geïnformeerd worden over de kredietverleningssituatie in Nederland door middel van een rapport van DNB. Als vanzelfsprekend wordt uw Kamer op datzelfde moment gelijkluidend geïnformeerd. Dit rapport van DNB zal een belangrijke eerste graadmeter zijn voor de doorwerking van het algehele overheidsbeleid op kredietverlening. In antwoord op de vraag van de leden van de fractie van het CDA naar 'knipperlichten' zijn ook eventuele signalen genoemd, zoals enkele opeenvolgende kwartalen negatieve groei of een acuut forse krimp van de bancaire kredietverlening. Indien een dergelijke situatie zich voordoet zal het kabinet bestuderen of er manieren zijn om de kredietverlening minder te belasten. De toegezegde monitoring zal naar de indruk van het kabinet geen administratieve complexiteit met zich meebrengen.

De leden van de fractie van het CDA vragen of het 'om de tafel' gaan ten doel heeft om mee te werken aan een eventuele herstructurering van de onderneming en of de Belastingdienst de capaciteit heeft om daar daadwerkelijk een bijdrage aan te leveren. In het geval herstructurering van de onderneming door betrokkenen, waaronder de Belastingdienst, tot de mogelijkheden wordt gerekend, zal de verplichte mededeling veeleer tot overleg dan tot beslaglegging aanleiding geven. In het uitvoeringsbeleid van de Belastingdienst zal worden uitgewerkt dat in voorkomend geval in beginsel medewerking dient te worden verleend aan tot levensvatbaarheid leidende ingrepen binnen de onderneming. Het belang van

³¹ Kamerstukken I 2011/12, 33 121, J.

betaling van de verschuldigde belastingen wordt bij die medewerking wel meegewogen. Mede om die reden wordt gelijktijdig met het invoeren van de wettelijke maatregelen het uitstelbeleid van de Belastingdienst versoepeld zodat in de praktijk ook ruimte geboden kan worden aan bedoelde ingrepen. Het is zeker niet de bedoeling dat pogingen die worden aangewend om de onderneming haar levensvatbaarheid te hergeven, bij voorbaat kansloos worden gemaakt door middel van executoriale verkoop van de bodemzaken. In zijn oordeel over de levensvatbaarheid van ondernemingen in betalingsproblemen zal de ontvanger verklaringen van derden-deskundigen betrekken. In reactie op de vraag of de Belastingdienst de benodigde capaciteit heeft om het voorgaande te realiseren wordt opgemerkt dat de voorgestelde reparatie van het bodemrecht het mogelijk maakt andere keuzes in de invordering te maken. Dit betekent dat de invorderingscapaciteit die wordt vrijgespeeld door het wegvallen van de rat race met kredietverleners, de Belastingdienst in staat stelt om zich meer dan nu te richten op bovengenoemde activiteiten.

De leden van de fractie van het CDA vragen waarop de veronderstelling gebaseerd is dat financiers een weinig of zelfs geen proactieve houding ten toon spreiden zolang er voldoende zekerheden zijn. Ervaringen binnen de Belastingdienst laten zien dat wanneer de financier een inschatting maakt dat de belastingschuldige onvoldoende gegoed is om zijn verplichtingen jegens zowel de fiscus als de financier na te komen, er zeer regelmatig bodemverhuurconstructies worden gepleegd. Deze bodemverhuurconstructies leiden er de facto toe dat de onder de ondernemer berustende gelden die bestemd zijn voor afdracht c.q. voldoening van loon- en omzetbelasting, worden aangewend ter voldoening van de vordering die de financier heeft op de belastingschuldige. Met name in deze fase waarin er kennelijk niets meer te redden valt, leidt de bodemverhuurconstructie er toe dat de Belastingdienst het nakijken heeft. Waar de vraagstellers aan refereren is een andere situatie. Het is van algemene bekendheid dat financiers door middel van stille bewindvoering een bepaald percentage van ondernemers die in een situatie van illiquiditeit terecht zijn gekomen, helpt om er weer bovenop te komen. Stil betekent in dit verband zonder dat crediteuren en andere bij de schuldenaar betrokken partijen daar wetenschap van hebben. Aangezien alle crediteuren - waaronder de fiscus - tijdens deze zogenaamde stille bewindvoering voldaan worden, heeft de discussie over het bestrijden van bodemverhuurconstructies hier geen betrekking op. Het kabinet ontkent geenszins dat in de hiervoor geschetste situatie de financier een nuttige rol vervult, zowel ten behoeve van zijn klant en hemzelf als van de andere schuldeisers van de klant. Het gaat bij bodemverhuur echter om een andere categorie van gevallen. Allereerst om de categorie waarvan de bank meent dat de ondernemer toch niet meer te redden is en derhalve de eigen positie (zoals gezegd heel vaak ten koste van de fiscus) door middel van bodemverhuur gaat zekerstellen. Voorts gaat het om de groep ondernemers die wellicht door middel van een doorstart te redden is als de fiscus niet wordt voldaan. Ook in die situaties wordt de bodemverhuurconstructie toegepast. Het voorliggende voorstel beoogt om in de

twee geschetste situaties de Belastingdienst zodanig tijdig in te lichten dat hetzij in gezamenlijkheid met de ontvanger een oplossing wordt beproefd, hetzij de fiscus niet achter het net vist maar in ieder geval tijdiger dan thans het geval is, wordt geïnformeerd over de financiële gang van zaken bij de ondernemer. Of het door de leden van de fractie van het CDA genoemde percentage juist is, kan ik thans niet beoordelen. De geschetste praktijk zal echter onder de werking van de voorgestelde maatregel niet veranderen.

De leden van de fractie van het CDA vragen wat de nadelige gevolgen van sale-en-leaseback oplossingen zijn voor de Belastingdienst. Het kabinet heeft geen voornemens om een bepaalde vorm van leasing te bevorderen of te ontmoedigen. Wel wordt herhaald dat dankzij de leaseregeling de ondernemer en de leasemaatschappij in onderling overleg kunnen bepalen welke vorm van leasing het beste aansluit bij de specifieke behoeften van een bepaald geval. Eén van de elementen daarbij kan het risico zijn dat de leasemaatschappij loopt ingeval de huurder niet langer aan zijn verplichtingen kan voldoen. Aangenomen kan worden dat de leasemaatschappij voordat zij contracteert met een bepaalde partij zich op de hoogte stelt van de vermogenspositie van die partij. Deze neiging zal toenemen naarmate de financiële belangen omvangrijker zijn. Overigens wordt opgemerkt dat gelet op de ervaringen uit de praktijk tot nu toe, de leasebranche met het voorstel niet of nauwelijks getroffen zou worden. Bodemverhuurconstructies worden door leasemaatschappijen, naar mij thans bekend is, zelden of nooit toegepast.

De leden van de fractie van het CDA vragen voorts een verklaring waarom de leasebranche in het voorgestelde artikel 22bis van de IW 1990 een grote bedreiging ziet. Zoals hiervoor is aangegeven, loopt de ontvanger zelden of nooit tegen de situatie aan dat door de leasemaatschappij ter beschikking gestelde zaken vlak voor een voorgenomen beslaglegging door de belastingdeurwaarder zijn teruggenomen. Met deze ervaringen uit de praktijk van de Belastingdienst is het moeilijk in te schatten waarom de leasebranche aangeeft in de maatregel een bedreiging te zien. Ook de leasebranche zelf heeft niet duidelijk gemaakt welke gevaren men vreest bij de invoering van de mededelingsplicht. Leasemaatschappijen hebben de beschikking over een safe harbourregeling en kunnen veelal aan de hand daarvan hun risico's beperken.

De leden van de fractie van het CDA hebben een aantal vragen die specifiek gericht zijn op de positie van leveranciers van bodemzaken en hun afnemers (de bedrijven die investeren in bodemzaken). Leveranciers zijn volledig ingeburgerd waar het betreft de risico's van het bodemrecht. Zij accepteren deze risico's en aanvaarden de mogelijke gevolgen daarvan voor hun zekerheidspositie. Leveranciers bedienen zich thans niet van constructies om hun zekerheidsrecht resistent te maken tegen het bodemrecht. Naar de mening van het kabinet hoeft redelijkerwijs niet te worden gevreesd dat een mededelingsplicht noemenswaardige gevolgen zal hebben voor het op krediet leveren van roerende zaken. De reden dat de mededelingsplicht zich ook

dient uit te strekken tot de groep van "zekerheidseigenaren" is dat financiers, die thans hun toevlucht nemen tot bijvoorbeeld de bodemverhuurconstructie, gemakkelijk een nieuwe omweg zouden vinden in de conversie pand/eigendomsvoorbehoud. Het voorstel zou zodoende reeds bij voorbaat zijn doel voorbij schieten. In antwoord op de vraag hierover, wordt opgemerkt dat geen gegevens worden bijgehouden over aantallen bodemzaken die vanuit het buitenland in Nederland worden geleverd.

De leden van de fractie van het CDA vragen hoe de Belastingdienst een indicatie kan krijgen van de waarde van bodemzaken aan de hand van de jaarstukken van de belastingschuldige. In beginsel blijken zowel de aanschafwaarde als de afschrijvingen uit de jaarrekening of uit de onder de jaarrekening liggende documenten. De aanschafwaarde en afschrijving vormen voor de ontvanger gereede aanknopingspunten om de door de financier opgegeven waarde van de bodemzaken op aannemelijkheid te toetsen. Uiteraard hoeft daarmee het laatste woord niet te zijn gezegd, maar de genoemde gegevens zullen wel een "goede indicatie" kunnen opleveren. Voorts vragen deze leden naar een onderbouwing voor de schatting dat 10-20% van de invorderingsverliezen kan worden toegeschreven aan ontwijkingsconstructies. Het jaarlijks invorderingsverlies als gevolg van faillissement is uiteraard bekend. De schatting van het kabinet is gebaseerd op een inventarisatie bij ontvangers van de Belastingdienst.

De leden van de fractie van het CDA vragen hoe het streven naar minnelijke schikking in een zo groot aantal gevallen valt te rijmen met het capaciteitsgebrek van de Belastingdienst. De voorgestelde reparatie van het bodemrecht maakt het mogelijk andere keuzes in de invordering te maken. Door de wetswijziging worden verhaalsmogelijkheden van de ontvanger voor een bepaalde periode veilig gesteld en hoeft de deurwaarder niet onmiddellijk met een beslagopdracht op pad voor iedere belastingschuld om een eventuele rat race met de bank te winnen. De capaciteit die tot nu toe wordt ingezet op het (standaard) leggen van beslag en het bestrijden van bodemverhuurconstructies, kan de Belastingdienst straks effectiever en meer op maat inzetten. Bij een levensvatbare ondernemer in tijdelijke betalingsmoeilijkheden zal de Belastingdienst ondersteunend optreden, bij ondernemers met structurele betalingsproblemen kan de ontvanger kiezen voor beslaglegging, maar ook gebruik maken van andersoortige betalingsprikkeles, zonder het risico op verlies van verhaalsmogelijkheden door een toegepaste bodemverhuurconstructie.

Voorts vragen de leden van de fractie van het CDA hoe de voorgestelde maatregel zich verhoudt tot de voorgestelde besparing. De Belastingdienst streeft ernaar om twee derde van de mededelingen minnelijk af te doen. In deze gevallen wordt er bespaard op deurwaarderscapaciteit. Weliswaar kost de minnelijke afdoening naar verwachting extra binnencapaciteit, maar per saldo levert dat een besparing op. Overigens wordt de besparing verder behaald door invoering van de mogelijkheid van kort telefonisch uitstel en door het vergroten van de effectiviteit van de

deurwaarderij. Voor het verstrekken van de verklaringen omtrent betaalgedrag is geen extra capaciteit nodig, omdat de verklaringen omtrent het betaalgedrag digitaal aangevraagd en verstrekt kunnen worden.

De leden van de fractie van het CDA merken op dat een leasemaatschappij in de praktijk geen enkele andere zekerheid heeft dan het geleasede object. Zij vragen hoe het kabinet dit ziet. De mededelingsplicht geldt niet in het geval van handelingen die plaatsvinden in het kader van de normale bedrijfsuitoefening, in het geval de waarde van de bodemzaken een bepaald bedrag niet te boven gaat en in het geval sprake is van een situatie waarin de bodemzaak in reële eigendom toebehoort aan de derde. Van reële eigendom is, anders dan bij vormen van tot zekerheid strekkende eigendom zoals bijvoorbeeld financiële lease, ook sprake in het geval van operationele lease. De leasebranche heeft met de bestaande leaseregeling de beschikking over een safe-harbour die de geleasede zaak onvatbaar maakt voor het bodemrecht. Deze leaseregeling blijft onverminderd bestaan. Overigens onderscheidt deze branche zich nu juist door de afwezigheid van bodemrechtconstructies. Financiële lessors accepteren kennelijk het bodemrecht en aanvaarden de mogelijke gevolgen daarvan voor hun zekerheidspositie. De reden dat de mededelingsplicht zich ook dient uit te strekken tot financial lease is dat financiers die thans hun toevlucht nemen tot bijvoorbeeld de bodemverhuurconstructie gemakkelijk een nieuwe omweg zouden vinden in de conversie pand/lease. Het voorstel zou zodoende reeds bij voorbaat zijn doel voorbij schieten.

De leden van de fractie van het CDA vragen hoe de mededelingsplicht voor bodemzaken zich verhoudt tot de wettelijke of contractuele geheimhoudingsplicht van financiers. Daarnaast wordt gevraagd aan welke partijen de Belastingdienst gerechtigd is informatie te verschaffen omtrent het betaalgedrag van belastingplichtigen. Het uitgangspunt van wettelijke of contractuele geheimhoudingsplichten is dat deze doorbroken kunnen worden door een wettelijke verplichting tot het verstrekken van informatie. De mededelingsplicht van het nieuwe artikel 22bis, tweede lid, van de IW 1990 bevat zo'n wettelijke verplichting. Deze verplichting derogeeert aan de geheimhoudingsplichten van financiers. Verschil met de algemene informatieverplichtingen ten behoeve van de invordering van derden die administratieplichtigen hebben op grond van artikel 62 van de IW 1990, is dat de mededelingsplicht van artikel 22bis van de IW 1990 actief is, terwijl artikel 62 van de IW 1990 alleen geldt op verzoek van de Belastingdienst. Om de contractuele verplichtingen van financiers op dit punt te kunnen aanpassen, is voorzien in een overgangstermijn van drie maanden na inwerkingtreding van de maatregel. Op de vraag aan wie de Belastingdienst verklaringen omtrent betalingsgedrag zal gaan verstrekken, wordt geantwoord dat dit uitsluitend aan de belastingschuldige zelf gebeurt. Die zal op zijn beurt de kredietverschaffer hiermee van informatie voorzien over zijn fiscale betalingspositie.

De leden van de fractie van het CDA vragen in dit kader hoe hoog het verbruik van semi-elektrische auto's in de praktijk is en of dit wordt bijgehouden om zo de effectiviteit van de maatregelen te kunnen verantwoorden. TNO voert reeds onderzoek uit naar het praktijkverbruik van auto's op basis van tankgegevens en gereden kilometers. TNO gaat hierin ook semi-elektrische auto's betrekken en zal dit met zoveel mogelijk praktijkgegevens onderbouwen. De resultaten van het onderzoek zullen door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu aan de Tweede Kamer worden toegezonden. Het kabinet wil in afwachting van die resultaten niet vooruitlopen op de bevindingen. De hoogte van verbruik van semi-elektrische auto's worden conform de vraag van de fractieleden van het CDA dus inderdaad gemonitord om zo de effectiviteit van de maatregel te kunnen beoordelen.

De leden van de fractie van het CDA vragen hoeveel er gemiddeld wordt besteed aan de voertuigen met een CO₂-uitstoot van maximaal 50 gr/km voor de jaren 2012 tot en met 2016. Deze leden vragen voorts in hoeverre dit bedrag optelt voor alle gestimuleerde auto's in die jaren en of dit bedrag te verantwoorden is in het licht van de enorme bezuinigingen op andere dossiers. Tevens vragen de leden van de fractie van het CDA hoeveel euro per vermeden ton CO₂ de Rijksoverheid betaalt middels deze vormen van stimuleren. In de onderstaande tabel staan de kosten opgenomen van de fiscale stimulering voor de jaren 2012-2016. De cijfers 2012 zijn gebaseerd op de eerste drie kwartalen van 2012. De overige cijfers zijn afkomstig uit de raming Wet uitwerking autobrief en zijn budgettair gedekt binnen het pakket Wet uitwerking autobrief. De stimulering vindt plaats in de BPM, MRB en bijtelling. De kosten voor de BPM worden alleen gemaakt in 2012, immers voor 2012 bestaan de kosten uit de vrijstelling van het catalogusdeel en afhankelijk van de gebruikte brandstof wordt dit bedrag gecorrigeerd of vermeerderd met de benzinekorting of de dieseltolslag. Vanaf 1 januari 2013 is de BPM volledig gebaseerd op CO₂, daarmee is er geen sprake meer van een vrijstelling van zeer zuinige auto's met een uitstoot van maximaal 50 gr/km. De heffing op zeer zuinige auto's maakt vanaf 1 januari 2013 onderdeel uit van de primaire heffingsstructuur. Voor de MRB geldt dat de auto's met een uitstoot van maximaal 50 gr/km tot en met 2015 zijn vrijgesteld. Voor de bijtelling geldt dat auto's die in 2012 en 2013 zijn gekocht een verlaagde bijtelling van 0% hebben en voor de auto's die in 2014 of 2015 worden gekocht een verlaagde bijtelling geldt van 7%. Deze lage percentages gelden voor een periode van vijf jaar (gemiddelde duur leasecontract).

Kosten en aantallen (semi-)elektrische voertuigen (kosten in mln)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
BPM	13	0	0	0	0	0
MRB	2	3	6	11	0	0
bijtelling	2	8	16	27	27	26

De vraag hoeveel euro per vermeden ton CO₂ de Rijksoverheid betaalt middels deze vormen van stimuleren is moeilijk te bepalen. Voor de beantwoording van deze vraag zouden aannames gedaan moeten worden over welke alternatieven de

berijders van deze auto's zouden benutten als de fiscale stimulering niet zou hebben bestaan en het gemiddeld aantal gereden kilometers per jaar. Omrekening van de huidige fiscale faciliteiten per ton CO₂ leidt tot een vertekend beeld en heeft daarom weinig zin. Het betreft hier tijdelijke stimulering om de marktontwikkeling voor voertuigen met een CO₂-uitstoot van maximaal 50 gr/km aan te jagen. De echte CO₂-baten treden dus pas op langere termijn op en zijn vervolgens structureel van aard.

De leden van de fractie van het CDA stellen een aantal vragen met betrekking tot het uit te werken stelsel van transparantie en toezicht en met betrekking tot de motie Omtzigt/Van Vliet³². In de op 20 september 2012 aan de Kamer toegezonden Visie op transparantie en toezicht in de filantropische sector is een stelsel van transparantie en toezicht geschetst dat in de ogen van het kabinet volledig recht doet aan de motie Omtzigt/Van Vliet. De transparantie van ANBI's voor het publiek is geborgd doordat ANBI's verplicht worden op internet de gegevens die in die motie worden genoemd, te publiceren. De SBF onderschrijft de gedachte van transparantie en zal daarom faciliterend optreden door het ontwikkelen van portals ten behoeve van hun leden. Zoals in de Visie is beschreven, krijgen ANBI's die nog geen website hebben de tijd en gelegenheid voor het ontwerpen van een website en de publicatie ervan. Er is echter geen enkel beletsel voor de instellingen om nu al online te gaan. Een website is tegenwoordig gebruikelijk voor organisaties en met name voor fondswervende instellingen een belangrijk medium om campagnes onder de aandacht van het publiek te brengen. Er is geen wettelijk voorschrift voor instellingen zich aan te sluiten bij de SBF of vindbaar te zijn via de door de SBF te ontwikkelen portals. De instellingen zullen wel gebonden zijn aan de op grond van het wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2013 in de fiscale regelgeving op te nemen verplichting tot publicatie van bepaalde gegevens. Dat betekent dat de ANBI-status zal worden ontnomen indien een ANBI deze gegevens niet via internet publiceert.

Met betrekking tot de vraag van de leden van het CDA naar het aantal actief bij het SBF aangesloten organisaties, merk ik op dat dit vier binnen de sector actieve brancheverenigingen zijn: de Vereniging van Fondsen in Nederland (de FIN), de Vereniging Fondswervende Instellingen (de VFI), het CIO-K en het Instituut Fondsenwerving (IF). ANBI's zelf zijn niet rechtstreeks lid van de SBF. Naast de kerkgenootschappen die via het CIO-K in de SBF zijn georganiseerd is het aantal via de branche-organisaties in de SBF georganiseerde instellingen in aantal relatief gering, maar qua omvang van vermogen of donaties evenwel van veel betekenis.

De leden van de fractie van het CDA vragen of het kabinet heeft overwogen om het in de motie bedoelde ANBI-register onder te brengen bij de Belastingdienst. Dat is niet het geval. Informatieverschaffing aan derden is geen kerntaak van de Belastingdienst en is bovendien in strijd met de geheimhoudingsplicht. Wel is

³² Kamerstukken II 2011/12, 33 003, nr. 52.

overwogen de gegevens via het Handelsregister gratis en voor eenieder raadpleegbaar te maken. Dat stuitte op twee bezwaren. In de eerste plaats wordt voor het geven van informatie door het Handelsregister in alle gevallen een bedrag in rekening gebracht. Een uitzondering om de gegevens van ANBI's gratis ter beschikking te stellen, bleek niet eenvoudig en niet op korte termijn te realiseren. Daarnaast is uit de (internet)consultatie van een eerder ontwerp-wetsvoorstel strekkende tot een publicatieplicht voor stichtingen gebleken dat er vanuit privacyoverwegingen bezwaren zijn tegen openbaarheid van bepaalde gegevens. Het kabinet heeft begrip voor de daarvoor aangevoerde argumenten en heeft afgezien van de route van gratis toegankelijkheid via het Handelsregister. Gekozen is voor een alternatief waarbij recht wordt gedaan aan de uitgangspunten en strekking van de motie. Het thans geboden alternatief biedt ruimte voor maatwerk door enerzijds vast te houden aan de publicatieplicht voor stichtingen in het Handelsregister van de jaarstukken, zij het uitsluitend toegankelijk voor de overheid, en door anderzijds de ANBI's te verplichten belangrijke gegevens langs elektronische weg voor iedereen openbaar te maken. Bij de uitwerking van de nadere regelgeving kan rekening gehouden kan worden met de diversiteit van de sector en de aard en omvang van de verschillende instellingen.

De leden van de fractie van het CDA vragen of het onder het nieuwe regime mogelijk is om een lening op te splitsen in een deel waarop wordt afgelost dat wel kwalificeert als eigenwoningschuld en een deel waarop niet wordt afgelost waardoor dat deel van de lening niet kwalificeert als eigenwoningschuld. Een dergelijke splitsing van een lening is mogelijk. De aflossingseis geldt per leningdeel. In het beschreven geval kwalificeert het leningdeel waarop geen aflossing plaatsvindt niet als eigenwoningschuld en maakt daarmee deel uit van de grondslag van de vermogensrendementsheffing in box 3. Het leningdeel waarop wel ten minste annuïtair wordt afgelost en dat anderszins ook voldoet aan de eisen voor kwalificatie van eigenwoningschuld wordt wel aangemerkt als eigenwoningschuld. Als geen contractuele splitsing is aangebracht tussen leningdelen is het echter niet mogelijk om gedurende de looptijd op een deel van de lening minder dan het minimum af te lossen met behoud van renteaftrek, zonder dat het contract wordt aangepast. Het is bijvoorbeeld niet mogelijk om een lening voor € 100.000 met contractuele aflossingseis af te sluiten, deze geheel tot de eigenwoningschuld te rekenen en vervolgens op een deel van deze lening niet af te lossen, zonder het contract aan te passen, en dan voor het andere deel wel renteaftrek behouden. In dat geval zal de gehele lening niet meer kwalificeren als eigenwoningschuld en daarmee onder box 3 komen te vallen. Alleen indien de lening wordt gesplitst in twee (of meerdere) contractuele delen, blijft het leningdeel dat wel voldoet aan de aflossingseis voor zover ook aan de andere eisen voor een eigenwoningschuld wordt voldaan, kwalificeren als eigenwoningschuld.

Deze leden vragen verder om een reactie op NOB-commentaar op dit punt. Dat doen zij ook ten aanzien van andere onderwerpen die betrekking hebben met dit

wetsvoorstel. Het kabinet beschikt echter niet over een schrijven van het NOB noch is een dergelijk schrijven op de website van de NOB te raadplegen. Om die reden is het voor het kabinet niet mogelijk in te gaan op deze vraag.

De leden van de fractie van het CDA vragen naar de betekenis van de term "onherroepelijk" zoals opgenomen in het voorgestelde artikel 10bis.1 van de Wet IB 2001. Met de term "onherroepelijk" is ervoor gekozen om zoveel mogelijk zekerheid te verschaffen door met het gebruik van deze term aan te sluiten bij het overgangsrecht zoals dat gold zowel ten tijde van de invoering van de bijleenregeling in 2004 als ten tijde van de afschaffing van de goedkoperwonenregeling in 2010. Ook onder het toenmalige overgangsrecht diende er sprake te zijn van een onherroepelijke schriftelijke koopovereenkomst. Net als toen geldt derhalve voor een beroep op het huidige overgangsrecht dat sprake moet zijn van reële overeenkomsten waardoor betrokken partijen onherroepelijk gebonden zijn. Het ontmoet echter geen bezwaar als dergelijke overeenkomsten een normale ontbindingsclausule bevatten. De beleidsmatige uitwerking van deze bepaling zoals toen was opgenomen in het besluit van 20 februari 2007³³ en is voortgezet in het besluit van 26 augustus 2010³⁴ geldt derhalve ook voor het thans voorgestelde overgangsrecht.

De schriftelijke overeenkomst moet uiterlijk op 31 december 2012 tot stand zijn gekomen. Bij nieuwbouwwoningen is daarvan sprake zodra de koop-aannemingsovereenkomst waarbij over en weer verplichtingen worden aangegaan gesloten is. Ook moet de koopprijs in de overeenkomst zijn vastgesteld. Deze overeenkomsten mogen een gebruikelijke ontbindingsclausule bevatten. Het gebruikelijke financieringsvoorbehoud en de wettelijke bedenktijd van drie dagen worden beschouwd als dergelijke clausules en deze doen derhalve niet af aan de onherroepelijkheid van de overeenkomst. Bij nieuwbouw zijn diverse ontbindingsclausules en opschortende voorwaarden mogelijk. In de praktijk is het bijvoorbeeld gebruikelijk om een overeenkomst aan te gaan onder de opschortende voorwaarde dat de ondernemer op een bepaald tijdstip ten minste een bepaald percentage van de woningen van het project heeft verkocht. Ook kan als voorwaarde gelden dat een bouwvergunning wordt afgegeven of dat de grond door de ondernemer in eigendom wordt verworven. Dergelijke voorwaarden hoeven in beginsel geen belemmering te zijn voor toepassing van het overgangsrecht, mits het gebruikelijke voorwaarden zijn waarvan de vervulling zich onttrekt aan de invloedssfeer van de koper. In alle gevallen geldt het overgangsrecht alleen als de woning ten gevolge van die overeenkomst daadwerkelijk wordt gekocht en aansluitend aan de levering als eigen woning gaat dienen.

³³ Besluit van 20 februari 2007, nr. CPP2006/1942M, onderdeel 7 (Stcrt. 2007, nr. 42).

³⁴ Besluit van 26 augustus 2010, nr. DGB2010/3057M, onderdeel 7 (Stcrt. 2010, nr. 13576).

De leden van de fractie van het CDA vragen of mensen die nog geen zogenoemde KEW-clausule op hun kapitaalverzekering hebben aangebracht een langere overgangsperiode krijgen om hun financiële planning hierop aan te passen. Het gaat hier om een groep mensen die ervoor heeft gekozen een kapitaalverzekering af te sluiten maar daarbij die kapitaalverzekering niet te koppelen aan de eigenwoningschuld. Zij hebben daardoor nog de contractuele vrijheid gehouden om de uitkering ook te kunnen gebruiken voor andere zaken dan het aflossen van de eigenwoningschuld. Dergelijke kapitaalverzekeringen kwalificeren om die reden niet voor het KEW-regime in box 1 dat alleen open staat voor kapitaalverzekeringen waarbij de uitkering verplicht wordt gebruikt voor de aflossing van de eigenwoningschuld, maar zijn onderdeel van de rendementsgrondslag van box 3. Zolang het totale box 3-vermogen nog niet uitkomt boven het heffingvrije vermogen van box 3 wordt echter feitelijk nog geen belasting betaald over het in de kapitaalverzekering opgebouwde vermogen. Zolang dat het geval is zijn er dus geen verschillen in de fiscale behandeling van vermogen in een box 1 en een box 3-kapitaalverzekering. Mensen met een box 3-kapitaalverzekering hebben dus meer flexibiliteit dan dat zij zouden hebben gehad indien zij de kapitaalverzekering van begin af aan hadden gekoppeld aan de eigenwoningschuld. Dat is toegestaan, maar betreft wel een bewuste keuze om de kapitaalverzekering niet vanaf het begin onder het KEW-regime in box 1 te laten vallen. Het betekent dat deze mensen elk jaar in de gaten moeten houden (of in de gaten moeten laten houden) dat het opgebouwde vermogen niet boven het heffingsvrije vermogen in box 3 komt. Dan wordt het ongewijzigd voortzetten van deze kapitaalverzekering in box 3 immers fiscaal nadelig. Indien zij er op dat moment voor kiezen om een KEW-clausule op te nemen, dan wordt dit fiscaal pas vanaf dat moment gezien als het afsluiten van een (nieuwe) kapitaalverzekering eigen woning. Deze mensen (of hun adviseur) weten dus dat zij in deze positie verkeren.

Verder is het zo dat in het wetsvoorstel Wet herziening fiscale behandeling eigen woning is opgenomen dat KEW's - dat zijn de kapitaalverzekeringen die wel gekoppeld zijn aan de eigen woning - worden geëerbiedigd, maar dat na 1 januari 2013 geen nieuwe gekoppelde kapitaalverzekeringen meer kunnen worden afgesloten. Dat betekent dat de mensen die op 1 januari 2013 nog geen zogenoemde KEW-clausule op hun kapitaalverzekering hebben en die niet voor 1 januari 2013 de kapitaalverzekering alsnog koppelen inderdaad niet onder het overgangsrecht vallen. Zij hebben immers een spaarproduct in box 3. Het is een eigen verantwoordelijkheid, ook voor deze groep belastingplichtigen, om over de fiscale regels voldoende geïnformeerd zijn. Om deze redenen ziet het kabinet geen aanleiding om voor deze groep een extra overgangsperiode op te nemen.

De leden van de fractie van het CDA vragen of een fictief annuïtair aflossingsschema in de praktijk zou leiden tot dezelfde einduitkomst als de in het wetsvoorstel Wet herziening fiscale behandeling eigen woning opgenomen systematiek, namelijk dat alle belastingplichtigen daadwerkelijk volgens een ten minste annuïtair schema

zullen aflossen. Het kabinet deelt de opvatting van deze leden in grote mate. Afhankelijk van de vormgeving van een fictief annuïtair schema, kan ook een fictief annuïtair aflossingsschema dusdanig vormgegeven worden dat het gros van de belastingplichtigen daadwerkelijk volgens een annuïtair schema zou gaan aflossen. In zoverre kan de aflossingsprikkel bij beide systemen in hoge mate met elkaar overeenkomen, hetgeen op termijn de schulden van burgers verlaagt, wat vervolgens weer goed is voor de financiële stabiliteit in Nederland.

Het is wel zo dat in het voorgestelde systeem de aflossingseis voorwaarde is voor renteaftrek, waardoor alleen een recht op aftrek van rente bestaat als de aflossingseis contractueel is vastgelegd en op de lening gedurende de looptijd daadwerkelijk ten minste volgens een annuïtair schema wordt afgelost. Juist door die expliciete aflossingseis wordt, in tegenstelling tot het systeem van het fictief annuïtaire aflossingsschema, voorkomen dat voor de groep belastingplichtigen die toch niet ten minste annuïtair aflost de werkelijk betaalde rente moet worden gesplitst in een deel wel en een deel niet aftrekbare rente. Voor die groep geldt dat in het voorliggende wetsvoorstel, afgezien van de bestaande eigenwoningschuld, geen recht op aftrek bestaat, terwijl dat in een systeem met een forfaitair annuïtair aflossingsschema wel het geval is. In het onderhavige wetsvoorstel kan de Belastingdienst aan de hand van de gerenseioneerde gegevens zien dat het gaat om een niet-kwalificerende lening en kan daardoor bij deze groep belastingplichtigen 'nihil' als af te trekken hypotheekrente in de IB-aangifte voorinvullen. Bij een fictief annuïtair aflossingsschema is voorinvullen niet meer mogelijk, reeds omdat het vooraf – bij afsluiten van de lening – niet bekend is of de lening in beginsel kwalificeert voor aftrek. Ergens in de keten (kredietverstrekker, Belastingdienst of belastingplichtige) zal bij een fictief stelsel een herrekening moeten worden gemaakt van werkelijk betaalde rente naar aftrekbare rente. Het kabinet acht dat een belangrijk nadeel van het systeem waarin wordt uitgegaan van fictief annuïtaire aflossing. Dat maakt een dergelijk stelsel ook minder begrijpelijk voor de belastingplichtigen. Daar komt bij dat de daadwerkelijke aftrekbaarheid van de werkelijk betaalde rente afhankelijk is van de vormgeving van het fictief annuïtaire aflossingsschema. Zodra elementen in dit fictief annuïtaire aflossingsschema forfaitair worden vastgesteld, wat met het oog op de uitvoerbaarheid van een dergelijk stelsel gewenst zou zijn, zal het veelvuldig voorkomen dat de werkelijk betaalde rente niet de aftrekbare rente is, ook al heeft de belastingplichtige in kwestie een annuïtaire lening. Naar de mening van het kabinet draagt dat niet bij aan de begrijpelijkheid van het systeem. Daarnaast wijst het kabinet erop dat de conclusie van deze leden dat belastingplichtigen in het gros van de gevallen bij een fictief annuïtair aflossingsschema toch al daadwerkelijk zullen gaan aflossen omgekeerd juist voor het in dit wetsvoorstel uitgewerkte systeem pleit. Met het oog op de voorinvulbaarheid van de IB-aangifte, de expliciete aflossingsprikkel en de begrijpelijkheid van het stelsel voor belastingplichtigen (dat door noodzakelijke forfaitaire elementen in een fictief annuïtair aflossingsschema niet toeneemt), heeft het kabinet - ondanks kritiek uit de samenleving - ervoor gekozen het voorliggende wetsvoorstel over te nemen, met daarin het systeem dat volgt uit de letterlijke tekst

van het Begrotingsakkoord 2013, dit in antwoord op een vraag van de leden van de fracties van de SGP.

De leden van de fractie van het CDA vragen voorts waarom een fictief annuïtair aflossingsschema niet mogelijk zou zijn. Ook de leden van de fractie van de SGP vragen hiernaar. Het kabinet, evenmin als het vorige kabinet, heeft die stelling nooit betrokken. Het vorige kabinet heeft enkel aangegeven dat aan alle varianten, en dus ook aan een fictief annuïtair aflossingsschema (zoals in de voorstellen van de commissie Van Dijkhuizen) of Wonen 4.0, voor- en nadelen kleven. Dit kabinet onderschrijft dat standpunt. Uiteindelijk is een systeem uitgewerkt dat rechtstreeks voortvloeit uit de letterlijke tekst van het Begrotingsakkoord 2013. Het vorige kabinet heeft wel aangegeven dat de eventuele uitwerking van een alternatief alleen aan de orde kan zijn als een meerderheid van uw Kamer dat wenst en dat de uitwerking van een alternatief niet kan leiden tot een wetsvoorstel dat per 1 januari 2013 in werking treedt. Ook dat laatste wordt door dit kabinet onderschreven. Het beleidsmatig doordenken van de consequenties en het opstellen van de wetgeving ter zake van een dergelijk alternatief op een zorgvuldige manier kost tijd. Omdat een dergelijk alternatief leidt tot een significante wijziging van de inhoud van dit wetsvoorstel zou ministerraadbesluitvorming noodzakelijk zijn, net als het voor advies aanhangig maken van het alternatief bij de afdeling advisering van de Raad van State. Dit vergt maanden. Gezien het feit dat het inmiddels begin november 2012 is, is inwerkingtreding van een fictief annuïtair aflossingsschema per 1 januari 2013 niet meer haalbaar. Met het oog op de toestand op de woningmarkt zou nog een jaar uitstel allerminst de voorkeur van dit kabinet hebben, dit in reactie op een vraag hiernaar van de leden van de fractie van de SGP. Een fictief annuïtair aflossingsschema is weliswaar vorm te geven, maar wordt met het oog op de voorinvolbaarheid van de IB-aangifte, de expliciete aflossingsprikkels, de begrijpelijkheid van het stelsel voor belastingplichtigen alsmede de wenselijkheid van inwerkingtreding per 1 januari 2013 niet voorgesteld. Het kabinet zal dan ook geen wijzigingsvoorstel op dit punt doen, dit in reactie op een vraag hiernaar van de leden van de fractie van de SGP.

De leden van de fractie van het CDA stellen dat het niet zo moeilijk is om een starter te detecteren. Deze leden stellen dat uit de aangifte blijkt of iemand een starter is. Immers, als in het jaar ervoor geen eigenwoningschuld was en in het jaar daarna wel is naar de mening van deze leden kennelijk sprake van een starter. Hoewel deze benadering een aanwijzing kan zijn dat sprake is van een starter op de woningmarkt, wijst het kabinet erop dat zeker geen sprake is van een sluitend systeem. Ter illustratie wijst het kabinet op de navolgende voorbeelden. Iemand die na de verkoop van een huis een periode gaat huren, zou in de benadering van deze leden bij aankoop van een eigen woning na de huurperiode ook een starter zijn. Hetzelfde geldt voor een remigrant die bij vertrek zijn eigen woning heeft verkocht of verhuurd aan een derde en na een aantal jaren bij terugkeer in Nederland weer een eigen woning koopt onderscheidenlijk weer in de tijdens de periode in het buitenland

verhuurde woning trekt. Het voorgaande kan zich ook voordoen in het geval dat een belastingplichtige A een eigen woning heeft gekocht, daarna gaat samenwonen met zijn partner B die daarvoor zijn eigen woning heeft verkocht. A en B brengen ter zake van het samenwonen geen wijziging aan in de bestaande eigendomsverhoudingen (B wordt geen mede-eigenaar van het huis van A). Na enkele jaren besluiten A en B, na verkoop van de woning van A, gezamenlijk een nieuwe woning te kopen. In de benadering van deze leden zou B een starter zijn. Het kabinet blijft derhalve bij het eerdere standpunt dat het begrip starter, hoewel dat in het spraakgebruik een gangbaar begrip is, de nodige afbakeningsproblemen kent.

De leden van de fractie van het CDA vragen hoe de sector momenteel burgers een goed en duurzaam hypotheekadvies kan verschaffen en aan haar zorgplicht kan voldoen, terwijl de regelgeving rond de eigen woning die per 1 januari 2013 in werking moet zijn getreden op zoveel vlakken nog niet duidelijk is. Aan advies wordt in de Wet op het financiële toezicht (Wft) de norm gesteld dat het advies bij onder andere hypothekeken passend dient te zijn. Dat wil zeggen dat een bij het klantprofiel passend product moet worden geadviseerd. De Autoriteit Financiële Markten houdt hier toezicht op. De nieuwe regelgeving doet daar niets aan af. Het kabinet begrijpt dat de sector in korte tijd wordt geconfronteerd met een aanzienlijk aantal wetswijzigingen met een beoogde ingangsdatum van 1 januari 2013. De meeste hiervan zijn al geruime tijd bekend en worden breed gesteund. Toch is het waar dat door de korte doorlooptijd er in sommige gevallen niet voldoende tijd kan zijn om systemen geheel aan te passen. Dit geldt in ieder geval voor vormvereisten die gesteld worden aan sommige informatieverplichtingen die in het kader van het dienstverleningdocument worden gesteld. In verband hiermee is over deze vormvereisten al gecommuniceerd dat die niet per 1 januari 2013, maar per 1 juli 2013 in werking zullen treden.

De leden van de fractie van het CDA vragen of het kabinet een overgangsperiode overweegt zodat de sector de nieuwe regels kan implementeren. In verband met de vereiste aanpassingen in automatiseringssystemen van de kredietverstrekkers en de Belastingdienst kunnen de gegevens van na 1 januari 2013 onder de nieuwe regelgeving afgesloten leningen pas over het jaar 2014 volledig gerenseigneerd en voorgevuld worden. Voor het jaar 2013 zal in overleg met de sector onderzocht worden of er een beperkte renseignering mogelijk is. In de aangifte 2013 zal de burger op wie het nieuwe regime van toepassing is daarom een deel van de gegevens zelf in moeten vullen.

De leden van de fractie van het CDA zijn niet overtuigd geraakt door de argumenten over de naamgeving van de verhuurderheffing en vragen nadrukkelijk om de naamgeving te veranderen. Het kabinet betreurt dat de argumenten waarom deze belasting als heffing wordt aangeduid deze leden niet hebben kunnen overtuigen. Overigens deelt het kabinet niet de mening van deze leden dat de wetgever zich verslikt "in zijn eigen terminologische gekronkel". Dat in artikel 7 van het

wetsvoorstel wordt gesproken over een heffing (en niet over verhuurderheffing zoals in de artikelen 2 tot en met 6) is te verklaren uit de wens tot beknoptheid. In artikel 7 – net als overigens in artikel 8 en 9 – wordt de benaming heffing gebruikt als de beknopte aanduiding van verhuurderheffing, zonder dat daar terminologische consequenties aan moeten worden verbonden.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de fractie van het CDA naar een nauwkeurige doorrekening van de gevolgen van de verhuurderheffing per woningcorporatie en per regio merk ik het volgende op. Gemiddeld genomen is er een balans tussen de inkomsten die verhuurders tegemoet kunnen zien als gevolg van verruiming van het huurbeleid, de mogelijkheid om op andere wijze middelen te genereren en de met de heffing gemoeide lasten. Eerder is het effect van de heffing voor typen woningmarkt doorgerekend door het Centraal Fonds Volkshuisvesting (CFV).³⁵ Het CFV zal in zijn financiële monitoring specifieke situaties kunnen bezien en in geval van eventuele financiële problematiek passende maatregelen op mogelijkheden bezien.

De leden van deze fractie vragen het kabinet nadrukkelijk of het de bedoeling is van het voorliggende wetsvoorstel om een groter deel van hun bezit te verkopen. Dit wetsvoorstel beoogt niet het gedrag van woningcorporaties bij te sturen, zoals ten aanzien van de verkoop. Afhankelijk van hun omstandigheden kunnen woningcorporaties via verkoop van huurwoningen extra kasmiddelen genereren voor uitgaven. Door scherper dan voorheen te kijken naar hun bedrijfslasten kunnen corporaties hierop besparingen realiseren.

De leden van de fractie van het CDA merken op dat het voor alle partijen voordeliger zou zijn als de verhuurderheffing pas in 2014 zou ingaan, gelet op de kosten-batenverhouding. Ik merk op dat door de uit het regeerakkoord voortvloeiende verhoging van de opbrengst van de verhuurderheffing in 2013 met € 45 miljoen de kosten-batenverhouding op een niveau komt waarmee, naar ik aanneem, ook deze leden geen moeite meer hebben.

De leden van de fractie van het CDA hebben enkele vragen over de huurprijs. In de verhuurderheffing worden uitsluitend huurwoningen betrokken met een huurprijs die niet hoger is dan het bedrag, bedoeld in artikel 13, eerste lid, onderdeel a, van de Wet op de huurtoeslag. Kort gezegd is dit inderdaad de daadwerkelijk gevraagde huurprijs. De huurprijs is de prijs die bij huur en verhuur is verschuldigd voor het enkele gebruik van een woning. De kosten van gas, water en licht vallen daar niet onder. Indien een all-in huurprijs verschuldigd is, dienen de kosten van gas, water en licht dus van het bedrag te worden afgetrokken om te bepalen of de huurwoning al dan niet in de verhuurderheffing betrokken wordt. Anders dan de leden van de fractie van het CDA stellen, hebben ook leegstaande huurwoningen een huurprijs. Die leegstaande huurwoning wordt immers voor een bepaald bedrag te huur

³⁵ Zie Kamerstukken II 2011/12, 29 453, nr. 206.

aangeboden. De gevraagde huurprijs bepaalt of de huurwoning onder of boven de liberalisatiegrens valt.

Daarnaast vragen de leden van de fractie van het CDA nog naar huurwoningen die gerenoveerd worden. De verhuurderheffing is een tijdstipbelasting. Doorslaggevend is de situatie op 1 januari van een jaar. Op dat moment ontstaat de belastingschuld. Indien dan de huurprijs na gereedkoming van een renovatie boven de geldende huurgrens uitkomt, valt de inmiddels gerenoveerde woning niet onder de verhuurderheffing.

De leden van de fractie van het CDA vragen of de voorgestelde belasting er niet voor zorgt dat veel huurwoningen met een huurprijs boven de liberalisatiegrens zullen worden verhuurd dan wel dat de huurprijs tot € 665 wordt verhoogd. Er zal als gevolg van de beperking tot huurwoningen in het gereguleerde segment een prikkel voor verhuurders zijn hun huurwoningen te liberaliseren. De praktische mogelijkheden daartoe worden overigens begrensd door de kwaliteit van de huurwoning, de mate waarin huurwoningen vrij komen voor nieuwe verhuring en de marktsituatie die het al dan niet mogelijk maakt een huurwoning met een hogere huur te verhuren.

De leden van deze fractie vragen vervolgens welke effecten dat heeft op de belastinggrondslag en of er rekening mee is gehouden dat de belastinggrondslag dan wordt versmald. Ook de leden van de fractie van de ChristenUnie vragen daarnaar. Onder de voorgestelde wettekst geldt inderdaad dat woningen waarvan de huur via huurharmonisatie wordt verhoogd tot boven het bedrag van de huurtoeslaggrens buiten de heffing vallen. Zoals hiervoor aangegeven zijn de mogelijkheden daartoe afhankelijk van verschillende factoren. Het is niet op voorhand in te schatten wat het effect op de grondslag zal zijn. Ook de in het Regeerakkoord aangekondigde wijzigingen in het huurbeleid zijn een factor van belang. Komend jaar zal gezien worden hoe deze wijzigingen doorwerken in de grondslag van de heffing, wat van belang is voor de vormgeving van de verhoging van de heffing per 1-1-2014.

De leden van de fractie van het CDA vragen of de aangiftetermijn niet te krap is. De verhuurderheffing sluit geheel aan bij de Wet WOZ en de op grond van die wet af te geven WOZ-beschikkingen. Het kabinet heeft dan ook bewust gekozen voor een aangiftetermijn die zo dicht mogelijk ligt bij het moment waarop de WOZ-beschikkingen vastgesteld worden. Artikel 24, eerste lid, van de Wet WOZ bepaalt dat de WOZ-beschikking wordt genomen binnen acht weken na het begin van het kalenderjaar waarvoor zij geldt, dus uiterlijk eind februari. In 2012 werd 98,2% van de beschikkingen op tijd verstuurd (in 2011: 95,4%). Van de 1,8% beschikkingen die te laat zijn verzonden, is 0,7% het gevolg van het feit dat vier gemeenten alle WOZ-beschikkingen na 1 maart 2012 hebben verzonden. Eén van deze gemeenten is per 1 januari 2012 ontstaan uit een gemeentelijke herindeling. De overige vertraging komt voort uit de door de Waarderingskamer gestelde kwaliteitseisen, waardoor voor

enkele objecten de WOZ-beschikking later verzonden wordt. Het is niet bekend en daarom niet gezegd dat deze objecten huurwoningen betreffen die onder de Wet verhuurderheffing vallen. Kortom, in nagenoeg zo niet alle gevallen ontvangt de verhuurder de WOZ-beschikking op tijd om (aansluitend) aangifte voor de verhuurderheffing te doen. Mocht een WOZ-beschikking toch niet tijdig ontvangen worden, dan kan de inspecteur op grond van artikel 10, derde lid, van de AWR uitstel voor het doen van aangifte verlenen. Deze zeer beperkte uitzonderingen pleiten echter niet voor een langere aangiftetermijn voor alle verhuurders. Mede gelet op het feit dat een aangiftetermijn van één maand zeer gebruikelijk is in het systeem van aangiftebelastingen, ziet het kabinet geen noodzaak de aangiftetermijn aan te passen.

De leden van de fractie van het CDA vragen naar de opbouw van het bedrag van € 1,12 miljoen, dat in de memorie van toelichting op de Wet uitwerking fiscale maatregelen Begrotingsakkoord 2013³⁶ is becijferd aan administratieve lasten voor CAM-artsen die in de btw-heffing worden betrokken, en of de administratieve lasten niet veel hoger liggen gezien de veronderstelde noodzaak van een hele btw-administratie.

Allereerst dient hierbij bedacht te worden dat dit bedrag staat voor het totale AL-effect. Voor een groot deel van de artsen zal de aangescherpte vrijstelling geen gevolgen hebben omdat zij zich beperken tot een reguliere praktijkuitoefening. Zo houdt slechts een gering aantal huisartsen zich bezig met complementaire gezondheidskundige diensten.

Voor beroepsbeoefenaren die met de btw-heffing te maken krijgen zijn de administratieve kosten met name gerelateerd aan de verplichting aangifte te doen en daarvoor de verschuldigde en verrekenbare btw te kunnen bepalen. Tal van artsen hebben overigens reeds te maken met btw-heffing (sinds 2008 zijn keuringen zoals de rijbewijs- of verzekeringskeuring belast) en het doen van aangifte. Dat de omvang van de administratieve lasten beperkt is, laat zich dus verklaren.

In de memorie van toelichting op het Belastingplan 2009³⁷ is reeds aangegeven dat het bedrag van € 1,12 miljoen de resterende AL-verzwaring (in cijfers van de nulmeting 2007) betreft, nadat per 2008 de vrijstelling reeds was beperkt tot de diensten die behoren tot de gezondheidskundige verzorging van de mens. Zoals in de nota naar aanleiding van het verslag inzake het Belastingplan 2009³⁸ is aangegeven, betreft hiervan € 0,6 miljoen de administratieve lastenverzwaring voor op grond van de Wet BIG³⁹ geregistreerde artsen. De rest betreft de administratieve lasten voor de overige beroepsgroepen die door de maatregel in de btw-heffing worden betrokken.

Voorts vragen deze leden naar de verhouding van de btw-verplichting met de stelling van artsen en fysiotherapeuten dat een consult niet op te delen is in een btw-vrij en een btw-plichting deel.

³⁶ Kamerstukken II 2011/12, 33 287, nr. 3.

³⁷ Kamerstukken II 2008/09, 31 704, nr. 3.

³⁸ Kamerstukken II 2008/09, 31 704, nr. 8.

³⁹ Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG).

Eén (para)medische dienst zal voor de btw inderdaad niet gedeeltelijk belast en gedeeltelijk vrijgesteld zijn. Het splitsen van een (para) medische prestatie in tweeën is dan ook niet aan de orde als die prestatie economisch gesproken één dienst is. In de praktijk zal voor de btw de prestatie in haar geheel belast of vrijgesteld zijn afhankelijk van het belangrijkste element (het meest kenmerkende element) van de dienstverlening. Is overwegend sprake van een reguliere medische dienst door een arts, maar wordt bijvoorbeeld een homeopathisch geneesmiddel voorgeschreven dan is het geheel van de dienstverlening vrijgesteld als een reguliere medische dienst. Als echter een arts acupunctuurbehandelingen verricht en in dat kader een aantal gerichte vragen over de algemene gezondheid van de patiënt stelt, dan zal sprake zijn van een belaste dienst op het vlak van de uitoefening van een alternatieve geneeswijze. In de praktijk is echter niet uitgesloten dat zich gevallen voordoen waarin een Wet BIG-beroepsbeoefenaar, die ook alternatieve geneeswijzen toepast, zowel belaste als vrijgestelde prestaties verricht. Bij artsen kan dat nu al het geval zijn, bijvoorbeeld omdat zij ook met btw belaste verzekering- of rijbewijskeuringen verrichten. Ook cosmetische behandelingen die uitsluitend dienen ter verfraaiing van het uiterlijk zijn bijvoorbeeld nu al belast met btw. In gevallen waarin een Wet BIG-beroepsbeoefenaar reguliere vrijgestelde diensten verricht en belaste alternatieve geneeswijzen, zal dat gevolgen hebben voor het recht op aftrek van voorbelasting. Deze gevolgen voor het aftrekrecht zijn niet anders dan bij andere ondernemers die deels vrijgesteld en deels belaste prestaties verrichten.

Voor vragen over de btw-heffing kan iedere (para)medische beroepsbeoefenaar de Belastingdienst individueel benaderen via de Belastingtelefoon. Ook is het mogelijk dat koepelorganisaties in contact treden met de Belastingdienst om antwoorden op vragen uit de praktijk te krijgen.

Het toezicht op een juiste naleving van de btw-regelgeving wordt hierbij in beginsel niet gehinderd door het medische beroepsgeheim. De gezondheidkundige dienstverlener dient zelf te beoordelen welke prestaties belast zijn en welke vrijgesteld en dit als zodanig in zijn financiële administratie te verantwoorden. Medische dossiers behoren tot de administratie van de arts. Echter die medische dossiers mogen door de Belastingdienst niet ter inzage opgevraagd worden omdat ze in beginsel niet van belang zijn voor de belastingheffing van de arts. Dat is alleen anders als de beroepsbeoefenaar onvoldoende scheiding heeft aangebracht tussen zijn medische en zijn financiële administratie. In dat geval mag onder specifieke omstandigheden het hele dossier op basis van artikel 47 van de AWR opgevraagd worden.

De conclusie van de leden van de fractie van het CDA dat het nieuwe vrijstellingsregime in het licht van het Solleveld-arrest⁴⁰ juist zal leiden een groot aantal procedures wordt niet onderschreven. De vrijstelling voor medische beroepen wordt nu strikt beperkt tot de diensten die beoefenaren van een beroep met een in de wet BIG gereguleerde opleiding verrichten en die vallen binnen het deskundigheidsgebied van het beroep waarvoor zij zijn opgeleid. Artsen worden niet meer vrijgesteld voor hun alternatieve gezondheidkundige diensten. Juist de

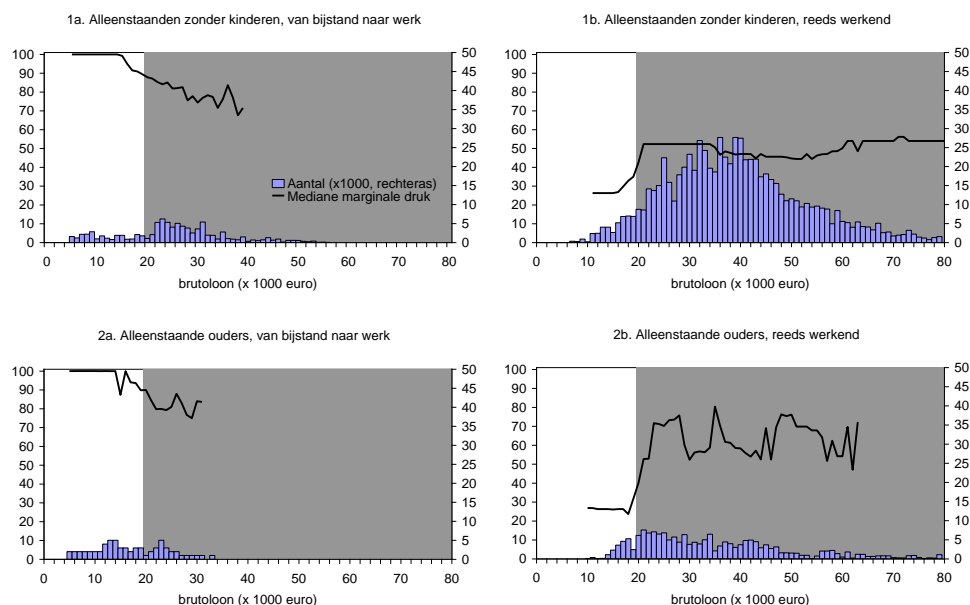
⁴⁰ HvJ EG, C-443/04, Solleveld.

toepassing van de vrijstelling op deze diensten maakte de vrijstelling kwetsbaar voor een beroep op het gelijkheidsbeginsel door alternatieve beroepsbeoefenaren zonder BIG-opleiding, die claimen gelijkwaardige diensten te verrichten als artsen, zoals bleek uit het genoemde arrest. Met de nieuwe aangescherpte vrijstelling is de kans op een succesvol beroep op het gelijkheidsbeginsel in dezen dan ook tot het uiterste beperkt.

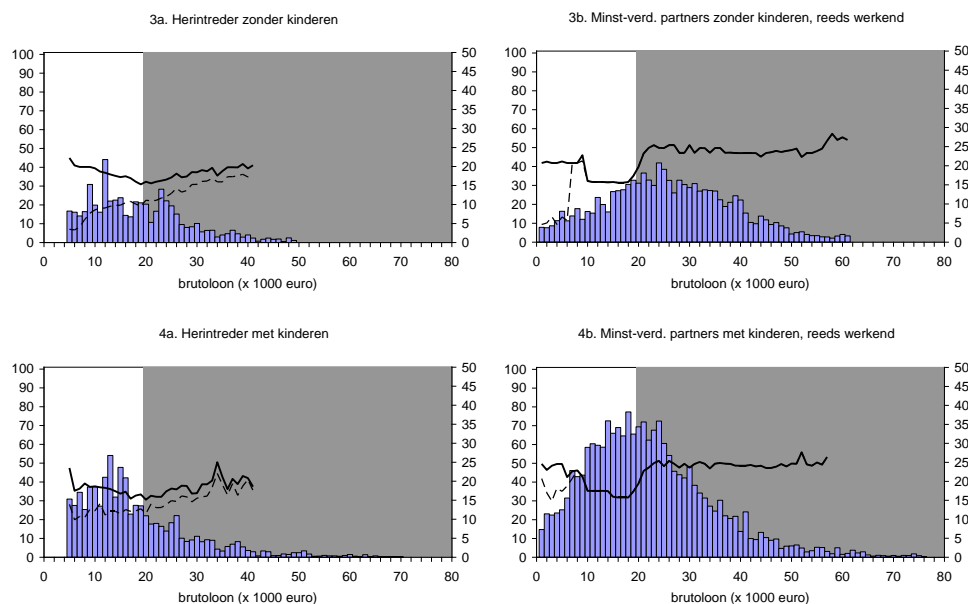
7. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de fractie van D66 stellen een aantal vragen over de marginale druk naar aanleiding van de analyse op dit onderwerp van de commissie Van Dijkhuizen. Ze vragen of er ook voor andere groepen dan voor minstverdienende partners met kinderen marginale drukfiguren beschikbaar zijn, wat bekend is over de arbeidsaanbodelasticiteit, en hoe groot de verschillende groepen zijn. Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft gegevens over de marginale druk van verschillende groepen werknemers. Deze zijn bijvoorbeeld weergegeven in het onderzoek naar economische zelfstandigheid.⁴¹ Ter illustratie zijn deze figuren hieronder opgenomen, inclusief het aantal werkenden en de inkomensverdeling in de betreffende groep. Anders dan in de interimrapportage van de commissie Van Dijkhuizen is bij de figuur voor minstverdienende partners met kinderen geen rekening gehouden met extra kosten voor kinderopvang bij een extra dag werken.

Figuur: Marginale druk en frequentie naar brutoloon in 2010^(a)

⁴¹ Kamerstukken II, 2009/2010, 30 420, nr. 151.

(a) Inkomenstraject tot € 20.000 (niet-gearceerd) is relevant voor economische zelfstandigheid (daarover ging het Kamerstuk waar de figuren uitkomen). Stippellijn: mediane marginale druk bij structurele situatie waarin de overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting volledig is afgebouwd.

Het CPB heeft in het najaar van 2011 een notitie gepubliceerd over de arbeidsaanbodelasticiteit.⁴² Hieruit blijkt dat de elasticiteit voor het aanvaarden van werk wat groter is dan de elasticiteit voor meer uren werken. Dit nuanceert het belang van de marginale druk. Het arbeidsaanbod van vrouwen met kinderen (in de praktijk zijn de minstverdienende partners vaak vrouwen) is elastischer dan het arbeidsaanbod van andere groepen. Het onderzoek maakt deel uit van het project bij het CPB om tot een nieuw arbeidsaanbodmodel te komen, waarin ook de afweging van een minstverdienende partner om een extra dag te gaan werken met gebruik van kinderopvang meer specifiek wordt gemodelleerd. De verwachting is dat dit model in 2013 beschikbaar komt.

Vervolgens vragen de leden van de fractie van D66 een analyse waar de knelpunten zitten voor wat betreft de marginale druk en voor welke groepen een verlaging van de marginale druk het meest efficiënt zou zijn. Ook vragen zij naar de voor- en nadelen om de kinderopvangtoeslag te baseren op het individuele inkomen. Uit voorgaande blijkt dat de minstverdiende partner met kinderen relatief gevoelig lijkt te zijn voor de mate waarin werk loont, zou dit desalniettemin een doelgroep kunnen zijn om beleid op te richten. Dit betreft uiteraard het beleidsterrein van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het kabinet vindt de kinderopvangtoeslag een belangrijk instrument. Bij de vormgeving van de kinderopvangtoeslag is tot slot niet alleen de marginale druk van belang. Ook andere aspecten zoals de gewenste inkomensverdeling, de uitvoerbaarheid en bijvoorbeeld het belang van goede kinderopvang voor de ontwikkeling van het kind wegen mee.

⁴² Jongen, Mastrogiacomio, Ter Weel (2011), Hoe prikkelbaar zijn Nederlanders?, CPB Policy Brief 2011/14.

De leden van de fractie van D66 vragen of de Kamer op de hoogte kan worden gehouden over de aanpak van de evaluatie van de innovatiebox.

De evaluatie van de innovatiebox zal plaatsvinden in 2013. Dit zal gebeuren op vergelijkbare wijze waarop andere evaluaties van belastinguitgaven de afgelopen jaren geschiedden. De centrale vraag daarbij is of de doestelling van de regeling op doelmatige en effectieve wijze wordt bereikt. Het is gebruik dat een evaluatierapport naar de Tweede Kamer wordt verzonden inclusief een bijbehorend kabinetstandpunt over de conclusies en eventuele beleidsaanbevelingen uit de evaluatie. De vaste commissie voor Financiën kan dan besluiten om over de evaluatie een Algemeen Overleg te organiseren, om met het kabinet over de evaluatie te debatteren. Deze procedure is voor de evaluatie van de innovatiebox eveneens voorzien.

De leden van de fractie van D66 vinden de invulling van de spur-en ontwikkelingsafdrachtvermindering (S&O-afdrachtsvermindering) er solide uitzien. Zij hebben echter een tweetal vragen over het plafond. Ten eerste vragen zij hoeveel bedrijven het plafond halen, en hoeveel bedrijven daarmee profiteren van de verruiming. Het kabinet merkt op dat er geen sprake is van een verruiming van het plafond, maar van een continuering van het plafond op het niveau van de laatste jaren. Uit de cijfers over 2011 blijkt dat er in de S&O-afdrachtvermindering een beperkt aantal bedrijven is dat in aanmerking komt voor meer dan € 8,5 miljoen aan S&O-afdrachtvermindering. Dit zijn de bedrijven die gezien hun R&D-omvang een belangrijke rol spelen in het Nederlandse R&D-landschap.

Ten tweede vragen de leden uit welk gedeelte van de evaluatie blijkt dat de verruiming van het plafond een aanzuigende werking heeft en dat er dus werkelijk meer zal worden geïnnoveerd. Uit de enquête die door de onderzoekers in het kader van de evaluatie is uitgevoerd blijkt dat Nederland door de S&O-afdrachtvermindering als vestigingsplaats een voorsprong heeft ten opzichte van andere Europese landen. Door de onderzoekers wordt geconcludeerd dat de S&O-afdrachtvermindering positief bijdraagt aan het behoud van S&O in Nederland. Met het handhaven van het plafond op € 14 miljoen wordt ingespeeld op deze uitkomsten en ingezet op continuïteit in het vestigingsklimaat voor (grotere) R&D-bedrijven.

Daarnaast vragen de leden van de fractie van D66 of het kabinet in kan gaan op het alternatief om het geld voor de verhoging van het plafond toe te wijzen aan de verlaging van de eerste schijf. Deze maatregel is, zoals de leden van de fractie van D66 terecht opmerken, onderdeel van een evenwichtige invulling van de S&O-afdrachtvermindering in 2013. Naast de handhaving van het plafond wordt de eerste schijf verlengd ter bevordering van S&O met name bij het MKB. Een verlaging van het plafond van € 14 miljoen naar € 8,5 miljoen in 2013 biedt qua budgetruimte de mogelijkheid om het percentage in de eerste schijf met ca. 2% te verhogen ten opzichte van het huidige voorstel. Een verhoging van het percentage in de eerste schijf wordt door het kabinet als minder interessant alternatief gezien omdat uit de

evaluatie blijkt dat de effectiviteit van hogere percentages beperkter is, en omdat met het verlengen van de loongrens al een gerichte impuls wordt gegeven om toename van de S&O-omvang bij het MKB te bevorderen.

De leden van de fractie van D66 vragen of het kabinet de door het vorige kabinet gedane toezegging over het onderzoeken van het door de B50 geschetste "slimme reisbudget" gestand wil doen. Ook het nieuwe kabinet is voornemens te onderzoeken of het plan van de B50 bijdraagt aan verbetering van de mobiliteit. Dat onderzoek zal zich voornamelijk richten op de budgetneutraliteit, de gevolgen op de uitvoeringskosten voor de Belastingdienst, de administratieve lasten voor het bedrijfsleven en uiteraard ook op de gevolgen voor de mobiliteit.

De leden van de fractie van D66 vragen hoeveel extra boetes er naar verwachting kunnen worden opgelegd nu ook vergrijpboetes opgelegd mogen worden in de voorschotfase. Daarnaast vragen deze leden of het kabinet de mening deelt dat het totale boetebedrag bij fraude op toeslagen laag is.

De Belastingdienst/Toeslagen kan, in het geval het Openbaar Ministerie bij fraude niet tot vervolging overgaat, een boete opleggen. Het bedrag van de door de Belastingdienst/Toeslagen opgelegde boetes, moet dan ook worden gezien tegen de achtergrond van de circa € 40 miljoen die aan fraude is vastgesteld en waarbij strafrechtelijk vervolging heeft plaatsgevonden en de 160 dossiers met nog eens een belang van € 40 miljoen die strafrechtelijk worden vervolgd, zoals gemeld in mijn brief van 20 augustus jl.⁴³ Nu door de komst van het nieuwe toeslagensysteem het mogelijk wordt in de voorschotfase meer toezicht uit te oefenen en daarbij uit hoofde van onderhavig voorstel een vergrijpboete kan worden opgelegd, bestaat de verwachting dat er meer boetes worden opgelegd. Daarbij valt niet te voorzien hoeveel er dat uiteindelijk zullen zijn.

De leden van de fractie van D66 vragen of het kabinet kan aangeven wat de tarieven voor de energiebelasting en de opslag duurzame energie (opslag in de SDE+) voor de verschillende gebruikers (voor elektriciteit en gas per schijf) zullen zijn als gevolg van het voorgenomen beleid (inclusief de maatregelen in het regeerakkoord) tussen nu en 2020. De tarieven van de energiebelasting zullen als gevolg van het Begrotingsakkoord per 1 januari 2013 worden aangepast. In een tweede nota van wijziging die de Minister van Economische Zaken binnenkort naar de Tweede Kamer zal sturen zullen de tarieven van de opslag duurzame energie worden aangepast aan het regeerakkoord.

De leden van de fractie van D66 vragen of de constatering in de brief van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu dat het voorgenomen CO₂-kostenvereveningssysteem geen doorgang kan vinden als gevolg van de Europese staatssteuntoets, gevolgen heeft voor de energiebelastingtarieven voor de glastuinbouw. Deze constatering heeft naar verwachting geen gevolgen voor de

⁴³ Kamerstukken II 2011/12, 31 066, nr.146.

energiebelastingtarieven in de glastuinbouw. Het kabinet heeft namelijk de Europese Commissie verzocht om de huidige tarieven nog twee jaar te mogen handhaven op basis van het huidige CO₂-kostenvereveningssysteem, opdat de sector en de overheid tezamen de tijd hebben het voorgenomen vereveningssysteem in combinatie met het verlaagde tarief in de energiebelasting aan te passen zodat het geheel over twee jaar kan worden aangemerkt als geoorloofde staatssteun.

De leden van de fractie van D66 vragen hoe de fiscale behandeling van de eigen woning uitwerkt voor expats. Expats die hun voormalige eigen woning niet hebben verhuurd, mogen die woning op grond van artikel 3.111, zesde lid, van de Wet IB 2001 - ondanks dat zij Nederland metterwoon hebben verlaten - als eigen woning aanmerken mits de voormalige eigen woning gedurende ten minste een jaar voorafgaand aan het vertrek van de expat als hoofdverblijf ter beschikking heeft gestaan. De schuld die op die eigen woning rust, wordt ook voor deze groep expats aangemerkt als eigenwoningschuld. Deze groep expats komt derhalve binnen het bereik van het overgangsrecht als voorgaande situatie zich op 31 december 2012 voordoet. De leden van de fractie van D66 geven echter specifiek het voorbeeld van een Nederlander die naar het buitenland wordt uitgezonden en in de tussenliggende periode zijn huis in Nederland verhuurt. Indien de voormalige eigen woning voor een bepaalde periode wordt verhuurd en voor de belastingplichtige niet meer als hoofdverblijf dient, dan kwalificeert die woning niet meer als een eigen woning in de zin van afdeling 3.6 van de Wet IB 2001. Dit wordt fiscaal gezien als een vervreemding van de eigen woning. Hierdoor wordt ook de schuld die is aangegaan in verband met die woning vanaf dat moment niet meer aangemerkt als eigenwoningschuld als bedoeld in artikel 3.119a van de Wet IB 2001. Hierdoor valt een expat die vóór 1 januari 2012 naar het buitenland is uitgezonden of de expat die na 2013 terugkeert niet onder het overgangsrecht. Indien die expat bij terugkeer in Nederland weer dezelfde woning betreft, wordt dit als een verwerving van een nieuwe eigen woning beschouwd. Omdat deze expat dan onder het nieuwe eigenwoningregime valt, zou de expat zijn nog lopende hypotheekschuld – indien dat een niet-aflossingslening is – moeten oversluiten naar een lening met een ten minste annuïtair aflossingsschema om in aanmerking te komen voor aftrek van rente voor de eigen woning.

Een deel van de expats - namelijk degenen die na 31 december 2011 naar het buitenland vertrokken, hun huis verhuurden en voor 1 januari 2013 weer naar Nederland terugkeerden en weer hun voormalige eigen woning betrokken - valt wel onder de uitbreiding van het overgangsrecht van het wetsvoorstel Wet herziening fiscale behandeling eigen woning voor bepaalde belastingplichtigen die op 31 december 2012 geen eigenwoningschuld hebben. Deze uitbreiding is zoals gezegd evenwel niet op alle expats van toepassing. Het kabinet vindt de uitwerking van de fiscale behandeling van de eigen woning voor expats maar ook voor belastingplichtigen die om welke reden dan ook tijdelijk hun eigen woning verhuren bij nader inzien niet wenselijk. Dit zal dan ook worden hersteld.

De leden van de fractie van D66 vragen of het wetsvoorstel Wet herziening fiscale behandeling eigen woning het einde betekent voor de startersleningen die door gemeenten worden verstrekt. Ook de leden van de fractie van de ChristenUnie stellen vragen over deze startersleningen. Het kabinet gaat er van uit dat deze leden doelen op de starterslening zoals deze wordt verstrekt door de Stichting Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn). De gunstige faciliteit van de SVn wordt, zoals aangegeven in het regeerakkoord, uitgebreid. Als gevolg hiervan wordt nader onderzocht of, en zo ja op welke wijze deze startersleningen wetgevingstechnisch, uitvoerbaar en juridisch houdbaar in de eigenwoningregeling kunnen worden opgenomen. Ook zullen de financiële risico's voor starters moeten worden meegewogen. Bezien zal worden of dit in het kader van dit wetsvoorstel, door middel van goedkeurend beleid vooruitlopend op wetgeving of anderszins kan worden meegenomen.

De leden van de fractie van D66 vragen naar aanleiding van opmerkingen in de nota naar aanleiding van het verslag inzake het wetsvoorstel Wet herziening fiscale behandeling eigen woning of het correct is dat uw Kamer nog een rapport van de Nederlandsche Bank (DNB) moet ontvangen waarin DNB het effect van vervallen van de tijdsklemmen in het KEW-regime wordt onderzocht. Dit rapport is recentelijk door DNB afgerond en is als bijlage bij deze nota gevoegd. Het rapport kan zodoende door uw Kamer worden meegenomen bij de verdere behandeling van dit wetsvoorstel.

8. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de ChristenUnie

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen wanneer sprake is van drukkende uitgaven en welke uitgaven het dan betreft. Van drukkende uitgaven is sprake wanneer de gemaakte kosten voor rekening van de belastingplichtige komen en de belastingplichtige hiervoor geen vergoeding ontvangt of had kunnen ontvangen van derden zoals bijvoorbeeld de zorgverzekeraar of de werkgever. Het gaat dan om uitgaven die binnen de regeling scholingsuitgaven voor aftrek in aanmerking komen zoals collegegeld en lesmateriaal die voldoen aan voornoemde omschrijving van drukkende uitgaven.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen bij de regeling voor de afstempeling bij eigenbeheerpensioenen wat de reden is om voor de bepalende dekkingsgraad aan te sluiten bij het percentage van 75. Hoewel ieder percentage wellicht arbitrair is, heeft het kabinet bij de keuze voor dit percentage een zeker evenwicht beoogd tussen de dekkingsgraadproblematiek, de uitvoeringskosten van de Belastingdienst, de administratieve lasten en het budgettaire beslag van de maatregel.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen een nadere specificatie van de uitvoeringsproblemen bij het toekennen van terugwerkende kracht tot en met 15 juni 2011 bij de uitbreiding van het woningbegrip tot later verkregen aanhorigheden. Het grootste uitvoeringsprobleem betreft het feit dat in het systeem van de Belastingdienst zelfstandige aanhorigheden niet afzonderlijk worden opgenomen. Nadat akten volledig verwerkt en afgehandeld zijn, worden deze retour gezonden aan de notaris. Hierdoor kan de Belastingdienst achteraf dus niet meer beoordelen of een eventuele terugwerkende kracht ten aanzien van aanhorigheden van toepassing is.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of de bestaande regels ten aanzien van fiscale jaarwinstbepaling niet nadelig uitpakken voor ondernemers wanneer de jaarwinsten één of meerdere jaren laag zijn terwijl aan het einde nog een substantiële stakingswinst wordt genoten. Tevens vragen deze leden of de huidige regeling er juist niet toe aanspoort de stakingswinst ten dele naar voren te halen om de verrekening van gestalde zelfstandigenaftrek zeker te stellen. Tot slot vragen deze leden of het verrekenen van nog gestalde zelfstandigenaftrek met stakingswinst niet feitelijk een matiging van de heffing over stakingswinst betekent. Het urencriterium is een voorwaarde voor toepassing van de zelfstandigenaftrek en dus ook voor het verrekenen van eventueel gestalde zelfstandigenaftrek. Door mij zijn geen signalen ontvangen dat zich in de praktijk problemen voordoen met betrekking tot stakingswinsten. Daarbij merk ik op dat de (gestalde) zelfstandigenaftrek niet bedoeld is als een stakingsfaciliteit. De achtergrond is gelegen in het stimuleren van ondernemerschap en het tegemoet komen aan de reserverings- en investeringsfunctie van winstinkomen. Het is mogelijk dat eventueel gestalde zelfstandigenaftrek in het jaar van staking de heffing over stakingswinst matigt. Echter, het is niet zo dat de stakingswinst – zonder verrekening van eventueel gestalde zelfstandigenaftrek – tegen de reguliere tarieven wordt belast. In het jaar van staking geldt voor de ondernemer immers ook de MKB-winstvrijstelling, ongeacht of de ondernemer aan het urencriterium voldoet. Daarnaast kan de middelingsregeling worden toegepast op de winst in het jaar van staking (inclusief stakingswinst). Voorts zijn er nog andere voorzieningen die de belastingdruk bij staking door de ondernemer kunnen beperken, zoals de doorschuiffaciliteit, de stakingsaftrek en de stakingslijfrente.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen hoe vaak het voorkomt dat werkgevers de tegenwaarde van niet opgenomen verlofdagen schenken aan een ANBI-instelling. Het kabinet beschikt niet over informatie hoe vaak wettelijke of bovenwettelijke vakantiedagen in het recente verleden zijn vervallen, en evenmin over de informatie hoe vaak een werkgever de tegenwaarde van die dagen aan een ANBI heeft geschonken. Deze gebeurtenissen worden niet door de Belastingdienst bijgehouden. Ook vragen deze leden hoe lang werkgevers na 1 juli 2013 de tijd hebben om niet opgenomen verlofdagen van hun werknemers om te zetten in een gift. Indien een vakantiedag vervalt, heeft de werkgever een financiële meevaller. Of

en wanneer hij die meevaller aan een ANBI schenkt, kan de werkgever zelf bepalen. Ook kan hij de werknemers laten meepraten of meebeslissen. Daaraan is vanuit fiscaal oogpunt geen termijn verbonden. Of de werkgever in het 'vervaljaar' of in een later jaar schenkt, is vanuit fiscaal oogpunt irrelevant.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen aandacht voor de vrijstelling voor bos- en natuurterreinen en landgoederen in box 3, opgenomen in artikel 5.7 van de Wet IB 2001. Deze vrijstelling geldt, net als andere vrijstellingen in box 3, alleen voor de volle eigenaar van die terreinen en bijvoorbeeld niet voor een vruchtgebruiker. De beperking van de vrijstelling in box 3 tot de volle eigendom is bedoeld om constructies te voorkomen. De genoemde leden vragen om onder meer voor Natuurschoonwet-landgoederen een uitzondering te maken op dit stelsel omdat deze leden er niet van overtuigd zijn dat het gevaar van arbitrage zich in de praktijk ook daadwerkelijk voordoet. Met name zien zij geen risico in gevallen waarbij een blooteigendom-vruchtgebruik situatie die voortvloeit uit een erfrechtelijke verkrijging, gedefiscaliseerd wordt op grond van artikel 5.4 van de Wet IB 2001. In dergelijke gevallen wordt de gehele waarde van de bezitting in box 3 bij de vruchtgebruiker in aanmerking genomen. Het kabinet heeft nog steeds grote aarzelingen om voor landgoederen een uitzondering te maken op het stelsel van box 3 van de Wet IB 2001. Door de vrijstelling uit te breiden naar slechts een genotsrecht op deze bezittingen ontstaat in beginsel de mogelijkheid om kunstmatig de voordelen uit een vermogensbestanddeel af te scheiden van de kosten hiervan. Verder zou van een dergelijke uitzondering voor landgoederen mogelijk een precedentwerking kunnen uitgaan naar andere vrijstellingen in box 3.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen naar de fiscale behandeling van SBBI's, waaronder buurthuizen. Klopt het, zo vragen deze leden, dat in de praktijk verschillend wordt omgegaan met de toekenning van de SBBI-status. Allereerst wordt erop gewezen dat de status van SBBI niet bij beschikking wordt toegekend, zoals bij de ANBI-status wel gebeurt. Als een instelling aanspraak maakt op de daarvoor geldende vrijstelling van schenk- of erfbelasting, beoordeelt de inspecteur of sprake is van een SBBI. Het kabinet heeft geen signalen ontvangen dat hier in de praktijk in voorkomende gevallen verschillend mee wordt omgegaan. Het gaat hier overigens wel om een beoordeling op basis van feiten en omstandigheden, die per instelling kunnen afwijken en dus van geval tot geval tot een verschillend oordeel kunnen leiden.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of het klopt dat de Hoge Raad onlangs de ANBI-status van een wijkcentrum in Eindhoven heeft bevestigd. Ik ga ervan uit dat deze leden hier het oog hebben op het arrest van 22 juni 2012⁴⁴, waarin de Hoge Raad inderdaad een stichting wijkcentrum heeft aangemerkt als ANBI. De stichting beheert een wijkcentrum en organiseert daar een groot aantal sociaal/maatschappelijke activiteiten in het kader van haar doelstelling, het

⁴⁴ Hoge Raad van 22 juni 2012, nr. LJN BW9055.

bevorderen van het welzijn van de wijkbewoners en het vergroten van de leefbaarheid van de wijk. De onderverhuur van het wijkcentrum stond volgens de rechter aan de ANBI-status niet in de weg, omdat de stichting daarmee fondsen verwierf voor haar nuttige activiteiten.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen nog eens aan te geven welke categorieën onder de SBBI-status vallen en dus bij welke categorieën giften aftrekbaar zijn. De definitie van een SBBI is opgenomen in artikel 5c van de AWR. Het zijn doorgaans verenigingen die, omdat zij in plaats van het algemeen belang primair het belang van hun leden behartigen, niet de ANBI-status kunnen krijgen. Omdat deze verenigingen wel bijdragen aan een gezond sociaal leefklimaat, kunnen deze verenigingen kwalificeren als SBBI en geldt een vrijstelling van schenk- en erfbelasting. De giftenaftrek in de inkomstenbelasting voor eenmalige giften geldt echter niet voor giften aan SBBI's. Wel kunnen periodieke giften aan verenigingen met meer dan 25 leden in aftrek worden gebracht.

De leden van de fractie van de ChristenUnie stellen terecht vast dat de hotelsector in Caribisch Nederland in 2011 en 2012 over de waarde van hun onroerend goed een belastingpercentage van 0,2% verschuldigd is en vanaf 2013 0,4% voor de vastgoedbelasting.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of de bestaande loan-to-value (LTV) grenzen ook zullen gelden als er sprake is van het meefinancieren van een restschuld. De LTV-norm geldt niet als er sprake is van meefinancieren van een restschuld. De LTV-norm kent hiertoe een uitzonderingsmogelijkheid waar banken gebruik van kunnen maken. De norm op zichzelf vormt dus geen belemmering, maar de bank dient wel te beoordelen of een bepaald krediet verantwoord is. Daarbij moet worden bedacht dat het voorkomen van overkreditering juist bij mensen met restschulden van groot belang is. Het kabinet stelt niet zonder reden voor om de aftrekbaarheid van de rente over de meegefinancierde restschuld een tijdelijke maatregel te laten worden, omdat die maatregel erop is gericht om zo spoedig mogelijk te komen tot een afbouw van restschulden.

Voorts vragen de leden van de fractie van de ChristenUnie of de restschuldregeling wettelijk verplicht wordt. De regeling die getroffen wordt beoogd tijdelijk toe te staan dat rente over een restschuld in aftrek mag worden gebracht. Het betreft een fiscale maatregel, en het wordt dus niet verplicht voor banken om restschulden mee te financieren. Een dergelijke verplichting schiet zijn doel waarschijnlijk voorbij omdat banken dan wellicht zouden besluiten helemaal geen hypothecair krediet meer te verstrekken. Daarmee zou de situatie van de kredietnemers niet verbeteren. Daarbij komt dat het niet mogelijk is om banken een algemene verplichting tot het verstrekken van hypotheek op te leggen. Dit zou bovendien licht afbreuk kunnen doen aan de verantwoordelijkheid van banken om verantwoord krediet te verstrekken.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen naar de budgettaire gevolgen van het verruimen van de fiscale vrijstellingen voor de KEW, SEW en BEW, waarbij er één tijds-klem komt (gelijk aan het bedrag dat nu geldt bij 20 jaar) na respectievelijk 10 jaar en 15 jaar. Het aanpassen van de tijds-klem zal naar verwachting niet per direct leiden tot grote prikkels voor huishoudens om over te gaan tot afkopen of aflossing van hun hypotheekschuld door aanwending van het kapitaal in de KEW, SEW of BEW. Slechts in nijpende financiële situaties kan het – op korte termijn – uitkomst bieden om eerder dan aan het einde van de looptijd over te gaan tot beëindiging van zo'n product. Bij vroegtijdige afkoop missen huishoudens namelijk het toekomstige rendement op de KEW, SEW, of BEW, dat tegen het einde van de looptijd juist het hoogste is, terwijl de kosten van het product voor de gehele looptijd doorgaans in de eerste jaren in rekening worden gebracht. Het vroegtijdig aflossen van een eigenwoningschuld met een KEW, SEW of BEW is bovendien niet altijd boetevrij mogelijk aangezien voor vroegtijdige beëindiging van de kapitaalverzekering een boete verschuldigd kan zijn en in hypotheekcontracten vaak een maximale boetevrije aflossing op jaarbasis is opgenomen. Bovendien zullen consumenten doorgaans in een nieuw spaarproduct moeten voorzien om het beoogde doelkapitaal te bereiken. Hoewel huishoudens niet altijd rationeel handelen, zullen de budgettaire effecten beperkt blijven.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen naar de fiscale gevolgen en wettelijke belemmeringen bij het aanwenden van het tegoed van de fiscale oudedagsreserve voor andere doeleinden, zoals aflossing van de eigenwoningschuld en betaling van de premie voor kapitaalverzekeringen en spaarrekeningen eigen woning. Doel van de fiscale oudedagsreserve (FOR) is sparen voor de oudedagsvoorziening binnen de onderneming. Daartoe kan fiscaal gefacilieerd worden gedoteerd aan de FOR. Vervolgens kan de FOR fiscaal gefacilieerd worden omgezet in een oudedagslijfrente. Indien de FOR daarentegen wordt aangewend voor andere doeleinden dan ten behoeve van een oudedagsvoorziening, wordt de FOR daarbij ineens belast.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen in te gaan op de vragen die de Vereniging van Estate Planners in het Notariaat (EPN) stelt in haar brief van 26 oktober 2012 over de Wet herziening fiscale behandeling eigen woning. De brief van 26 oktober 2012 is een rappelbrief ter zake van de door de EPN in haar brief van 11 oktober jl. gestelde vragen. In die brief van 11 oktober 2012 zijn zes thema's aan de orde gesteld. Slechts een van die zes thema's raakt de eigenwoningregeling. Het gaat om 'Uitbreiding schenkingsvrijstelling vanwege verplichte annuïtaire aflossing eigenwoningschuld'. Juist op dit thema heeft het kabinet wel een reactie gegeven. Dit blijkt ook uit de rappelbrief van 26 oktober jl. van de EPN. Het kabinet kan de vraag van deze leden derhalve niet plaatsen.

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben de indruk dat het kabinet in de nota naar aanleiding van het verslag voorbij gaat aan het belang dat betrokkenen hechten aan de zekerheid van dagtekening die voortvloeit uit de registratie van een onderhandse akte. Het is zeker niet bedoeling van het kabinet om hieraan voorbij te gaan. Voorafgaand aan de indiening van het wetsvoorstel is onderzoek gedaan naar de soorten onderhandse akten die ter registratie worden aangeboden. Daaruit kwam naar voren dat in het overgrote deel van de gevallen, de bezitloos-pandakten uitgezonderd, registratie van de akte juridisch geen toegevoegde waarde heeft, in tegenstelling tot wat de betrokkenen vaak denken. Registratie van een gecreëerd werk of vinding, wat vaak gebeurt, biedt zelfstandig geen auteursrechtelijke of octrooirechtelijke bescherming. Verder heeft bijvoorbeeld een overeenkomst alleen werking tussen de betrokken partijen, ook als de akte waarin de overeenkomst is neergelegd ter registratie is aangeboden. Om een akte ook rechtskracht jegens derden te geven, moet deze authentiek zijn opgemaakt zoals een notariële akte. Bij de registratie van een onderhandse akte wordt de inhoud van de betreffende akte niet door de Belastingdienst in de registers van registratie opgenomen. Registratie van een onderhandse akte geeft dus, anders dan bij een notariële akte, geen waterdichte garantie met betrekking tot de inhoud van die akte. De vraag die dan opkomt is of de overheid, in dit geval de Belastingdienst, met het oog op de gevoelde behoefte van betrokkenen de mogelijkheid tot registratie van onderhandse akten moet blijven aanbieden, ondanks het feit dat van een juridische meerwaarde doorgaans geen sprake is. Het kabinet heeft deze vraag ontkennend beantwoord. Naar de overtuiging van het kabinet zullen uit de afschaffing van de onderhandse registratie geen reële problemen voortvloeien. Indien de betrokkenen toch groot belang aan de dagtekening hechten, bestaat natuurlijk altijd nog de mogelijkheid om een notariële akte te laten opmaken.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen waarom er niet voor is gekozen om de verhuurderheffing ook te laten gelden voor de niet-gereguleerde sector. De verklaring daarvoor is gelegen in het feit dat voor de gereguleerde sector een apart stelsel geldt met regels en voorschriften en tevens mogelijkheden voor financiële tegemoetkomingen ten laste van de schatkist, waaronder de huurtoeslag. Binnen dat geheel ontstaat door de voorgestelde mogelijkheden inzake de extra huurverhogingen voor bepaalde inkomensgroepen die gebruik maken van huisvesting in die gereguleerde sector bij de verhuurders extra verdien capaciteit. Daarom acht het kabinet het gerechtvaardigd om alleen daar, en dus niet ook in de vrije huursector, een verhuurderheffing door te voeren.

De leden van deze fractie vragen of er een beeld is hoe de effecten van de verhuurderheffing per regio uitvallen waarbij zij met name de krimpregio's noemen. In de doorrekening van het CFV van mei 2011⁴⁵ is voor 45 regio's gezien in hoeverre de situatie zich kan voordoen dat corporaties meer kwijt zijn aan heffing dan ze aan huurstijging kunnen realiseren. De conclusie was dat 2 van de 45 regio's

⁴⁵ Brief van 26 september 2011 van de minister van BZK aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

solvabiliteitsproblemen zouden kunnen krijgen, maar dat dat met een wat minder ambitieus investeringsprogramma (andere verdeling over corporaties) goed zou zijn op te lossen.

In antwoord op een vraag van de leden van de fractie van de ChristenUnie hoeveel procent van de corporatiewoningen een huurniveau hebben dat al dicht tegen de 4,5% van de WOZ-waarde ligt, kan worden opgemerkt dat in 2012 18% van de gereguleerde sociale huurwoningen een feitelijke huur boven 4,5% van de WOZ-waarde van de huurwoning heeft.

De leden van deze fractie vragen vervolgens hoe gewaarborgd kan worden dat corporaties niet meer aan de heffing kwijt zijn dan er aan extra huren binnenkomt en of niet gekeken zou moeten worden naar een meer gedifferentieerde grondslag voor de verhuurderheffing. Een dergelijke waarborg, al dan niet in de vorm van een gedifferentieerde grondslag, zou leiden tot een complicering van het nu voorliggende voorstel. Aangezien op macro-niveau – vergelijk het onderzoek van het CFV waarnaar in de memorie van toelichting en hiervoor is verwezen - de verhuurderheffing ook per regio zeer wel draagbaar is, acht het kabinet het niet nodig een nadere regeling of differentiëring in het voorstel op te nemen.

Genoemde leden maken enige opmerkingen over het huurbeleid. Over de wijzigingen op het terrein van het huurbeleid zal een aparte discussie met de Kamer gevoerd worden, op het moment dat de betreffende wetsvoorstellen behandeld worden.

Verder vragen de leden van deze fractie een reactie op de opmerking van het CPB dat in de gekozen opzet het extra aanbod van huurwoningen vanuit maatschappelijk oogpunt op een dure wijze wordt gerealiseerd. Het CPB doelt hiermee op het feit dat de huren voor een groot deel van de bestaande woningvoorraad worden verhoogd, terwijl de extra opbrengsten op diezelfde voorraad slechts gedeeltelijk worden afgeroomd, waardoor exploitatiewinsten ontstaan. Dit is een gewenst effect gezien de investeringscapaciteit van verhuurders.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of er harde afspraken komen met de corporaties om de extra financiële ruimte ook daadwerkelijk in te zetten voor genoemde doelen. Wat betreft woningcorporaties zal dit naar verwachting een rol spelen bij de prestatie-afspraken die op lokaal niveau worden gemaakt.

De vraag van de leden van deze fractie of de constatering van het CPB dat de heffing alleen geldt voor woningen met een huur beneden een grenswaarde correct is, kan bevestigend beantwoord worden.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of het klopt het dat er in 2009 circa 350.000 corporatiewoningen (met een gezamenlijke WOZ-waarde van € 6 miljard) waren waarvan de feitelijke huur lager lag dan de grenswaarde, maar de

maximale redelijke huur hoger lag dan deze grenswaarde. Verder vragen de leden van deze fractie of deze woningen door huurharmonisatie buiten de heffing kunnen gaan vallen. In 2010 kon ca. 40% van alle huurwoningen geliberaliseerd worden⁴⁶. Feitelijk is maar ca. 5% geliberaliseerd. Dit geeft aan dat het aantal woningen dat in beginsel geliberaliseerd kan worden niet ook daadwerkelijk wordt geliberaliseerd. De mate waarin daadwerkelijk geliberaliseerd wordt (de grenswaarde in de huur wordt overschreden) hangt af van de mutatiegraad van huurwoningen (alleen bij vrijkomende woningen kan huurharmonisatie plaatsvinden) en de woningmarktsituatie, prestatieafspraken met gemeenten en andere overwegingen van de verhuurder.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen wat de koopkrachteffecten zijn voor grote bedrijven en tuinbouwbedrijven van het verhogen van de assurantiebelasting naar 21%. Er is geen informatie beschikbaar over de verdeling van de assurantiebelasting binnen de bedrijvensector, noch naar bedrijfsgrootte noch naar sector. Er zullen sectoren zijn die een hogere verzekeringsgraad kennen dan andere sectoren. Bij de berekeningen in Keuzes in Kaart wordt door het CPB geen melding gemaakt van specifieke effecten voor bepaalde sectoren door deze maatregel.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen naar de invulling van de overbruggingsregeling voor de AOW-verhoging. Gevraagd wordt welke criteria en randvoorwaarden bij deze overbruggingsregeling worden gehanteerd. Ook wordt gevraagd naar het verschil tussen de bedragen voor 2013 en 2014 die genoemd worden in het deelakkoord en de bedragen die genoemd worden in het regeerakkoord. De exacte vormgeving van de regeling is nog onderwerp van beleidsontwikkeling. Het is op dit moment dus nog niet mogelijk precies aan te geven welke criteria en randvoorwaarden zullen gaan gelden. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zal de Kamer over de vormgeving informeren. Benadrukt wordt dat de voorschotregeling die per 1 januari 2013 in werking treedt, zal blijven voortbestaan tot het moment waarop duidelijkheid is over het ontwerp van de overbruggingsregeling. De bedragen voor 2013 en 2014 in het deelakkoord begroting 2013 en het regeerakkoord zijn per saldo consistent met elkaar. Mocht invoering per 1 januari 2013 op praktische bezwaren stuiten, dan wordt de regeling met terugwerkende kracht voor 2013 uitgevoerd in 2014.

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben in verband met de in het regeerakkoord opgenomen afschaffing van de aftrekbaarheid van beloningen van tussenpersonen (afschaffing van artikel 1.7b van de Wet IB 2001) gevraagd welke kosten nu wel en niet aftrekbaar zijn en welke gevolgen de afschaffing van deze aftrekmogelijkheid heeft voor de lijfrentes. Door het vervallen van artikel 1.7b van de Wet IB 2001 zijn per 1 januari 2013 de uitgaven ter beloning van een

⁴⁶ Feiten en achtergronden van het huurbeleid 2010.

assurantietussenpersoon ter zake van het afsluiten dan wel het verlengen van sommige lijfrenteverzekerings- en arbeidsongeschiktheidsverzekeringen of uitgaven voor het incasseren van premies voor deze verzekeringen niet meer aftrekbaar. De afschaffing van artikel 1.7b van de Wet IB 2001 heeft geen gevolgen voor de wettelijke regeling die geldt voor de aftrekbaarheid van de premies voor sommige lijfrenten. Die regeling blijft onverkort van toepassing. Hetzelfde geldt overigens ook voor de aftrekbaarheid van de afsluitprovisie in het kader van de eigen woning regeling. De afschaffing van artikel 1.7b van de Wet IB 2001 heeft daar geen gevolgen voor.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen hoe groot de lastenverlichting voor bedrijven bij compensatie van de SDE+ heffing precies zou zijn. Het kabinet zal de gedeeltelijke compensatie zoals die in het regeerakkoord is opgenomen in het komende jaar nader uitwerken.

9. Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SGP

De leden van de fractie van de SGP hebben enige vragen gesteld rondom de vormgeving van een voorgenomen amendement strekkende tot beëindiging van het overgangsrecht levensloop. Gevraagd wordt wat het kabinet ervan zou vinden als (A) vanaf 1 januari 2013 de mogelijkheid stopt om nieuwe inleg te doen, (B) het opgebouwde vermogen tot 1 januari 2016 bestedingsvrij mag worden opgenomen, (C) het tegoed ineens of verspreid over meerdere jaren kan plaatsvinden en (D) de grondslag voor de belastingheffing wordt beperkt tot 80% van de aanspraak, zodat wordt voorkomen dat deelnemers mogelijk een hoger belastingtarief moeten betalen dan het toepasselijke tarief ten tijde van de inleg in de levensloopregeling. Ten slotte zou (E) de budgettaire opbrengst ingezet kunnen worden voor een verlenging van de derde schijf in de LB/IB. Het kabinet merkt op dat het technisch mogelijk is het door de leden van de fractie van de SGP voorgestelde amendement vorm te geven. Niet uitgesloten is evenwel dat niet alle softwareontwikkelaars ook in staat zullen zijn nog voor 1 januari 2013 een 80%-regeling voor levensloop in hun programmatuur te realiseren. In het uiterste geval kan het in die situaties hierin resulteren dat het fiscale voordeel van de 80%-regeling pas bij de aangifte inkomstenbelasting 2013 door een belastingplichtige kan worden geëffectueerd. Het kabinet wijst er echter op dat de 80%-regeling grosso modo het fiscale progressienadeel kan wegnemen, maar dat tegelijkertijd niet valt uit te sluiten dat het met name ineens opnemen van levenslooptegoed in voorkomende gevallen nadelige gevolgen kan hebben in de sfeer van de toeslagen. Omdat de door de leden van de fractie van de SGP voorgestelde vormgeving geen mogelijkheid biedt dit effect te mitigeren door te kiezen voor een langduriger uitkeringsfase, zoals in de hiervoor door het kabinet geschetste variant wel het geval is, kunnen in concrete situaties mogelijk onwenselijke gevolgen optreden. Een belangrijk verschil ten opzichte van de hiervoor geschetste vormgeving is verder dat de door de leden van de fractie van de SGP voorgestelde variant betekent dat een onderscheid wordt gemaakt tussen belastingplichtigen met

meer en met minder dan € 3000 opgebouwd levenslooptegoed. Een gelijke behandeling van beide groepen belastingplichtigen lijkt evenwichtiger. Ten slotte verschilt de door de leden van de fractie van de SGP voorgestelde variant van de door het kabinet geschetste variant vanwege het tijdstip waarop de inleg eindigt. De variant van de leden van de fractie van de SGP beëindigt de mogelijkheid tot inleg in de regeling met ingang van 2016, terwijl bij de door het kabinet geschetste variant tot en met 2021 kan worden ingelegd. De budgettaire opbrengst van de beëindiging van de levensloopregeling volgens de vormgeving van de fractie van de SGP, die € 23 miljoen bedraagt, zou overigens aangewend kunnen worden voor een (beperkte) verlenging van de derde schijf. De variant die wordt geschetst in reactie op vragen van de leden van de fracties van de VVD en de PvdA geniet derhalve de voorkeur van het kabinet boven een vormgeving als door de leden van de fractie van de SGP voorgesteld.

De leden van de fractie van de SGP vinden het afschaffen van de rode diesel onverstandig. Zij vragen of het kabinet erkent dat het voor de landbouw en andere sectoren lastig is de hogere kostprijs door te berekenen. Ook vragen zij of het kabinet erkent dat door deze maatregel de concurrentiepositie van de Nederlandse landbouw wordt aangetast, mede in het licht van de situatie in de ons omringende landen. Zij vragen voorts waarom de in het Begrotingsakkoord 2013 genoemde compensatie en de belofte van lastenverlichting vanaf 2014 niet meer overeenind zijn gebleven in het regeerakkoord. Tot slot vragen zij het kabinet om een reactie op het ingediende amendement om het afschaffen van de rode diesel terug te draaien. Het afschaffen van het verlaagde accijnstarief voor rode diesel is één van de maatregelen uit het Begrotingsakkoord 2013 en is inmiddels in de wet opgenomen. Het kabinet is zich ervan bewust dat bedrijven die de verhoging van de accijns niet kunnen doorberekenen, hierdoor een financieel nadeel kunnen ondervinden, maar in het licht van de huidige financiële situatie wordt de maatregel verantwoord geacht. Het is overigens niet zo dat de bij het Begrotingsakkoord 2013 gereserveerde middelen voor terugsluis vergroening niet meer overeenind zijn gebleven in het regeerakkoord. Wel is aangegeven dat deze middelen gedeeltelijk worden ingezet voor lastenverlichting bij bedrijven ter compensatie van de SDE+ heffing. Aan een exacte invulling van de terugsluis vergroening moet nog vorm worden gegeven. Het terugdraaien van het afschaffen van de rode diesel wordt in het ingediende amendement gedekt door het verhogen van de energiebelasting op elektriciteit. Dit is gezien het gehele pakket aan maatregelen minder wenselijk omdat het verhogen van de energiebelasting voor een belangrijk deel neerslaat bij huishoudens terwijl het terugdraaien van het afschaffen van het verlaagde accijnstarief voor rode diesel vrijwel geheel ten gunste komt van bedrijven. Daarbij zal het opnieuw invoeren van een verlaagd accijnstarief voor rode diesel weer aanleiding geven tot fraude en als gevolg daarvan leiden tot hogere uitvoeringskosten voor de Belastingdienst. Fraude en oneigenlijk gebruik waren mede redenen om het verlaagde accijnstarief voor rode diesel af te schaffen.

De leden van de fractie van de SGP vragen waarom het beleidsdoel van de werkbonus wordt gerealiseerd via een heffingskorting in plaats van via een niet-fiscale regeling. Hiervoor is gekozen vanuit een oogpunt van de zichtbaarheid, uitvoerbaarheid en arbeidsparticipatie. Door de werkbonus vanaf 2014 via de inhouding van loonbelasting bij de werkgever te laten verlopen, ziet de werknemer iedere maand dat hij werkt reeds een deel van de werkbonus waar recht op bestaat, in de vorm van een hoger netto loon. Bovendien is het verwerken van een tegemoetkoming via de belastingen het meest eenvoudig uitvoerbaar, omdat dit een reeds bestaande systematiek is en het recht op de werkbonus mede afhankelijk is van de hoogte van het arbeidsinkomen. Een uitkeringsregeling zou met zich brengen dat de werkbonus pas kan worden toegekend nadat de Belastingdienst het arbeidsinkomen heeft vastgesteld. Voorts zijn de uitvoeringskosten hiervan hoger omdat per rechthebbende belastingplichtige een extra handeling moet worden verricht. Ook zal een proces moeten worden ingericht bij de Belastingdienst of een andere uitvoeringsorganisatie, waarbij in dat laatste geval alle relevante gegevens (waaronder het arbeidsinkomen) eerst ook door de Belastingdienst aan die uitvoeringsorganisatie geleverd moeten worden. (Tot slot heeft de vormgeving van de werkbonus (een heffingskorting) tot voordeel dat daarmee een directe prikkel wordt gegeven om in ieder geval tot het jaar waarin de 64-jarige leeftijd wordt bereikt door te werken.

Vervolgens vragen deze leden hoe het kabinet aankijkt tegen het opnemen van een horizonbepaling met een horizon van vijf jaar voor de werkbonus in relatie tot de motie Dijkgraaf.⁴⁷ Het kabinet deelt de mening van de fractie van de SGP dat nieuwe belastinguitgaven in principe een horizonbepaling dienen te hebben, conform de geest van de motie Dijkgraaf. Een horizonbepaling heeft tot doel om zeker te stellen dat na enige tijd wordt gezien of de nieuwe belastinguitgave de beleidsdoelstelling effectief en efficiënt bereikt en of verdere nastreving van dat beleidsdoel op die wijze en in die mate nog nodig is. De maatregel is bedoeld ter inkomensondersteuning van belastingplichtigen met een laag inkomen die worden geconfronteerd met een stijging van de AOW-gerechtigde leeftijd. Zij hebben over het algemeen niet de financiële ruimte om te kunnen sparen voor de overbrugging van een periode van vroegpensioen tot aan de AOW-gerechtigde leeftijd. Vanwege het karakter van inkomensondersteuning is op voorhand duidelijk dat de maatregel effectief is zodat wat dat betreft de uitkomst van een evaluatie vooraf vast zou staan. Zoals is geantwoord op de vraag van de leden van de fractie van de SGP waarom voor een heffingskorting is gekozen in plaats van voor een uitkeringsregeling, is een uitkeringsregeling minder efficiënt. Ook wat de efficiëntie van de maatregel betreft valt dus niet te verwachten dat uit een evaluatie zou blijken dat het nagestreefde doel op efficiëntere wijze bereikt zou kunnen worden. Tot slot wordt nog opgemerkt dat de werkbonus flankerend beleid vormt bij de verhoging van de AOW-gerechtigde leeftijd. Omdat deze verhoging een permanent karakter draagt, dient ook het

⁴⁷ Kamerstukken II 2011/12, 33 003, nr. 54.

flankerend beleid daarbij in de ogen van het kabinet permanent te zijn. Al met al is in de ogen van het kabinet gezien het doel van de maatregel op voorhand duidelijk dat de maatregel zo effectief en efficiënt mogelijk is vormgegeven en dat het beleidsdoel van de werkbonus tevens een permanent karakter dient te hebben. Een horizonbepaling wordt daarom overbodig geacht.

De leden van de fractie van de SGP vragen of het kabinet met hen van mening is dat de woningmarkt met dit wetsvoorstel verder op slot zal gaan. Het kabinet beziet dit wetsvoorstel, anders dan deze leden lijken te doen, niet als een op zichzelf staande maatregel. Dit wetsvoorstel moet worden gezien als onderdeel van een meeromvattend pakket. Te denken valt in het bijzonder aan de in het Begrotingsakkoord 2013 opgenomen maatregelen gericht op de huurmarkt (aankoop scheefwonen en invoering van de verhuurderheffing) en op de koopmarkt (permanente verlaging van het tarief van de overdrachtsbelasting voor woningen en de stapsgewijze verlaging van de LTV-ratio van 106% naar 100%). Deze maatregelen en de woningmarktmaatregelen uit het regeerakkoord (de verdergaande aanpak van de huurmarkt, de tijdelijke aftrekbaarheid van de rente op restschulden, de uitbreiding van de startersfaciliteit en de geleidelijke beperking van het percentage waartegen de aftrek van rente voor de eigen woning kan worden vergolden) leiden op geleidelijke wijze tot een situatie waarin de schulden van burgers structureel worden verlaagd, de financiële stabiliteit in Nederland wordt verstevigd, de doorstroming van huur naar koop wordt bevorderd en – per 1 januari 2013 – de meest kwetsbare groep op de woningmarkt (belastingplichtigen met een restschuld) tijdelijk wordt ondersteund. Wel heeft het kabinet steeds benadrukt dat overheidsmaatregelen alleen geen panacee kunnen zijn voor een beter functionerende woningmarkt. Ook bijvoorbeeld de stand van de economie, het vertrouwen op de financiële markten en het consumentenvertrouwen spelen een belangrijke rol. De economische tegenwind van de laatste tijd beïnvloedt die factoren negatief. Desalniettemin ontstaat naar de mening van het kabinet door het samenstel van maatregelen uit het Begrotingsakkoord 2013 en het regeerakkoord een geloofwaardig eindperspectief. Door dit eindperspectief creëert het kabinet naar zijn mening betere voorwaarden waaronder het vertrouwen op de woningmarkt zich kan herstellen. En juist dat herstel van vertrouwen is een voorwaarde voor een goed functionerende woningmarkt.

De leden van de fractie van de SGP vragen waarom het kabinet ervoor heeft gekozen de in het wetsvoorstel opgenomen maatregel in te boeken als een lastenverzwaring voor burgers. Het kabinet boekt de aanpassing van de hypotheekrenteaftrek als lastenverzwaring voor burgers, de leden van de fractie van de SGP vragen hiernaar, omdat de beperking van de aftrek neerslaat bij huizenbezitters en daarmee bij burgers.

De leden van de fractie van de SGP vragen waarom er niet voor gekozen is om starters de mogelijkheid te geven hun hypotheek over een langere periode te laten

aflossen. Gedurende een langere periode aflossen betekent een aanzienlijke vergroting van de derving van de hypotheekrenteaftrek en vergroot de financiële risico's van burgers. In de eerste jaren van de hypotheek, als de financiële risico's het hoogst zijn, wordt minder afgelost, terwijl aan het eind van de looptijd de kans op een inkomensval door werkloosheid of pensionering toeneemt. Om die redenen heeft het kabinet hier niet voor gekozen.

De leden van de fractie van de SGP vragen of het kabinet bereid is tot nader onderzoek van een voorstel tot introductie van een glijdende schaal, welk voorstel is gedaan door de leden van de fractie van het CDA in de nota naar aanleiding van het verslag inzake het wetsvoorstel Wet herziening fiscale behandeling eigen woning. Deze glijdende schaal beoogt belastingplichtigen jonger dan 35 jaar een langere aftrektermijn te bieden dan andere belastingplichtigen. In de huidige eigenwoningregeling in de Wet IB 2001 bestaat 30 jaar recht op aftrek. Deze 30 jaars-periode wordt niet gewijzigd in dit wetsvoorstel. Het kabinet begrijpt de glijdende schaal zo dat naarmate een woning vroeger in het leven wordt aangeschaft de periode met maximaal 5 jaar kan worden verlengd. In de nota naar aanleiding van het verslag inzake het wetsvoorstel Wet herziening fiscale behandeling eigen woning is over dit systeem opgemerkt dat het systeem veel vragen opwerpt. Dit geldt ook als de toepasselijkheid van de maatregel wordt losgekoppeld van de vraag of de 35-minner een starter is, hetgeen zoals eerder opgemerkt veel afbakeningsvragen oproept en om die reden niet tot zeer moeilijk uitvoerbaar zal zijn. De vragen die een introductie van een glijdende schaal zal oproepen, worden geïllustreerd aan de hand van een drietal voorbeelden.

Voorbeeld 1

Hoe wordt gehandeld in het geval dat een 34-jarige belastingplichtige en een 36-jarige belastingplichtige gezamenlijk een huis kopen? Mag in dat geval, al naar gelang de gerechtigdheid tot de woning, een deel van de hypotheek een looptijd van meer dan 30 jaar hebben en het andere deel een looptijd van 30 jaar?

Voorbeeld 2

Hoe wordt gehandeld als een belastingplichtige A op zijn 28ste een eigen woning koopt, drie jaar later gaat samenwonen met zijn partner B van 36, die tot op dat moment altijd gehuurd heeft, en A en B op datzelfde moment besluiten dat B voor 50% mede-eigenaar van het huis van A wordt? Op dat moment heeft A bijvoorbeeld nog 32 jaar recht op aftrek, terwijl B op grond van de glijdende schaal maar 30 jaar aftrek mag hebben? Moet de bestaande, en al lopende lening alsnog wordt gesplitst in een deel waarvoor 32 jaar aftrek bestaat en een deel waarvoor 30 jaar aftrek bestaat?

Voorbeeld 3

Hoe wordt gehandeld als C op zijn 27ste een eigen woning koopt waarvoor hij 35 jaar aftrek krijgt, C na drie jaar zijn woning verkoopt en gaat huren en pas weer op zijn 37ste een nieuwe eigen woning koopt. Heeft C dan, conform zijn beschikking aflossingsstand, nog 32 jaar recht op aftrek? Of heeft C omdat hij inmiddels ouder is dan 35 jaar, nog maar 30 jaar recht op aftrek?

Het kabinet voorziet dat een maatregel die op al deze, en andere, vragen een antwoord geeft, de toch al complexe eigenwoningregeling nog complexer maakt. Dat komt de uitvoerbaarheid en de begrijpelijkheid niet ten goede. Daarnaast leidt de introductie van een glijdende schaal tot een budgettaire derving en tot hogere financiële risico's. Een van de doelstellingen van het onderhavige wetsvoorstel is immers het terugbrengen van de schuldenlast voor huishoudens. Om deze redenen is het kabinet geen voorstander van een glijdende schaal of van het toestaan van een langere aflossingstermijn. Een nader onderzoek ligt naar de mening van het kabinet dan ook niet voor de hand.

De leden van de fractie van de SGP vragen of het kabinet de verlaging van de LTV-ratio naar 100% uit wil stellen tot een moment dat de woningmarkt weer beter functioneert. Het aanscherpen van de LTV-norm gaat zeer geleidelijk door deze ieder jaar met een procentpunt te verlagen. Daarmee krijgt de markt tijd om zich aan deze norm aan te passen en is het verwachte effect op de markt beperkt. Het uitstellen van deze maatregel is onwenselijk omdat de LTV-norm bij Nederlandse hypotheeklen uitzonderlijk hoog is. Daar moet verandering in komen, zowel vanuit macroeconomisch oogpunt als in het belang van de individuele consument. Starters zullen door de stapsgewijze verlaging van de LTV-norm (en de aflossingseis in het voorliggende wetsvoorstel) in de toekomst minder snel in aanraking zullen komen met restschuldbroek.

De leden van de fractie van de SGP stellen dat het aflossen van 50% van de eigenwoningsschuld voldoende is om het risico op een restschuld zo goed als uit te sluiten. Zij vragen zich daarom af waarom in het voorliggende wetsvoorstel 100% aflossing wordt vereist. Alvorens in te gaan op de vraag van deze leden wijst het kabinet erop dat als gevolg van het wetsvoorstel geen enkele belastingplichtige wordt gedwongen om 100% van zijn eigenwoningsschuld af te lossen. Indien een belastingplichtige zijn eigen woning (deels) financiert met een lening waarop niet ten minste annuïtair wordt afgelost, is dat niet verboden. Die keuze is aan de belastingplichtige zelf. Hij krijgt dan enkel geen renteaftrek voor de lening die niet kwalificeert.

Een kenmerk van annuïtair aflossen is dat in de eerste jaren van de looptijd van de lening vooral rente wordt betaald en nog maar weinig wordt afgelost. Financiële risico's, zoals het ontstaan van restschulden, blijven dan ook in de eerste jaren van de looptijd van de lening bestaan. Bij een overstap naar 50% annuïtair aflossen, worden deze risico's aanzienlijk vergroot, omdat in de eerste jaren dan nog minder wordt afgelost. Het volledig annuïtair aflossen van leningen aangaande ter financiering van de verwerving, onderhoud of verbetering van een eigen woning was in Nederland gemeengoed voor de introductie van fiscaal gefaciliteerde spaar- en beleggingshypotheeklen, al dan niet gecombineerd met een (gedeeltelijk) aflossingsvrije hypotheek. Het onderhavige wetsvoorstel beoogt de schulden van burgers in zijn algemeenheid, en niet alleen het risico op restschulden, te

verminderen. Dit om de financiële stabiliteit in Nederland te borgen. Voorts wordt erop gewezen dat dit wetsvoorstel een onderdeel van een meeromvattend pakket uitmaakt, dat beoogt langdurig zekerheid aan de woningmarkt te bieden.

De leden van de fractie van de SGP vragen of het door de de facto aflossingseis voor starters vanaf 1 januari 2013 nog moeilijker wordt om een eigen huis te kopen. De afgelopen jaren is de betaalbaarheid van koopwoningen sterk toegenomen voor starters, als gevolg van de lagere huizenprijzen. Als de beperking van de fiscale aftrekmogelijkheden leidt tot lagere huizenprijzen is dat in het voordeel van starters. Uit enquêtes blijkt dat de belangrijkste reden waarom starters een aankoop uitstellen niet ligt in de betaalbaarheid, maar in onzekerheid. Het onderhavige wetsvoorstel en de maatregelen uit het regeerakkoord nemen deze onzekerheid gedeeltelijk weg door duidelijkheid te bieden over de toekomstige fiscale behandeling van de eigen woning.

De leden van de fractie van de SGP willen graag meer duidelijkheid over wat moet worden verstaan onder 'meer dan incidenteel' bij aanhoudende betalingsproblemen. Daarnaast vragen deze leden of het aannemelijk maken dat aan voorwaarden is voldaan in de regeling inzake het ontbreken van voldoende betalingscapaciteit niet leidt tot rechtsonzekerheid. De regeling inzake het ontbreken van voldoende betalingscapaciteit zoals deze is opgenomen in het voorgestelde artikel 3.119e van de Wet IB 2001 is tot stand gekomen na intensief overleg met vertegenwoordigers van banken en verzekeraars. Hierbij bleek dat de huidige praktijk bij kredietverstrekkers ter zake van betalingsproblemen vooral een kwestie van maatwerk is, omdat steeds aan de hand van de specifieke omstandigheden van de persoon die in betalingsproblemen verkeert, wordt besloten wat voor diegene de best passende oplossing is. Om die ruimte te blijven geven aan kredietverstrekkers is het noodzakelijk ook in de fiscale regelgeving te werken met flexibele normen. Bij een strakke wettelijke norm zou maatwerk niet meer mogelijk zijn. Dit principe geldt zowel bij de voor iedereen geldende norm 'vaker dan incidenteel' als bij het aannemelijk maken dat sprake is van 'betalingsproblemen'. Het aannemelijk maken van 'betalingsproblemen', indien de belastingdienst daarom vraagt, is daarom vormvrij.

Ten aanzien van 'vaker dan incidenteel' is in de artikelsgewijze toelichting bij het voorgestelde artikel 3.119e van de Wet IB 2001 verduidelijkt dat indien een eigenwoningschuld gedurende de gehele looptijd van de lening één of twee keer aan het eind van het kalenderjaar te hoog was en dit in het daaropvolgende jaar weer wordt rechtgetrokken er geen gevolgen zijn voor het recht op aftrek van rente op de eigenwoningschuld. Van anders dan incidenteel een te hoge eigenwoningschuld hebben is bijvoorbeeld sprake als een belastingplichtige elke drie of vier jaar de maximaal toegestane schuld overschrijdt, maar daarvan kan ook sprake zijn als het minder vaak gebeurt. De redenen voor het meermaals overschrijden van de maximale norm kunnen hierbij ook van belang zijn. Met het stellen van de flexibele

normen in de betalingsregeling wordt bereikt dat het huidige beleid van individuele kredietvertrekkers bij betalingsachterstanden zo min mogelijk wordt doorkruist. Op deze manier blijft de vraag of bijvoorbeeld sprake is van betalingsproblemen en het maken van afspraken daarover primair een zaak tussen kredietnemer en kredietverstrekker en wordt de mogelijkheid om maatwerk te kunnen blijven bieden niet doorkruist door fiscale regelgeving.

De leden van de fractie van de SGP vragen waarom de aflossingseis per lening(deel) wordt toegepast waardoor de belastingplichtige niet vrij zou zijn om eerst af te lossen op de lening met de hoogste rente en vraagt het kabinet of de aflossingseis niet zo kan worden aangepast dat de belastingplichtige hier meer vrijheid in heeft. Het klopt dat 'de aflossingseis per leningdeel' niet de ruimte laat om in een periode op één leningdeel minder af te lossen dan de aflossingseis en dit te compenseren door meer af te lossen op een ander leningdeel met behoud van renteaftrek voor beide leningen. Het is ook niet mogelijk deze ruimte wel te geven in het stelsel waarin alleen renteaftrek geldt voor leningdelen waarbij in het contract is opgenomen dat ten minste annuïtair wordt afgelost, zonder dat dit ten koste gaat van de samenhang, duidelijkheid en uitvoerbaarheid van het systeem. De genoemde uitwerking van een stelsel met aflossingseisen per leningdeel is meegewogen in de keuze tussen een systeem van 'aflossingseisen per leningdeel' en een systeem van 'aflossingseisen over de gehele eigenwoningschuld'. Met de keuze voor aflossingseisen per leningdeel ontstaat een eenduidige transparante aflossingseis voor zowel kredietnemers als kredietverstrekkers. De te verstrekken lening kan zo worden vormgegeven door de kredietverstrekker dat deze voldoet aan de aflossingseisen en daarom in principe kwalificeert als eigenwoningschuld. Dit zorgt er voor dat het regime uitvoerbaar is. De Belastingdienst kan dan per lening toetsen of de leningovereenkomst voldoet aan de aflossingseisen en of de kredietnemer zich aan de contractuele aflossingseisen houdt. Een aflossingseis over de gehele eigenwoningschuld zou leiden tot onnodige complexiteit. Het antwoord op de vraag of de rente op een bepaalde lening aftrekbaar is zou dan immers afhankelijk worden van het tempo waarin op andere leningen die onderdeel zijn van de eigenwoningschuld wordt afgelost. Bovendien is de vormgeving van een annuïtair aflossingsschema afhankelijk van de hoogte van de rente en de lengte van de looptijd. Het vormgeven van een aflossingseis over een eigenwoningschuld die bestaat uit verschillende leningdelen met verschillende rentes en looptijden zou zeer lastig zijn, bijvoorbeeld wanneer leningen die allemaal behoren tot de eigenwoningschuld bij verschillende kredietverstrekkers lopen. Ook zou een aflossingseis over de gehele eigenwoningschuld de vormgeving van overgangsrecht sterk bemoeilijken. Leningen van voor 1 januari 2013 en leningen van op en na 1 januari 2013 zijn immers beide onderdeel van de eigenwoningschuld. Ten slotte biedt de aflossingseis per leningdeel de flexibiliteit om een deel van de aanschaf van de woning te financieren met een aflossingsvrije lening die onderdeel uitmaakt van de grondslag van de vermogensrendementsheffing in box 3 en een ander deel van de lening waarop wel wordt afgelost conform de eisen dat wel kwalificeert als

eigenwoningschuld waarover de rente aftrekbaar is. Overigens staat het de belastingplichtige uiteraard wel vrij om op bepaalde leningdelen naar keuze sneller af te lossen dan de aflossingseis vraagt.

De leden van de fractie van de SGP vestigen nogmaals de aandacht op hun stelling dat het beperken van de hypotheekrenteaftrek voor nieuwe gevallen mogelijk het overstappen naar een andere aanbieder beperkt. Een nieuwe aanbieder kan niet gedwongen worden de oude constructie van de klant over te nemen. Maar het ligt ook niet in de rede dat een nieuwe aanbieder daar toe gedwongen hoeft te worden. Hij kan door een constructie over te nemen immers nieuwe klanten winnen. Met het voortzetten van dezelfde constructie bij een nieuwe aanbieder blijft de renteaftrek, voor zover deze onder het overgangsrecht valt, ongewijzigd. Dat betekent dat klanten met een bestaande eigenwoningschuld, anders dan deze leden stellen, naar de mening van het kabinet niet gevangen zitten bij hun huidige aanbieder.

De leden van de fractie van de SGP vragen of geen coulanceregeling kan worden ingevoerd bij het niet voldoen aan de informatieverplichting. Om een goede controle mogelijk te maken dient de Belastingdienst te beschikken over een aantal basisgegevens van de leningen die kwalificeren als eigenwoningschuld. Verreweg de meeste leningverstrekkers (banken en verzekeraars) vallen onder een verplichting tot verstrekking van gegevens en inlichtingen waardoor leninggegevens jaarlijks aan de Belastingdienst worden gerenseigneerd. Indien de leningverstrekker niet valt onder deze plicht zal de leningnemer de genoemde basisgegevens eenmalig moeten melden alvorens de lening wordt aangemerkt als eigenwoningschuld. Alleen indien één van de basiskennmerken van de lening wijzigt, moet op een later moment nog informatie over deze wijziging worden doorgegeven. De termijn voor het doorgeven van wijzigingen van een maand na afloop van het kalenderjaar is zo gesteld omdat dit het laatste moment is waarop gegevens nog door de Belastingdienst voor de vooringevulde aangifte kunnen worden gebruikt. Omdat de mensen bij het voor de eerste keer afsluiten van die leningen nog niet zo bekend zullen zijn met de meldingsplicht, is voor het eerste jaar voorzien in een ruimere termijn voor melding. De eerste melding kan namelijk nog bij het indienen van de aangifte over dat jaar (en uiterlijk voor 31 december van het jaar volgend op het afsluiten) gedaan worden. Bovendien zal bij de aangiftevoorlichting door de Belastingdienst voor het jaar 2013 extra aandacht besteed worden aan deze nieuwe meldingsplicht. Bovendien is in de wet al een coulanceregeling opgenomen. Er wordt een herstelmogelijkheid geboden, zodat de renteaftrek niet blijvend verloren gaat, maar slechts voor het jaar waarin een correcte melding niet is gedaan. Indien de melding later alsnog wordt gedaan, bestaat vanaf dat moment weer recht op aftrek van rente

op de eigenwoningschuld. Dit alles in overweging nemende is het gevolg van het toch niet doen van de melding, het weigeren van de fiscale renteaftrek voor dat jaar, niet te zwaar en ziet de het kabinet geen noodzaak voor een verdere coulanceregeling op dit punt.

De leden van de fractie van de SGP wijzen erop dat het invoeren van de nieuwe heffing voor verhuurders grote negatieve gevolgen kan hebben voor de duurzame instandhouding van historische landgoederen, een belangrijk doel achter de Natuurschoonwet. De leden van deze fractie vragen of het kabinet bereid is de verhuurderheffing voor deze landgoederen achterwege te laten voor NSW-landgoederen. Hoewel ik niet uitsluit dat de positie van verhuurders van sommige bijzondere objecten kan verslechteren door de voorgestelde Verhuurderheffing, ligt het niet in mijn voornemen om voor zulke situaties, zoals blijkaar kunnen voorkomen bij de door deze leden genoemde landgoederen, uitzonderingen voor te stellen, omdat dit een inbreuk zou betekenen op de eenvoud van de nu voorgestelde vormgeving. Ook is op huurwoningen in de gereguleerde sector op dergelijke landgoederen het reguliere huur- en huurtoeslagbeleid van toepassing.

De Staatssecretaris van Financiën, De Minister voor Wonen en Rijksdienst,

mr. drs. F.H.H. Weekers

drs. S.A. Blok

Bijlage 1

IMPACT ASSESSMENT

Gevolgen van het vervallen van de fiscale klem in kapitaalverzekeringen

1. Aanleiding

Het kabinet heeft op Prinsjesdag het wetsvoorstel herziening fiscale behandeling eigen woning ingediend. Dit wetsvoorstel bevat de maatregel dat voor hypotheekleningen die vanaf 1-1-2013 worden aangegaan de rente alleen aftrekbaar is indien gedurende de looptijd van maximaal 360 maanden ten minste annuïtair wordt afgelost.

In dit wetsvoorstel komt tevens de maatregel ter sprake om de minimale looptijdtermijnen van 15 en 20 jaar als voorwaarden voor de box 1 vrijstelling van de kapitaalverzekering eigen woning (KEW), de spaarrekening eigen woning (SEW) en het beleggingsrecht eigen woning (BEW) te laten vervallen. Dit zou betekenen dat huishoudens reeds opgebouwd vermogen eerder kunnen opnemen zonder nadere fiscale heffing (tot aan het niveau van de grote vrijstelling), indien dit wordt aangewend voor aflossing van de eigenwoningschuld. DNB is gevraagd om inzicht te geven in de mogelijke gevolgen voor de betrokken partijen wanneer het kabinet tot deze maatregel zou besluiten.

Deze nota bevat eerst een korte beschrijving van de maatregel (paragraaf 2) en de onderzoekaankpak (paragraaf 3). Vervolgens wordt in paragraaf 4 een overzicht gegeven van de huidige financiële positie van verzekeraars. In paragraaf 5 zal ingegaan worden op het effect van de maatregel op het gedrag van de polishouder. Paragraaf 6 bevat tenslotte een beschrijving van de verschillende kanalen waarlangs afkoop van de KEW-portefeuille de financiële positie van een verzekeraar beïnvloedt.

Kernpunten

- Deze impactanalyse geeft een overzicht van de gevolgen van massale afkoop van KEW-polissen, op basis van berekeningen zoals die door verzekeraars zijn uitgevoerd. DNB doet geen uitspraak over de wenselijkheid van de maatregel.
- De economische prikkels tot het afkopen van de KEW in reactie op het vervallen van de fiscale klem zijn naar verwachting beperkt. Door een combinatie van factoren kan echter een dynamiek in de markt ontstaan, waardoor huishoudens niet-rationele beslissingen nemen die tot een afkoopgolf van kapitaalverzekeringen bij verzekeraars leiden. DNB kan niet goed inschatten in hoeverre dit soort effecten zullen optreden en daadwerkelijk massale afkoop zal plaatsvinden
- Uit de cijfers die door de verzekeraars zijn aangeleverd, blijkt dat indien volledige afkoop van KEW-polissen zich zou voordoen, de volgende effecten optreden:

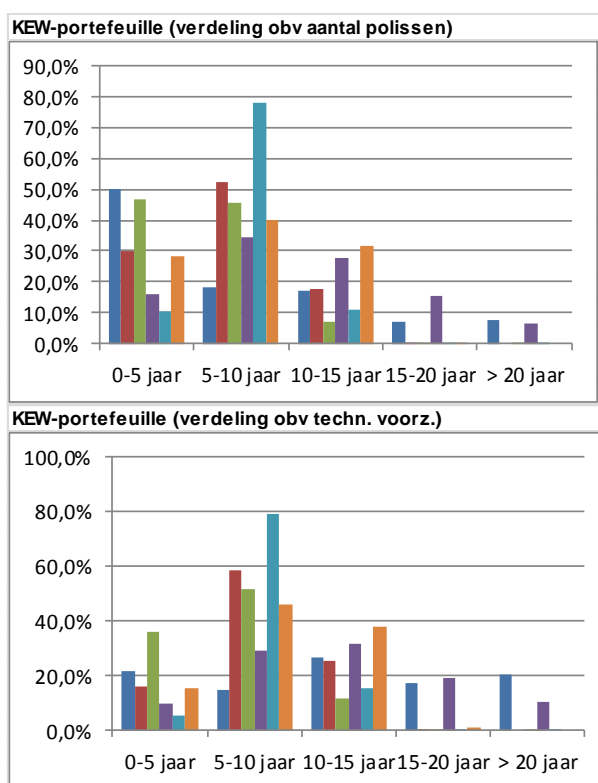
- ✓ De solvabiliteitsratio blijft onder Solvency I nagenoeg gelijk en daalt op basis van beschikbare Solvency II berekeningen met circa 4%-punt (van 137% naar 133%). Dit betreft een gewogen gemiddelde voor de betrokken verzekeraars. Op individueel niveau doen zich verschillen voor die door instellingspecifieke factoren tot grotere effecten leidt.
 - ✓ De premieontvangsten nemen gemiddeld met 13% af. De winstgevendheid neemt hierdoor af en versmalt de basis om vaste bedrijfskosten te dekken. Dit effect is afhankelijk van hoe groot het belang van de KEW is in de totale portefeuille van de verzekeraar.
 - ✓ De liquiditeitsbehoefte zal toenemen voor die verzekeraars (17% van de polissen) die de premies zelf beheren en waar de hypotheeklening zich bij een andere entiteit bevindt. Om aan deze liquiditeitsvraag te voldoen zullen verzekeraars hun beleggingsprofiel moeten aanpassen door bijvoorbeeld liquide beleggingen te verkopen en de overblijvende portefeuille te herstructureren. Kosten hiervan zijn niet in de analyse betrokken.
 - Verzekeraars zullen in reactie op de wijziging van het fiscale regime hun bedrijfsmodel en balanssamenstelling verder moeten aanpassen. Het is van belang dat dit proces ordentelijk en geleidelijk verloopt. De belangrijkste risico's voor verzekeraars bevinden zich in een stapeling van factoren in een sector die zich reeds in een kwetsbare situatie bevindt.
-

2. Fiscale klem

In het sinds 2001 geldende fiscale regime is het rente-element in de kapitaalverzekering eigen woning (KEW) of het rendement op de inleg van de spaarverzekering eigen woning (SEW) en het beleggingsrecht eigen woning (BEW) bij uitkering vrijgesteld van heffing, indien voldaan wordt aan verschillende voorwaarden, waaronder de bepaling dat sprake is van tenminste 15 jaar (voor de -'kleine'- vrijstelling van € 34.900 per belastingplichtige) of 20 jaar (voor de -'grote'- vrijstelling van € 154.000 per belastingplichtige) aan premiebetalingen. Dit wordt hierna aangeduid als fiscale klem. De aard van het product leidt ertoe dat de aanbieder in zijn bedrijfsvoering ervan uitgaat dat het kapitaal gedurende langere termijn wordt opgebouwd. Wel geldt dat het nu reeds mogelijk is een KEW, SEW of BEW over te hevelen naar een andere aanbieder of om te zetten in een andere polis zonder dat dit tot heffing leidt. Dit wordt hierna aangeduid als stilzwijgende verlenging.

De fiscale klem is aanwezig als de opgebouwde waarde groter is dan de som van de voldane premies. In de eerste jaren zal hier nog geen sprake van zijn. De vermogensopbouw verloopt niet lineair en bij de meeste polissen worden de kosten doorgaans in de beginjaren verrekend. Daarnaast geldt dat uit de inleg ook de eventuele premies voor overlijdensrisicoverzekeringen en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid worden gefinancierd. Tot slot geldt bij veel beleggingsverzekeringen dat de opbouw achterblijft bij het doelbedrag. In de praktijk zal de fiscale klem daarom pas een beperkende factor worden na een looptijd van

ergens tussen de 5 en 10 jaar, afhankelijk van de risicodekking, beleggingsresultaat en kosten van het product. Verder geldt dat de fiscale klem niet meer van toepassing is na 20 jaar (of na 15 jaar voor zover de kleine vrijstelling niet wordt overschreden). De fiscale klem heeft dus betrekking op de tussenliggende periode. Onderstaande grafieken laten de verdeling van de KEW-portefeuille zien voor een aantal verzekeraars, zowel op basis van aantal polissen als op basis van opgebouwde waarde.

Op basis van een algemene analyse van de cijfers, kan de indicatie worden gegeven dat grofweg een derde van de huidige KEW-polissen op dit moment daadwerkelijk beperkt wordt door de fiscale klem.

3. Onderzoekaanpak

Het huidige, demissionaire, kabinet heeft DNB begin september gevraagd een impact assessment op te stellen naar de gevolgen van het laten vervallen van de fiscale klem. De beschikbare termijn bedroeg zes weken. Naar aanleiding van het verzoek heeft DNB in overleg met het Verbond van Verzekeraars een gegevensuitvraag verstuurd naar 14 verzekeraars. Per eind september hebben 12 verzekeraars data aangeleverd, die tezamen meer dan 75% van de totale verzekeringsmarkt bedragen (alle verzekeraars; op basis van balanstotaal).

De impactanalyse is gericht op de kapitaalverzekering eigen woning (KEW). Dit zijn polissen die na 2001 zijn afgesloten en gekoppeld zijn aan de eigen woning, dan wel kapitaalverzekeringen van vóór 2001 waarbij belastingplichtigen gebruik hebben gemaakt van het overgangsrecht om deze als KEW aan te merken en onder de

vrijstelling in box 1 te brengen. Polissen vóór 2001 zonder KEW-clausule zijn niet meegenomen in de berekening van de effecten, omdat die niet specifiek voor de aflossing van de eigenwoningschuld zijn aangemerkt. Deze polissen vallen buiten de reikwijdte van de onderzochte maatregel. In de Memorie van Toelichting van het wetsvoorstel staat aangegeven dat een bestaande kapitaalverzekering waarvan niet expliciet is bepaald dat de uitkering zal worden aangewend voor de aflossing van een eigenwoningschuld in beginsel, tot de grondslag voor de berekening van het voordeel uit sparen en beleggen in box 3 behoort. De maatregel ten aanzien van de fiscale klem heeft hier geen betrekking op. Omdat de SEW en BEW pas sinds 1 januari 2008 bestaan, zal veelal nog geen sprake zijn van een fiscale klem. Om die reden worden deze in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

4. Huidige positie levensverzekeraars

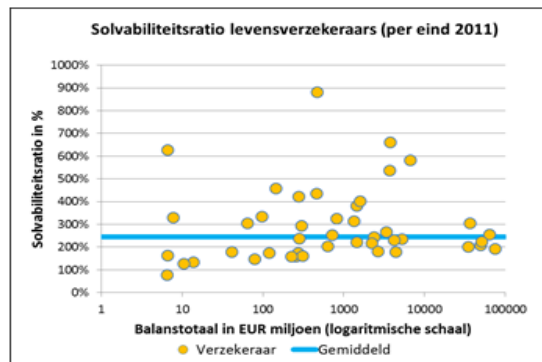
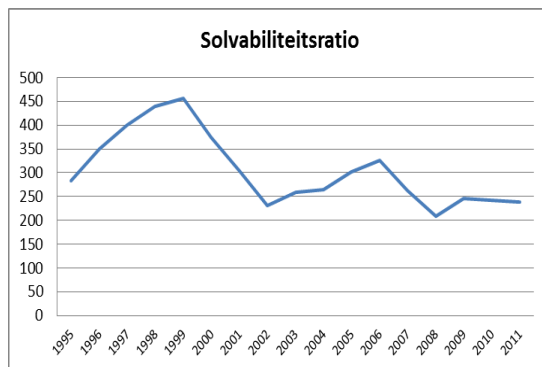
De levensverzekeringssector bevindt zich momenteel in een lastige positie doordat verschillende factoren samenkomen. Door de lage rente en gestegen levensverwachting zijn de technische voorzieningen die benodigd zijn om aan verwachte toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen, gestegen. Daarnaast ondervinden levensverzekeraars hinder van de Europese crisis en de toegenomen concurrentie vanuit de bankensector vooral als gevolg van de opkomst van het banksparen. Verder is, als gevolg van het zogenoemde deelakkoord tussen de VVD en de PvdA, een amendement in voorbereiding, waarin het tarief van de assurantiebelasting substantieel wordt verhoogd⁴⁸. Tot slot moeten verzekeraars nog altijd werken aan herstel van reputatie als gevolg van de affaire omtrent beleggingsverzekeringen. De ongewisse uitkomst van dit dossier vormt tevens een additioneel prudentieel risico.

Door een combinatie van deze factoren staan de premieontwikkeling en beleggingsresultaten onder druk. Dit uit zich in lage winstgevendheid en overcapaciteit, waardoor de levensverzekeringssector sinds 2010 een negatief resultaat kent⁴⁹. De solvabiliteitsratio van levensverzekeraars (de verhouding tussen beschikbaar kapitaal en minimaal vereist kapitaal) is de afgelopen jaren geleidelijk gedaald tot 239%. De cijfers voor individuele verzekeraars laten een spreiding hieromheen zien⁵⁰.

⁴⁸ Assurantiebelasting wordt niet geheven over levensverzekeringen, maar raakt wel de overige verzekeringsactiviteiten binnen de entiteit.

⁴⁹ DNB bulletin: "De Nederlandse levensverzekeringssector na vijf jaar crisis", www.dnb.nl

⁵⁰ Beschikbaar op de website van DNB: www.statistics.dnb.nl/index.cgi?lang=nl&todo=VerzGeg

* cijfers op basis van Solvency I

Impact Solvency II

De huidige solvabiliteitspositie lijkt ruim, omdat deze zich nog altijd ver boven de wettelijke kapitaalseis van 100% bevindt. Deze wettelijke kapitaalseis is echter gebaseerd op het huidige Solvency I raamwerk. Dat raamwerk is echter verouderd en biedt geen volledig en adequaat inzicht in de financiële positie van verzekeraars.

Met de invoering van het toezichtraamwerk Solvency II zullen de toezichteisen voor verzekeraars belangrijke wijzigingen ondergaan. De kapitaalseis zal worden gebaseerd op het risicoprofiel van de verzekeraar en meestal hoger zijn dan Solvency I. Hiertegenover staat dat de technische voorzieningen op basis van marktwaarde worden berekend en lager zullen uitvallen. Hierdoor neemt het beschikbaar kapitaal toe. Feitelijk vindt hiermee een verschuiving plaats van de huidige prudentie in het vaststellen van de technische voorzieningen naar prudentie in de hoogte van de kapitaalseis. Het effect op het beschikbaar vrij vermogen is op voorhand niet evident. Wel geldt dat de solvabiliteitsratio in de regel zal dalen. Uit een impactstudie Solvency II van eind 2010 (QIS 5) blijkt dat de solvabiliteitsratio voor de sector als geheel daalt van 273% tot 158%⁵¹.

Impact study Solvency II (2010, o.b.v. QIS5-rapportage)

	SI	SII*
Technische voorzieningen	295	287
Beschikbaar kapitaal	39 ½	47 ½

⁵¹ <http://www.dnb.nl/nieuws/nieuwsoverzicht-en-archief/persberichten-2011/dnb248856.jsp>

Kapitaalseis	14 ½	30
Kapitaalsurplus	25	17 ½
Solvabiliteitsratio (macro)	273%	158%

Begin juli heeft DNB bekend gemaakt dat verzekeraars bij de bepaling van hun financiële positie in voorbereiding op de straks gangbare methode in Solvency II gebruik moeten maken van een aangepaste rentecurve aan de hand van een *ultimate forward rate* (UFR). Hierdoor is de solvabiliteitspositie van verzekeraars iets toegenomen en zal deze naar verwachting ook minder fluctueren als gevolg van renteontwikkelingen. Daarbij heeft DNB verzekeraars tevens opgeroepen om hun kapitaalpositie te versterken en terughoudend te zijn ten aanzien van het uitkeren van dividend.

5. Effect op gedrag polishouder

Het effect van het laten vervallen van de fiscale klem hangt af van de reactie van de polishouder. Dit is een combinatie van enerzijds economisch-rationeel handelen als gevolg van de verandering in de economische prikkels en anderzijds de marktdynamiek.

Economische prikkels en rationeel handelen

Het is voor huishoudens economisch gezien niet rationeel om enkel als gevolg van het vervallen van de fiscale klem, de kapitaalverzekering eigen woning voortijdig te beëindigen ten behoeve van aflossing van de eigenwoningschuld zolang er verder geen wijzigingen optreden in de fiscale behandeling van de hypotheekrenteaftrek. Kapitaalverzekeringen zijn namelijk constructies die zodanig zijn opgezet dat gedurende de gehele looptijd maximaal het fiscale voordeel van de hypotheekrenteaftrek wordt benut. Deze financiële keuze verandert niet door het opheffen van de fiscale klem. Daarnaast geldt dat huishoudens geconfronteerd zullen worden met afkoopkosten, indien zij kiezen voor tussentijdige beëindiging van de polis. In het kader van flankerend beleid zal bij hypotheekgerelateerde beleggingsverzekeringen dit in de regel niet het geval zijn. Tot slot geldt dat er mogelijke beperkingen zijn bij de verstrekker van de hypotheeklening ten aanzien van vroegtijdige aflossing die tot extra kosten voor huishoudens kunnen leiden.

Bij tussentijdse afkoop van de KEW-polis en gedeeltelijke aflossing van de eigenwoningschuld blijft de resterende schuld onder het bestaande regime vallen. Het wetsvoorstel kent een eerbiedigende werking. Huishoudens kunnen er derhalve voor kiezen om een nieuwe KEW-polis af te sluiten of om een nieuwe (aflossende) hypotheek af te sluiten. Per saldo zullen de netto-lasten echter toenemen of zal de vermogensopbouw lager uitvallen. Dit komt vooral door het verlies aan hypotheekrenteaftrek als gevolg van aflossing. Voorbeeldberekeningen van het Verbond van Verzekeraars laten bijvoorbeeld zien dat voortijdige beëindiging van de KEW en het afsluiten van een nieuwe (annuïtair) aflossende hypotheek tot hogere

totale netto lasten voor huishoudens leidt. De economische prikkels tot het afkopen van de KEW in reactie op het vervallen van de fiscale klem lijken op voorhand dan ook klein. In bepaalde persoonlijke omstandigheden (zoals scheiding, werkloosheid, arbeidsongeschiktheid) zullen huishoudens bij het vervallen van de fiscale klem mogelijk ervoor kiezen de kapitaalverzekering eerder te beëindigen indien fiscaal daartoe de mogelijkheid wordt geboden.

Marktdynamiek

Het bovenstaande neemt niet weg dat als gevolg van een aantal factoren een dynamiek in de markt kan ontstaan, waardoor massale afkoop van KEW niet geheel kan worden uitgesloten. Door onzekerheid over de woningmarkt, kunnen huishoudens geneigd zijn om economisch niet-rationele beslissingen te nemen en zich niet goed laten adviseren. Een besluit tot afkoop wordt bovendien mogelijk versterkt door de huidige ongunstige reputatie van de sector. Tot slot kan het beschikbaar komen van een grote som geld ertoe leiden dat andere marktpartijen zich actief op de markt zullen begeven en de fiscale wijziging aangrijpen om overstappers en uitstappers aan te trekken. In het kader van deze impact assessment kan DNB geen inschatting maken van de mate waarin deze marktdynamiek kan ontstaan.

6. Impact op de verzekeringssector

DNB maakt zich al lange tijd zorgen over de hoge en nog altijd oplopende hypotheekschuld in Nederland. Eind 2011 bedroeg deze 639 miljard. DNB is in het algemeen dan ook voorstander van maatregelen die bijdragen aan vermindering van de hypotheekschuld. Het wegnemen van (fiscale) belemmeringen past binnen het streven om de hypotheekschuld terug te brengen. Tegelijkertijd geldt dat de maatregel van invloed is op langlopende contracten die verzekeraars hebben afgesloten en daarmee effect heeft op het bedrijfsmodel en de financiële positie. In deze paragraaf worden de resultaten gepresenteerd van de data-uitvraag die onder verzekeraars heeft plaatsgevonden die deze effecten kwantificeert.

Door de korte termijn waarop deze impact assessment moest plaatsvinden en beperkingen in de beschikbare dataset, hebben de cijfers noodzakelijkerwijs een globaal en indicatief karakter. De cijfers zijn aangeleverd door de verzekeraars zelf. DNB heeft de cijfers beoordeeld op consistentie, maar niet zelf geverifieerd. Verder is ervoor gekozen om geen scenario-analyse te presenteren, omdat geen inschatting kan worden gemaakt van de mate waarin afkoop zal plaatsvinden en (in het geval afkoop aselekt is) de gepresenteerde effecten naar verwachting ook proportioneel zullen zijn bij verschillende varianten met minder dan volledige afkoop. In deze paragraaf zullen daarom de effecten worden gepresenteerd voor de uiterste situatie dat *volledige* afkoop plaatsvindt.

Op basis van een eerdere uitvraag onder verzekeraars, raamt DNB dat er op dit moment 32 tot 37 miljard euro aan kapitaal is opgebouwd in KEW-polissen.

Ongeveer 3 miljard van dit kapitaal bevindt zich bij banken. Dit betekent dus dat naar schatting 29-34 miljard is opgebouwd bij verzekeraars. De waarde van deze polissen zal volgens ramingen van het Verbond gedurende de looptijd oplopen tot 200 miljard. Ongeveer 20% van de KEW-polissen betreft beleggingshypotheken. De overige 80% betreft (een combinatie van) spaar- en levenshypotheken.

Tussentijdse afkoop van de huidige KEW-polissen kan via verschillende kanalen invloed hebben op de financiële positie van verzekeraars.

Verandering van de solvabiliteitspositie

Massale afkoop van de KEW-polissen kan effect hebben op de solvabiliteitspositie van verzekeraars. De omvang en de richting van het effect verschillen per verzekeraar doordat zowel de teller (aanwezige solvabiliteitsmarge) als de noemer (vereiste solvabiliteitsmarge) verandert als gevolg van afkoop en het specifieke profiel van de verzekeraar.

De *vereiste* solvabiliteitsmarge zal zowel onder het huidige toezichtraamwerk Solvency I als onder het nieuwe toezichtraamwerk Solvency II afnemen, doordat de verzekeraar na afkoop geen verzekeringsverplichting meer heeft en dus ook geen solvabiliteitsmarge meer hoeft aan te houden. Dit geldt voor alle verzekeraars.

Het effect op de *aanwezige* solvabiliteitsmarge is meer complex. Dit hangt onder andere af van de vraag of en in hoeverre er een afkoopverlies of -winst optreedt bij voortijdige beëindiging van de KEW portefeuille. Verzekeraars zijn verplicht jaarlijks een toereikendheidstoets uit te voeren. Deze is ook relevant voor de KEW-portefeuille. Met deze toets wordt - kortgezegd - getoetst of de balanswaarde van de technische voorzieningen toereikend is door de actuele waarde te bepalen van de toekomstige baten en toekomstige kosten die resulteert als de polissen conform de huidige actuele inschattingen aflopen. Daarbij wordt onder andere rekening met beheerskosten van de portefeuille, alsmede ontvangen premies voor risicodekking en verplichtingen die hier tegenover staan. Een onderdeel van de toereikendheidstoets is verder dat minimaal de afkoopwaarden aanwezig moeten zijn op het niveau van homogene risicogroepen. Dit betekent dat als een homogene risicogroep in zijn geheel afkoopt de verzekeraar toereikende voorzieningen moet hebben om hieraan te voldoen. Bij massale afkoop van een specifieke groep polissen, zoals de KEW portefeuille, kan er wel een afkoopwinst of -verlies optreden. Deze afkoopwinst of -verlies komt onmiddellijk in de aanwezige solvabiliteitsmarge terecht. Afhankelijk van de omvang van de KEW portefeuille en de keuze van de homogene risicogroepen zal er een gunstig of ongunstig effect optreden op de aanwezige solvabiliteitsmarge en daarmee op de solvabiliteitsratio van de verzekeraar. Tot slot geldt dat het effect afhankelijk is van het uitgangsniveau van de solvabiliteitspositie en de relatieve verandering tussen aanwezige en vereiste solvabiliteitsmarge⁵².

⁵² Stel een verzekeraar beschikt over 300 mln aanwezig kapitaal en een vereiste kapitaaleis van 100 mln. Het beschikbaar vrij vermogen is 200 mln en de solvabiliteitsratio bedraagt 300%. Indien de afkoop van de KEW-portefeuille leidt tot een daling van 20 mln van zowel het

Uit de gegevens die zijn aangeleverd door de verzekeraars komt naar voren dat als volledige afkoop plaatsvindt van alle KEW-polissen de (gewogen) solvabiliteitsratio voor de betrokken verzekeraars onder Solvency I nagenoeg gelijk blijft en onder Solvency II met circa 4%-punt daalt⁵³. In dit cijfer is ook rekening gehouden met éénmalige kosten die gemaakt moeten worden om de afkoopgolf te verwerken. Dit cijfer is echter een gewogen gemiddelde voor de betrokken verzekeraars tezamen. Zoals gezegd, zijn er onderliggend individuele verschillen. Er zijn enkele verzekeraars die hun solvabiliteitspositie bij massale afkoop zouden zien toenemen doordat zij toekomstige rendementsgaranties in de portefeuille hebben die komt te vervallen. Voor verzekeraars die over meerwaarde beschikken laten de aangeleverde cijfers negatieve effecten op de solvabiliteitspositie zien van 0% tot 15%-punt, met individuele uitschieters tot 30%-punt (SII-effect) of 40%-punt (SI-effect). Hier liggen verschillende (ondernemingspecifieke) oorzaken aan ten grondslag. De mate waarin nu sprake is van fiscale beklemming, alsmede de samenstelling van de homogene groepen, kan leiden tot veranderingen in de solvabiliteitspositie van individuele verzekeraars.

Kleinere marktomvang en dekking van vaste bedrijfskosten

Een ander kanaal waardoor de financiële positie van de verzekeraar wordt beïnvloed is dat afkoop van alle KEW-polissen leidt tot een dalende marktomvang en wegvallende bedrijfsopbrengsten. Door de verplichte aflossing die vanaf 2013 zal gelden, zal de KEW als product voor kapitaalopbouw ten behoeve van hypotheekaflossing richting de toekomst grotendeels zijn bestaansrecht verliezen. Door massale afkoop zouden verzekeraars echter versneld geconfronteerd worden met het verdwijnen van deze markt.

Door massale afkoop zal de winstgevendheid van verzekeraars onder druk komen te staan als gevolg van wegvallende rendementen op verzekeringen, hypotheekleningen en lagere premieopbrengsten. In die premies zit naast een stuk opbouw (voor de uiteindelijke aflossing van het kapitaal) en een stuk risicodekking (voor bijvoorbeeld overlijdensrisicodekking) ook een stuk kostendekking voor bedrijfskosten van de verzekeraar. Deze vaste kosten zullen voor een deel gewoon door blijven lopen (automatisering, gebouwen). Verzekeraars zullen bij massale afkoop daarom de kosten moeten verlagen, de kostenopslagen op andere producten moeten verhogen of de winstdeling op de resterende portefeuille moeten verlagen. Verzekeraars geven aan dat de ruimte hiervoor beperkt is en het de concurrentiepositie zou verslechteren. Indien de kostendekking niet volledig kan worden gecompenseerd zal dit druk zetten op het resultaat van verzekeraars en daarmee op de toekomstige solvabiliteitspositie.

aanwezig als vereiste kapitaal, dan blijft het beschikbaar vrij vermogen gelijk, maar neemt de solvabiliteitsratio toe tot 350% (280/80). Indien het aanwezig kapitaal daalt met 60 mln en het vereiste kapitaal met 20 mln, dan zou de kapitaalratio gelijk blijven (240 / 80 = 300%). Het vrij beschikbaar vermogen is afgenomen tot $240 - 80 = 160$ mln, bij een kleinere balansomvang.

⁵³ Op basis van de beschikbare Solvency II bepalingen, zoals die ook gebruikt zijn bij de impactstudie Solvency II (QIS5) van eind 2011.

Uit de aangeleverde gegevens blijkt dat verzekeraars inschatten dat gemiddeld genomen 13% van het premievolume wegvalt bij volledige afkoop van alle KEW-polissen. Ook hier doen zich onderliggend grote verschillen voor tussen individuele verzekeraars. Voor sommige verzekeraars zal het vervallen van de KEW-portefeuille een te verwaarlozen effect hebben, omdat ze veel andere activiteiten in de verzekeringsportefeuille hebben. Met name die verzekeraars waarvan de KEW een omvangrijk product is kan het effect van massale afkoop zodanig groot zijn dat niet langer sprake is van een zelfstandig houdbaar business model. Verzekeraars moeten voldoende gelegenheid hebben om het bedrijfsmodel geleidelijk aan te passen aan de nieuwe omstandigheden.

Effect op liquiditeitspositie en beleggingsprofiel

Verzekeraars zullen bij voortijdige afkoop de in de polis opgebouwde waarde uitkeren aan de polishouder. In hun bedrijfsplanning houden verzekeraars rekening met een beperkte mate van afkoop (bijvoorbeeld als gevolg van de mogelijkheid van overstap naar een andere verzekeraar op basis van fiscaal stilzwijgende verlenging). Het liquiditeitsprofiel van de beleggingen die tegenover de verzekeringsverplichtingen staan is daarop afgestemd. Massale afkoop zal echter tot een liquiditeitsbehoefte leiden die groter is dan aanvankelijk verondersteld.

In de liquiditeitsbehoefte zal voorzien worden door verkoop van liquide beleggingen op de balansen van de verzekeraars. Als zich een afkoopgolf voordoet in een specifiek product dan kunnen negatieve effecten ontstaan als er onvoldoende liquide assets op de balans van de verzekeraar staan om aan de afkoopverzoeken te voldoen. In dat geval zou de verzekeraar mogelijk assets tegen ongunstige prijzen moeten gaan verkopen.

Liquiditeitseffecten doen zich vooral voor wanneer de hypotheeklening door een andere partij is verstrekt dan de verzekeraar zelf én ingelegde premies door de verzekeraar zelf worden beheerd. Dit is op basis van de aangeleverde cijfers in 17% van het totaal het geval. In de situatie vindt ook per saldo uitstroom van liquiditeiten bij de verzekeraar plaats bij afkoop van de KEW-polis. Om aan de afkoop te voldoen zal de verzekeraar liquide beleggingen moeten verkopen. In de overige gevallen geldt dat de liquiditeitseffecten naar verwachting per saldo beperkt zullen zijn. Dit komt doordat de verzekeraar zelf ook de gekoppelde hypotheeklening verstrekt heeft (22%). Het geld blijft dan binnen de instelling. Er vindt alleen balansverkortings plaats. Het meest (61%) komt de constructie voor dat de hypotheeklening door een andere partij is verstrekt en de verzekeraar de ingelegde premies op basis van een contract doorzet naar die partij. Dit kan een verbonden bank binnen dezelfde groep, maar ook een andere partij. De verzekeraar loopt hierover kredietrisico. In het geval van afkoop vindt er bij de verzekeraar geen liquiditeitseffect plaats, omdat de verzekeraar de afkoopwaarde zal kunnen financieren door de doorgeleende

premiegeld en op te vragen bij de betrokken hypotheekverstrekker. Er treedt dan uiteraard wel een liquiditeitseffect op bij de desbetreffende bank.

Uit de gegevensuitvraag blijkt dat alle verschillende uitersten voorkomen. Er zijn verzekeraars die de gehele premieontvangst doorstorten naar een andere partij en dus voor wat betreft liquiditeit in principe niet geraakt zullen worden door massale afkoop en er zijn verzekeraars die de premieontvangst geheel in eigen beheer houden en dus wel geconfronteerd zullen worden met een liquiditeitseffect bij massale afkoop

In het verlengde van de mogelijke verkoop van liquide beleggingen om aan de afkoopgolf te voldoen ligt een verandering van het beleggingsprofiel van de overblijvende portefeuille. Indien de verzekeraar aan de afkoopverzoeken heeft kunnen voldoen door met name de liquide beleggingen te verkopen, blijft er voor de overige polishouders een beleggingsportefeuille over die waarschijnlijk onvoldoende gebalanceerd is ten opzichte van de verplichtingen. De verzekeraar moet dit vervolgens herstellen door aanpassing van de overige beleggingen of kopen van (rente)derivaten. In de huidige volatiele markten kan dat mogelijk gepaard gaan met ongunstige prijzen.